

Fylkesmannen i Vestfold

Miljø- og samfunnsikkerhetsavdeling

Forvaltningsplan for Ilene og Presterødkilen naturreservater

Endelig plan godkjent av Miljødirektoratet 23.04.2015

Framsida: Slottsfjellet sett fra Vestre Ilene, Ilene våtmarkssenter, Ramsar-logoen og fugleobservasjonstårnet i Presterødkilen naturreservat.

Med mindre annet er oppgitt er alle bilder i forvaltningsplanen tatt av Miljø- og samfunnssikkerhetsvernavdelingen, Fylkesmannen i Vestfold

Fylkesmannen i Vestfold
Postboks 2076
3103 Tønsberg
www.fylkesmannen.no

Dato:
10.05.2015. 2015

Verneområdenummer:
VV00000396 (Ilene)
VV00000899 (Presterødkilen)

Tittel:

FORVALTNINGSPLAN FOR ILENE OG PRESTERØDKILEN NATURRESERVATER

Faglig grunnarbeid:

Ole Kristian Spikkeland

Planbearbeidelse:

Karl Hagelund, Sigurd Anders Svalestad, Ragna Sortland, Pål Otto Hansen, Lene Berge

Godkjenningsvedtak:

Godkjent av Miljødirektoratet 23.04.2015

Sammendrag

Presterødkilen og Ilene naturreservater ble opprettet i henholdsvis 1969 og 1981, og ligger i Tønsberg kommune i Vestfold. Målet med forvaltningen av Ilene og Presterødkilen naturreservater er å ivareta naturtyper og økosystemer, områdenes egenart og karakter, samt områdenes verdi som hekke-, raste- og overvintringsplass for tallrike fuglearter.

Ilene og Presterødkilen naturreservater ble i 1985 opptatt som ett Ramsarområde. Ramsarkonvensjonen er en internasjonal avtale for bevaring og bærekraftig bruk av våtmarker av internasjonal betydning, med vektlegging av truede og sårbare arter og økosystemer. Ikke minst gjelder dette bevaring av områdene som fuglehabitater. Ramsarstatusen forplikter norske myndigheter til å rette særlig oppmerksomhet mot forvaltningsoppgaver og negativ påvirkning som slike områder kan bli utsatt for som følge av endret arealbruk, forurensning eller annen menneskelig aktivitet. Dette gjelder også tiltak som grenser inn mot våtmarksreservatene.

Hensikten med en forvaltningsplan for områdene er å opprettholde verneverdiene gjennom en veltilpasset skjøtsel samt å ivareta andre brukerinteresser innenfor de rammene vernebestemmelsene setter. Det er utarbeidet forvaltningsmål og bevaringsmål som danner utgangspunktet for forvaltningstiltakene. Krav om slike mål for verneområder ble innført etter at den nye naturmangfoldloven trådte i kraft i 2009, og er en strategi for å nå målsetninger om bedre kunnskapsgrunnlag for verneverdier samt måle effekter av tiltak. Forvaltningsplanen er delt i tre hoveddeler; del I omtaler felles interesser og utfordringer for de to områdene, del II og III omhandler områdebeskrivelser, utfordringer og tiltak i henholdsvis Ilene og Presterødkilen naturreservater. I tillegg følger en vedleggsdel.

Ilene og Presterødkilen naturreservater ligger på hver side av Tønsberg sentrum. Tønsberg er den eneste byen i Nord-Europa med to våtmarksreservater av internasjonal verdi i gangavstand fra bysentrum. I samarbeid med kommunene Tønsberg og Nøtterøy har Fylkesmannen de siste årene arbeidet aktivt for å øke interessen og engasjementet lokalt for verneområdene. Fra Tønsberg sentrum går turstien Grevestien forbi Ilene naturreservat og Ilene våtmarkssenter. Grevestien er en flott tursti der man kan oppleve variert natur og gammelt kulturlandskap. Ilene våtmarkssenter, som

ligger utenfor reservatgrensa, er et autorisert våtmarkssenter knyttet til Ilene naturreservat og dels til Ramsarområdet Ilene og Presterødkilen våtmarkssystem. Holmen blir flittig brukt både av skoleklasser, barnehager og andre besøkende til området. Ikke langt fra Ilene våtmarkssenter er det satt opp et fugletårn med utmerket utsikt over det meste av Ilene naturreservat. På grunn av områdenes sentrale beliggenhet er det, foruten det overordnede målet om å opprettholde verneverdiene, ønskelig å bruke reservatene aktivt i undervisnings- og opplysningsarbeid knyttet opp mot naturvern. Kunnskapen om områdenes naturverdier, særlig når det gjelder Presterødkilen, er begrenset blant folk flest. Derfor ønsker Fylkesmannen i samarbeid med Tønsberg kommune også å gjøre Presterødkilen naturreservat mer tilgjengelig. Erfaringer fra tilretteleggingen i Ilene naturreservat tilsier at muligheter for natur- og friluftsopplevelser i reservatet genererer stor interesse for verneområdet, uten at verneverdiene forringes.

Både Ilene og Presterødkilen er grunne bløtbunnsviker delvis omkranset av tett takrørskog. Tidligere var det også beiteområder på strandenger helt ned til sjøen. Dette er til dels bevart i Ilene ettersom store deler av strandarealet har vært beitet kontinuerlig siden før vernetidspunktet. I Østre Ilene er det nå en flott strandeng. I Vestre Ilene bør beitet intensiveres for å unngå at strandengene gror igjen. På østsiden av Presterødkilen var det frem til 1972 beitedyr helt ned mot vannet i det som nå er reservat. Fordi strandengene har viktige funksjoner for en rekke fuglearter, er deler av takrørskogen på østsiden ryddet og beitedrift gjenopprettet fra 2011. Tilsvarende ønskes i den sørvestlige delen av reservatet ved Træleborgodden.

En rekke tiltak er skissert i de to områdene. De kan summeres i tre grupper:
Overvåking; forvaltningstiltak og restaurering; tilrettelegging og informasjon for allmennheten.

_____
Pål Otto Hansen
Fagansvarlig

_____
Elisabet Rui
Fylkesmiljøvernssjef

INNHold

Sammendrag	iii
INNHold	v
FIGURER.....	vii
TABELLER	viii
FORKORTINGER	viii
DEL I – Ilene/Presterødkilen våtmarkssystem	2
1. INNLEDNING	2
1.1 Bakgrunn.....	2
1.2 Hensikten med forvaltningsplanen	3
1.3 Prinsippene i naturmangfoldloven	3
1.4 Begreper – definisjoner	5
2. OMRÅDESTATUS OG BRUKERINTERESSER	5
2.1 Ramsar-status.....	5
2.2 Nye forskrifter og reviderte grenser.....	6
2.3 Naturkvaliteter i hele Ramsar-området	7
2.4 Ilene våtmarkssenter og Grevestien	9
3. FORVALTNING OG TILTAK	12
3.1 Forvaltningsmål – sammenstilling	12
3.2 Forvaltning og skjøtsel.....	12
3.3 Utvidelse av Grevestien.....	13
3.4 Overvåkning og kartlegging av naturkvaliteter	13
4. SAKSBEHANDLING	14
4.1 Forvaltningsmyndighet.....	14
4.2 Oppsyn.....	15
4.3 Lovverk, føringer og forvaltning	15
4.5 Retningslinjer for saksbehandling	17
4.6 Forvaltningsplanens tidsperspektiv.....	17
DEL II – Ilene naturreservat	19
1. INNLEDNING	19
1.1 Bakgrunn.....	19
1.2 Planer som gjelder reservatet og tilgrensende områder	20
2. BESKRIVELSE OG STATUS.....	21
2.1 Områdebeskrivelse.....	21
2.2 Eiendomsforhold	21
2.3 Natur.....	22
2.4 Historisk bruk.....	24
2.5 Trusler mot verneverdiene	25
2.6 Bevaringsmål	27
3. BRUKERINTERESSER OG FORVALTNINGSMÅL.....	29
3.1 Jordbruk, skogbruk og beite	29
3.2 Naturopplevelser og friluftaktiviteter.....	30
3.3 Undervisning og forskning.....	32
3.4 Tekniske inngrep.....	33
4. FORVALTNINGSOPPGAVER OG TILTAK.....	34
4.1 Forvaltningsmål – sammenstilling.....	34
4.2 Igangsatte og gjennomførte tiltak.....	34

4.3	Gjenopprette og opprettholde naturtyper	35
4.4	Tilrettelegging og informasjon	37
4.5	Opprydning	37
4.6	Fiskeplass langs Aulielva	38
4.7	Web-kamera	38
4.8	Nytt fugletårn	38
4.9	Økonomi	38
4.10	Tiltak i Ilene naturreservat	41
5.	OMTALE AV VERNEFORSKRIFTEN	43
DEL III – Presterødkilen naturreservat		48
1.	INNLEDNING	48
1.1	Bakgrunn	48
1.3	Planer som gjelder reservatet og tilgrensende områder	49
2.	BESKRIVELSE OG STATUS	50
2.1	Områdebeskrivelse og geologi	50
2.1	Eiendomsforhold	51
2.2	Natur	52
2.3	Historisk bruk	54
2.4	Trusler	54
2.5	Bevaringsmål	56
3.	BRUKERINTERESSER OG FORVALTNINGSMÅL	60
3.1	Jordbruk og beite	60
3.2	Friluftsliv, jakt og fiske	60
3.3	Undervisning og forskning	61
3.4	Tekniske inngrep	62
4.	FORVALTNINGSOPPGAVER OG TILTAK	63
4.1	Forvaltningsmål – sammenstilling	63
4.2	Tilrettelegging og informasjon	63
4.3	Gjenopprette naturtyper	65
4.4	Opprydning	65
4.5	Økonomi	66
4.6	Tiltak i Presterødkilen naturreservat	68
5.	OMTALE AV VERNEFORSKRIFTEN	70
REFERANSER		74
VEDLEGG		77
1.	VEDLEGG 1	77
1.1	Forskrift om vern av Ilene naturreservat, Tønsberg kommune, Vestfold	77
1.2	Forskrift om vern av Presterødkilen naturreservat, Tønsberg kommune, Vestfold	81
2.	VEDLEGG 2	85
2.1	Kart over Ilene med tegnforklaring og grenser	85
2.2	Kart over Presterødkilen med tegnforklaring og grenser	86
3.	VEDLEGG 3	87
3.1	Mulig fremtidig trasé for Grevestien, kart	87
4.	VEDLEGG 4	88
4.1	Ramsar-konvensjonen om våtmark	88
4.2	CEPA-action plan for wetlands 2011-2014 (M76-2013) – Summary	93
4.3	Information Sheet on Ramsar Wetlands (RIS) – 2009-2014 version	94
5.	VEDLEGG 5	98
5.1	Informasjonsskilt for Presterødkilen naturreservat	98
5.2	Informasjonsskilt for Ilene naturreservat	99

5.3	Holmen	100
5.4	Fugler i Vestfolds våtmarker.....	101
5.5	Planter på Ilene og Holmen	102
5.6	Kulturlandskap rundt Ilene.....	103
5.7	Årssyklus for lønnetreet	104
6.	VEDLEGG 6.....	105
6.1	Forvaltningsplan for Ilene og Presterødkilen naturreservater - uttalelser til høringen:.	105

FIGURER

Figur 1.	Ilene og Presterødkilen naturreservater på hver side av Tønsberg by. Gullkronene naturreservat oppe til venstre. Nye vernegrenser tegnet inn med rødt.	2
Figur 2.	Ramsar-logoen.	6
Figur 3.	En hettemåke i vinterdrakt.	7
Figur 4.	Kart over Jarlsberg Hovedgård og husmannsplassen Holmen rundt 1870 (Statens kartverk). .	9
Figur 5.	Grevestien går langs nordsiden av Ilene.	10
Figur 6.	Grevestiens eksisterende trasé nord og vest for Tønsberg by. Stien går langs nordgrensa for Ilene naturreservat og ellers gjennom natur- og kulturlandskap i og rundt Tønsberg.	11
Figur 7.	Det er utarbeidet informasjonstavler for alle de tre reservatene i området.....	14
Figur 8.	Oversiktskart over Ilene naturreservat som ligger inntil Tønsberg by og innfartsåra Rv 312.	20
Figur 9.	Eiendomskart over Ilene. Berørte eiendommer er skravert i grått og merket med gnr/bnr. Reservatgrensa er tegnet inn med rødt.	22
Figur 10.	Prioriterte naturtyper i og rundt Ilene. Det er mye overlapp av naturtyper og alle er klassifisert som regionalt eller nasjonalt viktige. E06 = Viktig bekkedrag, G05 = Strandeng og strandsump, G07 = Brakkvannsdelta, I08 = Bløtbunnsområder i strandsonen, I11 = Ålegraseng. Mer detaljert informasjon finnes på Naturbase.....	23
Figur 11.	På Vestre Ilene bidrar ungdyr av storfe til å vedlikeholde strandengene.....	26
Figur 12.	Områdeinndeling for bevaringsmål i Ilene naturreservat..... Feil! Bokmerke er ikke definert.	
Figur 13.	Jordbruksarealer grenser mot Ilene. Her fra Østre Ilene mot Smørberg.....	30
Figur 14.	I reservatet er det båndtvang for hunder hele året.....	31
Figur 15.	Beitet på Østre Ilene foran fugletårnet. Et gjerde ble fjernet i 2009, noen rester kan sees midt på bildet. Dette viser klart forskjell på effekt av kortvarig og langvarig beitetrykk.	36
Figur 16.	Det er skiltet ned mot Aulielva.....	38
Figur 17.	Kartet viser plassering av viktige gjennomførte og planlagte tiltak i naturreservatet.	39
Figur 18.	Kartutsnittet viser prinsippene for vegetasjonsrydding på Vestre Ilene.	40
Figur 19.	Grevestien er merket langs hele traséen, symbolisert med en typisk art for området rundt Ilene; vipa.	46
Figur 20.	Oversiktskart over Presterødkilen naturreservat. Presterødkilen ligger helt inntil bykjernen i Tønsberg. Gjeldende vernegrense er vist med rødt, forslag til ny grense med stiplet gult. Mer detaljert kart over Presterødkilen finnes i vedlegg 2.2. Bildet er tatt i 2002.	49
Figur 21.	Presterødkilen er godt tilrettelagt for fugle-kikking. Dette observasjonstårnet står nord i reservatet.	50
Figur 22.	Eiendomskart over Presterødkilen. Berørte eiendommer er skravert i grått og merket med gnr/bnr. Gjeldende reservatgrense er tegnet inn med rødt, forslag til ny grense er stiplet opp med gult. .... Feil! Bokmerke er ikke definert.	

Figur 23. Kartet viser verdifulle naturtyper på land og i sjø i naturreservatet.	52
Figur 24. a) Gulspurven er en vanlig art i trevegetasjonen rundt Presterødkilen. b) Den flotte gravanda er et vanlig syn i Presterødkilen, særlig om sommeren.	54
Figur 25. Områdeinndeling for bevaringsmål i Presterødkilen naturreservat.	59
Figur 26. I reservatet er det båndtvang for hunder hele året.	61
Figur 27. Et av tiltakene er å oppdatere og fornye informasjonstilgangen i reservatet.	64
Figur 28. Det flyter i land mye søppel, det er derfor behov for jevnlig opprydning i området.	66
Figur 29. Kartet viser plassering av viktige gjennomførte og planlagte tiltak i naturreservatet.	67
Figur 30. Det er satt opp informasjonstavler på de best tilgjengelige stedene.	73

TABELLER

Tabell 1. Maksimumsantall for de viktigste våtmarksfugleartene i Ilene og Presterødkilen.	8
Tabell 2. Bevaringsmål og målemetoder Ilene naturreservat. .... Feil! Bokmerke er ikke definert.	
Tabell 3. Tiltak i Ilene naturreservat.	42
Tabell 4. Bevaringsmål og målemetoder Presterødkilen naturreservat.	58
Tabell 5. Tiltak i Presterødkilen naturreservat.	69

FORKORTINGER

des.	desember
fig.	figur
FM	Fylkesmannen
jf.	jamfør
kap.	kapittel
kgl.res.	kongelig resolusjon
mill.	million
moh.	meter over havet
mv.	med videre
NML	Naturmangfoldloven
nov.	november
rev.	revidert
rv.	Riksvei
fv	Fylkesvei
SNO	Statens Naturoppsyn
NINA	Norsk institutt for naturforskning
HI	Havforskningsinstituttet
NIVA	Norsk institutt for vannforskning
ST	Skjærgårdstjenesten
TRG	Tønsberg ringmerkingsgruppe
NOF	Norsk ornitologisk forening

Del I

Ilene/Presterødkilen våtmarkssystem

DEL I – Ilene/Presterødkilen våtmarkssystem

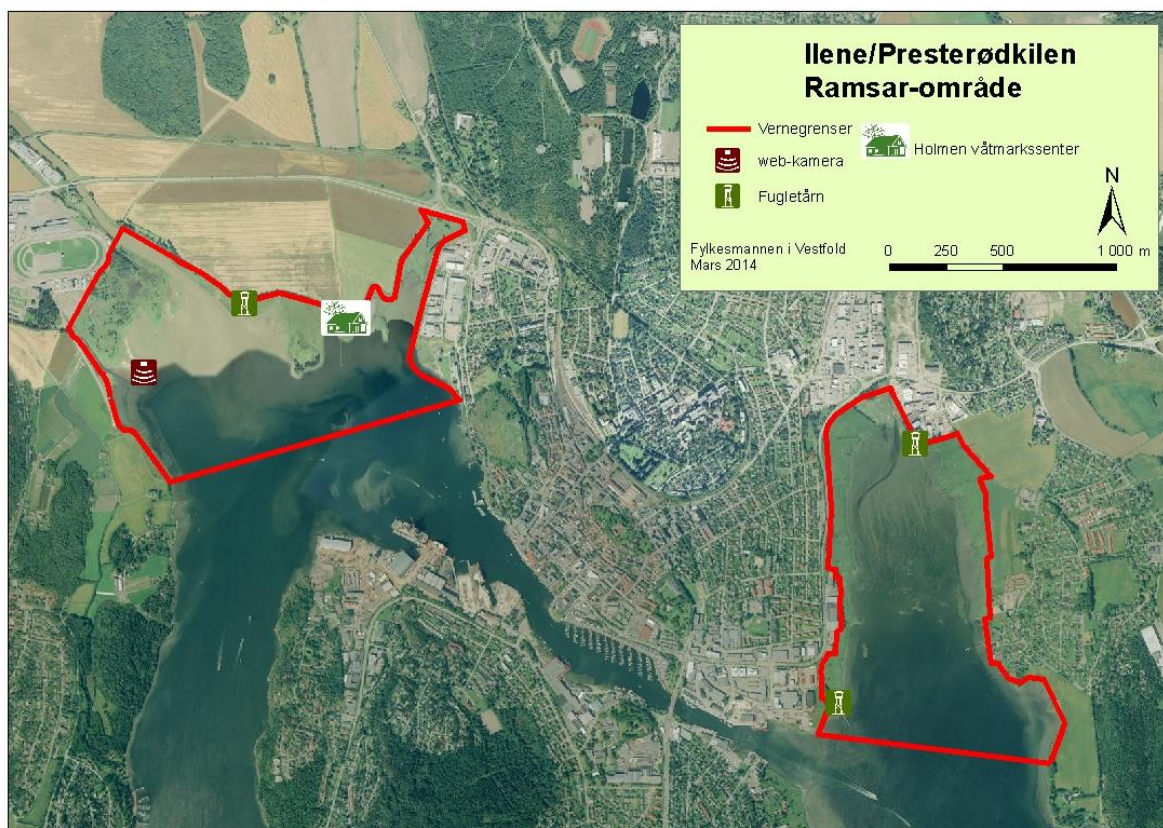
1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

Presterødkilen og Ilene naturreservater ble opprettet i henholdsvis 1969 og 1981, og ligger i Tønsberg kommune. Formålet med vernet er å bevare viktige våtmarksområder med sitt mangfold av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Områdenes verdi for trekkende fugl langs Oslofjorden og som hekkeplasser og tilholdssted for fugl er sterkt vektlagt. Så langt det ikke virker forstyrrende på reservatet, er det et siktemål å gi allmennheten anledning til å oppleve det rike fuglelivet. Det er Fylkesmannen i Vestfold som er forvaltningsmyndighet for reservatene.

På grunn av områdenes store verdi for truede og sårbare arter, økosystemer og ikke minst fuglelivet, ble begge områdene i 1985 tildelt Ramsar-status. Det innebærer at områdene har internasjonal betydning som våtmarksområde, og det settes særlig strenge krav til forvaltningen av områdene. Fordi områdene i Ramsar-sammenheng regnes som ett og samme våtmarkssystem er det naturlig å gi de to reservatene felles forvaltningsplan som viser sammenhenger og felles utfordringer. Mer om Ramsar-statusen og fuglelivet i kapittel 2.

Begge reservater ligger i umiddelbar tilknytning til Tønsberg by, hvor utviklingen av boligområder, næringsområder, havneområde og trafikkområder har skutt fart de siste årene. Den bynære beliggenheten gir en unik mulighet for byens befolkning til unike naturopplevelser i gåavstand fra sentrum, men det betyr også at verneområdene er utsatt for stort press i form av støy og andre forstyrrelser. Det innebærer også et stort arealpress på naboområdene til reservatene.

Figur 1. Ilene og Presterødkilen naturreservater på hver side av Tønsberg by. Gullkronene naturreservat oppe til venstre. Nye vernegrenser tegnet inn med rødt.

1.2 Hensikten med forvaltningsplanen

I tildelingsbrev for 2005 fra Miljødirektoratet, fikk Fylkesmannen i oppdrag å fremme forslag til reviderte vernegrenser og verneforskrifter for Ilene og Presterødkilen naturreservater. Formålet var å styrke vernet til de to våtmarksområdene med Ramsar-status. I forbindelse med revideringen fikk Fylkesmannen også i oppdrag å utarbeide forvaltningsplaner for de to reservatene. Fordi de to områdene er registrert som ett Ramsar-våtmarkssystem, har vi valgt å utarbeide en felles forvaltningsplan for områdene. Forvaltningsplanen er delt i tre deler. Brukerinteresser, tiltak, lovverk og overordnede målsettinger som gjelder for begge områdene er presentert i del 1. Del 2 og 3 er spesifikke områdebeskrivelser, tiltak som er planlagt og retningslinjer for saksbehandling i henholdsvis Ilene og Presterødkilen naturreservater.

Forvaltningsplanen for Ilene/Presterødkilen skal være et praktisk hjelpemiddel til å opprettholde og fremme formålet med vernet. Planen skal klargjøre hvordan man skal håndtere aktiviteter og tiltak i naturreservatene i tråd med verneformålet siden retningslinjer for bruk og vern gir større forutsigbarhet. Planen er et verktøy for Fylkesmannen, grunneiere og andre brukere av områdene. Planen gir også en oppdatering av naturfaglig informasjon. Vernebestemmelsene for de to reservatene danner rammen for planarbeidet. Vernebestemmelsene og vernegrensene ble revidert i desember 2012, og det er de nye forskriftene og de nye vernegrensene som ligger til grunn i planen, se vedlegg 1 og 2. Forvaltningsplanen kan ikke skjerpe eller svekke verneforskriftene, men klargjøre rammene for bruken og forvaltningen av områdene. Planen er i utgangspunktet ikke juridisk bindende, men kan være juridisk bindende der bestemmelser i verneforskriftene viser direkte til forvaltningsplanen. Forvaltningsplaner revideres normalt hvert 10.år.

Det er Fylkesmannen som har det overordnede ansvaret for at praktisk gjennomføring av tiltak utføres innenfor forvaltningsplanens rammer og intensjoner. Også andre, både privatpersoner og interessegrupper, kan initiere tiltak i verneområdene, men Fylkesmannen vil alltid ha ansvaret for godkjenning av slike tiltak. Omfanget av skjøtselsplanlegging og kostnader av tiltakene reguleres av de årlige bevilgningene fra Statens naturoppsyn til dette formålet. Gjennomføring av tiltak vil være avhengig av de årlige bevilgningene av statlige midler gjennom bestillingsdialogen. Den stipulerte fremdriften for tiltakene er derfor veiledende. Komplette tiltakslistene med ansvarlig instans, økonomi og lignende er vist i del II pkt. 4.10 og del III pkt. 4.5.

1.3 Prinsippene i naturmangfoldloven

Naturmangfoldlovens § 4 og § 5 krever at mangfoldet av arter og naturtyper skal bevares. Artsdatabankens rødlistene for arter og naturtyper er Norges offisielle klassifisering som viser hvilke arter det er grunn til å ta særlig hensyn til. Disse kravene gjelder for hele landet. Formålsbestemmelsene i verneforskriftene for Ilene og Presterødkilen naturreservater samsvarer godt med lovbestemmelsene i naturmangfoldloven.

Prinsippene i §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet, og det skal fremgå av beslutningen hvordan disse prinsippene er tatt hensyn til og vektlagt i vurderingen av saker som berører naturmangfoldet, jf. § 7. Prinsippene omfatter kunnskapsgrunnlaget, føre-var-prinsippet, økosystemtilnærming og samlet belastning, hvem som skal bære kostnadene ved miljøforringelse og miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. Bestemmelsene skal inngå som en integrert del i skjønnsutøvingen ved saksbehandling etter verneforskriften og naturmangfoldloven, og ved fastsettelse av forvaltnings- og skjøtselsplaner for verneområder.

Dette betyr at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig, skal bygge på vitenskapelig og erfaringsbasert kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand, samt effekten av påvirkninger.

Kunnskapsgrunnlaget i forvaltningsplanen for Ilene og Presterødkilen naturreservater om naturforholdene i verneområdene er innhentet fra Naturbase, Artsobservasjoner, Artskart, Elvedeltabasen, en rekke fagrapporter og feltundersøkelser. I planen er det inntatt et overvåkingssystem for definerte bevaringsmål knyttet til definerte naturtyper og fugl. Dette er viktig for å vurdere effektene av de forvaltningsmessige tiltakene på naturmiljøet, og for å få mer presis kunnskap om utviklingen av naturtilstanden i reservatene. Forvaltningsmyndigheten vurderer dagens kunnskapsgrunnlag som tilstrekkelig til å utarbeide forvaltningsplanen og foreslå tiltakene i planen. Fylkesmannen mener at forvaltningsplanen med de foreslåtte tiltakene vil føre til en positiv utvikling for verneverdiene, med vekt på mangfoldet av arter og naturtyper, samt økosystemets funksjon. Under henvisning til kunnskapsgrunnlaget og det overvåkingssystemet som foreslås i planen, mener Fylkesmannen at føre-var-prinsippet i § 9 er ivarettatt i planen. Under behandling av enkeltsaker, må kravene i §§ 8 og 9 om kunnskapsgrunnlag og føre-var-prinsipp uansett vurderes i lys av sannsynlige effekter av tiltakene.

Prinsippet i § 10 om økosystemtilnærming og samlet belastning er presisert i forskriftene. Mål og tiltak i forvaltningsplanen for overvåking og skjøtsel har til hensikt å bevare naturtyper, økosystemer, arter og de naturlige økologiske prosesser, og vil derfor ikke innebære noen merbelastning. Når det gjelder planens mål og tiltak for tilgjengeliggjøring av verneområdene for naturopplevelser, kan det hevdes at dette kan medføre forstyrrelser som i sum kan gi en negativ belastning på verneverdiene. Fylkesmannen vil hevde at tilretteleggingen på Ilene stort sett bygger på allerede eksisterende tiltak, som Grevestien, Ilene våtmarkssenter og fugletårnet. Forslaget om et nytt tårn i Vestre Ilene vil bygge på de gode erfaringene som tilretteleggingen så langt har vist. Det har ikke vært mulig å påvise negativ effekter av denne tilretteleggingen på verneverdiene. I Presterødkilen legges det opp til en temmelig omfattende turstietablering langs hele vestsiden frem til eksisterende tursti og fugletårn på nordøstsiden. Dette er tiltak som verneforskriften åpner for å gi tillatelse til. Som del av planleggingen av turstien ble Norsk institutt for naturforskning (NINA) engasjert til å vurdere virkningen av et slikt turstiprojekt. Rapporten konkluderer med at det er lite trolig at den planlagte turstien rundt reservatet vil føre til nevneverdige effekter på fuglelivet eller «change in ecological character». Rapporten gir videre anbefalinger til løsninger. Disse vil bli fulgt ved gjennomføringen av turstien. Derved vil Fylkesmannen legge til grunn at heller ikke tilretteleggingstiltakene i forvaltningsplanen vil medføre stor grad av økt samlet belastning for verneverdiene i naturreservatene.

Prinsippet i § 11 om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver ansees å ha liten relevans. Det foreslås ingen tiltak som vil medføre miljøforringelse i verneområdene.

§ 12 om bruk av miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, er lagt til grunn for alle tiltak i forvaltningsplanen. Hogst og rydding vil skje med tilpasset utstyr, utført på tider av året med minst mulig innvirkning på verneverdiene. Tilsvarende vil turstien anlegges med god tilpasning og liten bredde, og utført med minst mulig påvirkning på naturmiljøet. Prinsippene i § 12 vurderes derfor ivarettatt.

1.4 Begreper – definisjoner

Noen sentrale begreper:

Forvaltningsmål

Dette er et samlebegrep for målsettingene knyttet til kvalitetene i hele verneområdet. Slike mål kan knyttes opp mot friluftsliv, tekniske inngrep, landbruk og andre brukerinteresser. Mer om forvaltningsmål i kapittel 3.

Naturkvalitet - naturtype

Med naturkvalitet menes de naturtyper, arter, den geologi eller det landskapet som verneområdet er opprettet for å ta vare på. Med naturtype menes et ensartet, avgrenset område i naturen som omfatter plante- og dyreliv og miljøfaktorer. Et landskap med stor variasjon inneholder et stort mangfold av naturtyper. Ofte finnes flere naturtyper innenfor ett verneområde. Det er utviklet en standardmetode for kartlegging av naturtyper.

Bevaringsmål

Bevaringsmål er den tilstanden man ønsker at et utvalg av naturkvalitetene i et verneområde skal ha. Tilstanden er knyttet til de ulike naturtypene. Bevaringsmål skal helst være målbare, og kan eksempelvis presiseres gjennom mål for areal eller forekomst av bestemte arter.

Tilstandsvariabel

Den eller de egenskapene ved naturkvaliteten som bevaringsmålet er rettet mot. Dette forteller hva slags tilstand naturtypen er i, eller hvordan utviklingen har vært den siste tiden om dette er kjent. Det skilles mellom god, middels og dårlig tilstand.

2. OMRÅDESTATUS OG BRUKERINTERESSER

2.1 Ramsar-status

Ramsar-konvensjonen, eller *Konvensjonen om våtmarker av internasjonal betydning, særlig som fuglehabitat*, ble grunnlagt i den iranske byen Ramsar og trådte i kraft i 1975. Formålet med avtalen er å sikre bevaring og bærekraftig bruk av våtmarker med internasjonal verdi. Alle områder med våtmark av internasjonal verdi skal beskyttes. Ramsar-konvensjonen tar sikte på å ivareta våtmarker som leveområde for fugler, særlig vannfugler, og våtmarker som leveområde for flora og fauna, samt økologisk bærekraftig bruk for å sikre våtmark som en viktig økosystemtjeneste for mennesker (se *Ramsar-konvensjonen om våtmark* i vedlegg 4). Våtmark er blant annet viktig for å beskytte mot flom og for filtrering av ferskvann. Det er satt opp ni kriterier for identifisering av våtmarker av internasjonal verdi, hvor områder som får Ramsar-status må oppfylle minst ett. Ilene/Presterødkilen oppfyller to (nr. 2 og 3); store mengder fugl benytter de to områdene i migrasjonen, i tillegg til å være hekkeområde for en rekke arter; og de grunne bløtbunnsområdene har høy produktivitet av virvelløse dyr som er viktige som næringskilde for fuglene¹. Konvensjonens definisjon av våtmarksområder omfatter blant annet myr, ferskvann, brakkvann, fuglefjell og marine områder ned til seks meters dyp. Konvensjonen har utarbeidet en rekke bestemmelser og retningslinjer for forvaltning av Ramsar-områdene, blant annet skal alle slike områder ha en forvaltningsplan og en plan for overvåking av verneverdiene. En slik overvåkingsplan her ikke vært utarbeidet for

¹ Alle kriteriene finnes på http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-criteria-for/main/ramsar/1%5E20740_4000_0 og de fullstendige kriteriene som gjelder for Ilene/Presterødkilen finnes i vedlegg 4.

Ilene/Presterødkilen naturreservater tidligere. 168 medlemsland har til sammen 2186 områder på Ramsar-listen², 63 av disse finnes i Norge. Ilene/Presterødkilen våtmarkssystem er Vestfolds eneste Ramsar-område.

Medlemslandene forplikter seg til å følge opp en rekke forpliktelser i selve konvensjonen, samt de vedtak landene gjør på partsmøter som avholdes hvert tredje år. Slike forpliktelser er særlig knyttet til:

- å forvalte Ramsarområdene slik at deres økologiske funksjoner opprettholdes
- å sørge for fornuftig, bærekraftig bruk av våtmarker generelt i forvaltning og arealplanlegging, herunder blant annet kartlegge og gjennomføre verneplaner for våtmarker
- deltagelse i internasjonalt samarbeid om våtmarker, blant annet gjennom bistandssamarbeid.

Ilene og Presterødkilen naturreservater er to av Vestfolds og Oslofjordens viktigste våtmarksområder. Begge reservatene fikk formell status som Ramsar-område i 1985. De spesielle forholdene med langgrunne vikene, næringsrik bløtbunn og åpne arealer rundt vikene gjør at tusenvis av fugler hvert år hekker og raster i de to områdene. Mange av fuglene benytter begge områdene vekselvis, og hele sommerhalvåret kan man se store flokker av blant annet grågjess som flyr over Tønsberg by fra det ene området til det andre. Områdene må derfor økologisk ses i sammenheng og er også registrert som et felles våtmarkssystem i Ramsar-konvensjonen. For hvert Ramsar-område er det utarbeidet et faktaark med beskrivelser av forhold som gjelder det enkelte område, inkludert biologi, arealbruk, utfordringer og lignende. Disse faktaarkene revideres hvert 6. år. Faktaarket for Ilene/Presterødkilen finnes i vedlegg 4.3.

Figur 2. Ramsar-logoen.

2.2 Nye forskrifter og reviderte grenser

Da Ilene/Presterødkilen våtmarkssystem fikk offisiell Ramsar-status i 1985, ble verneforskriftene og grensene for begge de to reservatene revidert. I 2005 ga Miljødirektoratet (den gang Direktoratet for naturforvaltning) Fylkesmannen i Vestfold i oppdrag å legge fram forslag til reviderte vernegrenser og verneforskrifter for de to naturreservatene. Arbeidet med forskriftsendringene og grenseendringene ble sluttført og vedtatt i desember 2012.

Endringene gir oppdaterte bestemmelser som bedre beskytter verneverdiene, og åpner for tursti i Presterødkilen naturreservat. De to verneområdene er utvidet for at disse bedre skal samsvare med fuglenes funksjonsområder og med de verdifulle naturtypene i områdene. I begge reservatene er det gjort større utvidelser i sjøen, mens det på land bare er gjort små justeringer. Det er tatt inn unntaksbestemmelser for bruk av farleden til Tønsberg havn, siden grenseutvidelsen går ut i arealavgrensningen til farleden. Den største endringen i forskriften for Presterødkilen er at det åpnes for tilrettelegging av en tursti i reservatet, så lenge denne ikke kommer i nevneverdig konflikt med

² Detaljer finnes på www.ramsar.org, antallet Ramsar-områder er oppdatert 25.5.2015.

verneverdiene. Fylkesmannen mener at det er av stor verdi for forståelsen av vernet at området blir mer tilgjengelig for innbyggerne i Tønsberg. Fylkesmannen har svært gode erfaringer fra tilsvarende tiltak i Ilene naturreservat. I tillegg åpnes det for oppføring av støyskjerm mot Ringveien. Forskriftene for begge områder er oppdatert i henhold til dagens utforming av forskrifter for denne type verneområder. For Ilene naturreservat er i tillegg enkelte bestemmelser spesifisert nærmere for å unngå misforståelser om bruk av området. I forbindelse med at vernegrensa er endret skal *hele* grensa koordinatfestes og merkes på nytt. Grundigere gjennomgang av forskriftene finnes i kapittel 5 i de områdespesifikke delene av forvaltningsplanen.

De nye forskriftene finnes i vedlegg 1, grenseendringene er vist i vedlegg 2.

2.3 Naturkvaliteter i hele Ramsar-området

Ilene og Presterødkilen er begge svært artsrike lokaliteter til tross for den temmelig beskjedne størrelsen. Områdene ligger i hovedledelinjen for trekkende fugl langs vestsiden av Oslofjorden. Dette gjør områdene til meget verdifulle næringsområder for fugler på trekk, særlig vadefugl, ender, gjess og svaner. I den seinere tid har reservatene blitt tilholdssted for et firesifret antall grågjess etter avsluttet hekking og før høsttrekket setter inn. Områdene er økologisk sett ganske like, med takrør eller strandeng ned mot langgrunne bløtbunnsviker. Det er først og fremst bløtbunnen som gir grunnlaget for det rike fuglelivet, med høy produksjon både av vannplanter og vannlevende dyr som er mat for fuglene. Les mer om dette i de respektive kapitlene for hvert område. Åpne strandenger spiller også en viktig rolle for en lang rekke fuglearter – særlig innenfor gruppene ender, gjess og vadefugler, men også blant andre artsgrupper, for eksempel spurvefugler. Strandengene har en betydelig egenverdi som beite-, hvile- og hekkeområde. Indirekte har denne naturtypen også en annen viktig funksjon; den gir våtmarksfuglene god oversikt over uønskede inntrengere og farer som nærmer seg området, som mennesker, rovdyr og -fugler, båter og andre forstyrrelser. De åpne strandengene bidrar derfor sterkt til å øke Ilene/ Presterødkilens verdi som attraktive områder for de våtmarkstilknyttede fugleartene. I perioden etter vernetidspunktet er omfanget av åpne strandenger redusert i Presterødkilen. I 2011 ble det derfor igangsatt et restaureringsprosjekt hvor deler av takrørsområdet søkes tilbakeført til åpne strandenger. Resultatet er så langt lovende.

I randsonene med takrør hekker en rekke fuglearter, takrørskogen er også oppholdssted for mange arter utenom hekketiden. På høsttrekket er takrørbestandene med store mengder bladlus og andre insekter et viktig matfat for mange mindre spurvefugler. Så lenge sjøen er isfri er det også mange sjøfugl som beiter på bløtbunnsfaunaen. Det er altså ikke bare i sommerhalvåret at områdene har et rikt fugleliv.

Den korte avstanden gjør at en stor del av våtmarksfuglene veksler mellom å bruke de to områdene. Flokker av ender, gjess, svaner, skarv, måkefugler og vadefugler kan til stadighet observeres på flygende mellom Ilene og Presterødkilen i trekk-periodene. Det er derfor viktig å se de to områdene i sammenheng, og det er også grunnen til at de er registrert som ett og samme våtmarks-område på Ramsar-lista.

Figur 3. En hettemåke i vinterdrakt.

Nedenfor er listet opp maksimumsantall pr. 2014 for de viktigste våtmarksfugleartene knyttet til områdene i løpet av en sesong – tallene representerer begge områder under ett:

Tabell 1. Maksimumsantall for de viktigste våtmarksfugleartene i Ilene og Presterødkilen.

storskarv (1 500)	kortnebbgås (1 000)	stokkand (3 000)	enkeltbekkasin (500)
knoppsvane (700)	brunnakke (800)	vipe (1 200)	myrsnipe (400)
grågåås (3000)	krikkand (1 500)	heilo (400)	storspove (800)
brushane (600)	gråmåke (6 000)	hettemåke (1 500)	makrellterne (100)
gluttsnipe (600)	fiskemåke (2 000)		

Tallene er fra sommerhalvåret, men vinterstid, så lenge det er isfritt, kan det også observeres opp til 200 knoppsvaner, 200 stokkender og 2 000 gråmåker i de to områdene.

Strandengene på Ilene beites fortsatt av storfe og hest. Dette er en kulturbetinget naturtype som har blitt sjelden og dermed har stor verneverdi med sine spesielle plantesamfunn. Aulielva, som munner ut i sjøen i Ilene naturreservat, er det eneste større vassdraget i fylket som har beholdt sitt delta i opprinnelig tilstand. Elvedelta er i seg selv en sjelden naturtype og representerer derfor en betydelig verneverdi. Mer om dette i Del II kapittel 2.3.

Utbygging, støy og forurensning har medført at våtmarker flere steder har blitt en truet naturtype. Økt ferdsel har mange steder påvirket fuglelivet negativt. I kjølvannet av dette har mange våtmarkstilknyttede plante- og dyrearter hatt en negativ bestandsutvikling. Dette gjelder også Presterødkilen og Ilene. Derfor er det viktig å fokusere på å skjerme områdene mot nye inngrep nær grensene og legge bedre til rette for at ferdsel i områdene kun skjer langs tilrettelagte turstier. På den måten får fuglene mer fred og kan lære seg at ferdsel langs turstier ikke representerer noen trussel.

Forvaltningsmål for fuglelivet

- Det skal legges til rette for at områdenes funksjon og artsriktighet som fuglebiotoper ivaretas og videreføres
- Fuglelivet skal så langt mulig skjermes mot forstyrrende aktiviteter, ikke minst i randsonene til reservatene
- Ramsar-statusen skal tillegges særlig vekt ved behandling av søknad om tiltak i tilgrensende områder og hvordan slike tiltak kan påvirke områdene

2.4 Ilene våtmarkssenter og Grevestien

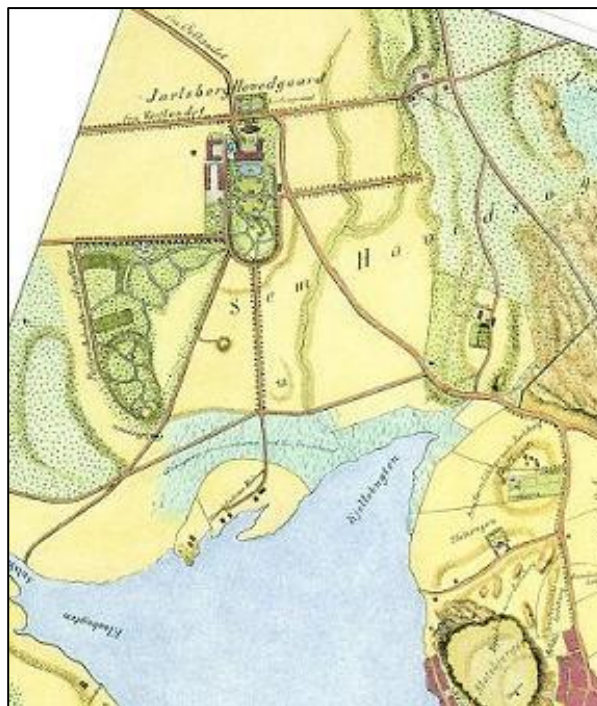
Ilene våtmarkssenter

Ilene våtmarkssenter ligger på den gamle husmannsplassen Søndre Holmen. Kartet over Jarlsberg Hovedgård fra 1800-tallet forteller tydelig bakgrunnen for navnet "Holmen". Veien går rett sørover fra Hovedgården til Holmen over 'Græsgange der oversvømmes ved høi Vandstand' (figur 4).

Etter at husmannsplassen Søndre Holmen ble fraflyttet i 1981, ble tanken om at denne plassen med bebyggelse og tilliggende miljø kunne bevares og tjene andre formål. Alternativet var å rive bygningene og dyrke opp marka. Kulturhistoriske interesser talte for bevaring. Som eneste bebyggelse på Ilene utgjør husene og trærne et viktig karaktertrekk i landskapsbildet. Den gamle husmannsplassen ligger som en kontrast til bygningene på Jarlsberg Hovedgård, og illustrerer godt samspillet mellom en husmannsplass og en storgård i en ikke altfor fjern fortid. 1981 var også året da Ilene naturreservat ble opprettet.

Det var personer med tilknytning til frivillige naturvernorganisasjoner som reiste forslaget om å bruke stedet. Man tenkte seg at Søndre Holmen kunne tjene som informasjonssenter for natur og naturvern, og også være et samlingssted for lokale naturvernorganisasjoner. I 1984 ble det undertegnet en festekontrakt mellom Stamhuset Jarlsberg og Staten ved Miljøverndepartementet om leie av Søndre Holmen. Staten tok på seg ansvaret for restaurering og vedlikehold av bygningene. Åpningen av Holmen natursenter skjedde i juni 1988. Stedet ble deretter drevet med beskjedne midler i mange år før økte midler til forvaltning av verneområder førte til at man fra 2006 kunne satse bredere på aktiviteter, opprusting av fasilitetene og informasjonstiltak mot publikum. I 2009 ble det utført omfattende vedlikehold og oppgradering av bygningene. For å forenkle driften og administrasjon ble festekontrakten med Stamhuset Jarlsberg opphevet i 2014 og en leieavtale ble inngått for å erstatte denne. Av administrative grunner ble våtmarkssenteret organisert som en stiftelse fra 2015. Samtidig ble navnet endret til Ilene våtmarkssenter av markedsføringshensyn.

Nå er Ilene et nasjonalt, autorisert våtmarkssenter, administrert av Fylkesmannens miljøvernnavdeling som fortsatt har flertall i Stiftelsen Ilene våtmarkssenter sitt styre. På senteret drives det informasjonsarbeid om natur og miljøvern – med hovedvekt på forholdene i Vestfold, og Ilene spesielt. Våtmarksområder generelt, og Ramsar-området Ilene/Presterødkilen og det nærliggende Gullkronene naturreservat står også sentralt. Ilene våtmarkssenter fungerer også som utgangspunkt for skjøtsel og oppsyn i disse områdene. Informasjonsmateriell er særlig utviklet med tanke på skolenes og barnehagens behov. Våtmarkssenteret disponerer en hyggelig hage og forelesningsrom for 30 personer, og er særlig tilrettelagt for skoleklasser og barnehager i undervisningen, et tilbud som er mye benyttet i distriktet. Skoleklasser og barnehager får tilbud om å delta på spesialtilpassede undervisningsopplegg med våtmarkssenterets naturveiledere. Tilbudet er gratis. Oppleggene holder høy kvalitet og barnehageopplegget fikk i 2015 Naturfagsenterets forskerfrøpris for beste naturfaglige barnehageopplegg i Norge.

Figur 4. Kart over Jarlsberg Hovedgård og husmannsplassen Holmen rundt 1870 (Statens kartverk).

Ilene våtmarkssenter har på for- og ettersommeren åpne dager i samarbeid med frivillige organisasjoner. På de åpne dagene kan publikum få informasjon om verneområdene, det holdes gjesteforelesninger om natur og lokalhistorie, ornitologene ringmerker fugl og har fugleguiding og

publikum kan låne teleskoper og kikkerter. Det er også natursti, naturverksted med blant annet snekring av fuglekasser, humlekasser, marihønehus, fuglematere osv. og en rekke andre aktiviteter rettet mot barnefamilier. Tema for de åpne dagene er blant annet blomsterdag, fuglenes dag, turdag, historiedag, barnas våtmarksdag og friluftslivsdag. Omtalen i lokalmediene har vært meget positiv og omfattende. Responsen fra publikum er god, med opptil 900 besøkende i løpet av noen timer. Det antas at mer enn 13 000 personer benyttet stedet i 2014.

Det går en liten bilvei til Ilene våtmarkssenter, men veien er stengt med bom og skal kun benyttes av handikappede og ansatte eller arrangører på diverse arrangement. Nordvest for reservatet, rett ved Aulielva, og på østsiden, ved Korten og Kjellekrysset, er det mulig å parkere for øvrige besøkende. Se vedlegg 2.1.

Grevestien

Grevestien er en natur- og kultursti hovedsakelig i Jarlsbergs herregårdslandskap med flotte naturkvaliteter og rike kultur- og fortidsminner. Stien knytter bysentrum til Ilene og er mye i bruk. Oppgradering og nymarkering av stien er igangsatt som del av et samarbeidsprosjekt mellom Tønsberg kommune, Vestfold fylkeskommune, Stamhuset Jarlsberg, Oslofjorden Friluftsråd og Fylkesmannen. En «snarvei» fra Korten mot Ilene våtmarkssenter planlegges i samarbeid med grunneier. Man vil på denne måten unngå å måtte bruke sykkelsti langs mye trafikkert innfartsåre til Tønsberg. Det er også planer om å forlenge Grevestien fra Ilene til Presterødkilen gjennom byen langs brygga og Kanalen.

Figur 5. Grevestien går langs nordsiden av Ilene.

Forvaltningsmål for Ilene våtmarkssenter og Grevestien

- Det skal legges til rette for aktiviteter som er knyttet til de tre nærliggende verneområdene Ilene, Gullkronene og Presterødkilen. Det skal særlig fokuseres på aktiviteter for barn og unge. Aktiviteter på våtmarkssenteret, langs Grevestien og ved fugletårnet bør begrense behovet for ferdsel og opphold i andre deler av våtmarkene på Ilene
- Grevestien bør knytte de tre verneområdene sammen som en lang tursti for natur- og kulturopplevelser rundt Tønsberg

Figur 6. Grevestiens eksisterende trasé nord og vest for Tønsberg by. Stien går langs nordgrensa for Ilene naturreservat og ellers gjennom natur- og kulturlandskap i og rundt Tønsberg. NB! Stien vil på sikt legges om, korrekt kart vil til enhver tid kunne finnes på ilene.no.

3. FORVALTNING OG TILTAK

3.1 Forvaltningsmål – sammenstilling

Forvaltningsmål for fuglelivet

- Det skal legges til rette for at områdenes funksjon og artsriktighet som fuglebiotoper ivaretas og videreføres
- Fuglelivet skal så langt mulig skjermes mot forstyrrende aktiviteter, ikke minst i randsonene til reservatene
- Ramsar-statusen skal tillegges særlig vekt ved behandling av søknad om tiltak i tilgrensende områder og hvordan slike tiltak kan påvirke områdene

Forvaltningsmål for Ilene våtmarkssenter og Grevestien

- Det skal legges til rette for aktiviteter som er knyttet til de tre nærliggende verneområdene Ilene, Gullkronene og Presterødkilen. Det skal særlig fokuseres på aktiviteter for barn og unge. Aktiviteter på Holmen, langs Grevestien og ved fugletårnet bør begrense behovet for ferdsel og opphold i andre deler av våtmarkene på Ilene
- Grevestien bør knytte de tre verneområdene sammen som en lang tursti for natur- og kulturopplevelser rundt Tønsberg

3.2 Forvaltning og skjøtsel

Målet med forvaltningen av reservatene er å bevare og fremme verneverdiene. All skjøtsel og alle tiltak skal forankres i forvaltningsmål og bevaringsmål som utdyper verneformålet for reservatet, det står mer om dette i de områdespesifikke delene av forvaltningsplanen.

Det er primært det rike fuglelivet som ligger til grunn for vernet. Fuglelivet er på sin side helt avhengig av spesielle naturbetingete forhold, i dette tilfelle forekomst av åpne, næringsrike strandenger, takrørbelter og gruntvannsområder. Det viktigste tiltaket for å ivareta fuglelivet i de to områdene er å sikre gjenværende arealer av åpne, næringsrike strandenger og gruntvannsområder mot forstyrrelser, fysiske inngrep og andre typer ødeleggelser. Vernebestemmelsene er utformet nettopp med dette for øyet. Siden naturen gjennomgår stadige forandringer – hvorav mange er menneskeskapte – vil det i tillegg være nødvendig å gå inn med skjøtselstiltak for å bevare eller gjenskape en ønsket naturtilstand.

Naturmangfoldloven § 47 omhandler skjøtsel av verneområder: *”I verneområder etter dette kapitlet kan forvaltningsmyndigheten foreta skjøtsel og grensemerking av området. (...) Som skjøtsel kan foretas tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstanden som er formålet med vernet, herunder tiltak for å kanalisere ferdsel, fjerning av vegetasjon eller fremmede treslag og restaurering etter naturinngrep”.*

Med *skjøtsel* menes aktive tiltak på økologisk grunnlag for å ta vare på naturkvalitetene i et område i samsvar med verneformålet. Ikke alle skjøtselstiltak er hjemlet i § 47. Skjøtselstiltak som ikke omfattes av § 47, krever dispensasjon fra verneforskriften og tillatelse fra grunneier. Beiting er et eksempel på dette. Forvaltningsmyndigheten må avklare om et skjøtselstiltak faller inn under § 47. All skjøtsel skal skje i samarbeid med Fylkesmannen og Statens naturoppsyn (SNO). Det er viktig at tiltak er i samsvar med verneforskriften og da spesielt formålsparagrafen ved skjøtsel i reservatet.

Gjennomføring av tiltak som medfører omfattende aktivitet og forstyrrelser for dyrelivet bør skje i vinterhalvåret.

Komplette tiltakslistor med tidsperspektiv, kostnad, ansvarlig instans og tilhørende kart finnes i Del II og Del III, kap. 4. Beløpene i tiltakslista er grove overslag over kostnadene knyttet til hvert tiltak. For hvert tiltak må kostnaden vurderes etter budsjettet som blir tildelt Fylkesmannen fra sentralt hold hvert år. I tillegg må et mer detaljert budsjett settes opp for de større prosjektene der kostnader blir regnet ut i detalj.

3.3 Utvidelse av Grevestien

Det er ønskelig å forlengje Grevestien fra Ilene til Presterødkilen gjennom byen langs brygga og kanalen. Stien gjennom byen bør skiltes for å gi informasjon om natur- og kulturverdier som er synlige fra stitraséen. På den måten blir de to verneområdene knyttet sammen, i tillegg til at man kan formidle kultur, historie og naturopplevelser i og rundt byen i en helhet. Det er konkrete planer om å gjennomføre dette prosjektet, og det er Tønsberg kommune som er ansvarlig for prosjektet, som Fylkesmannen er svært positiv til. Turstien frem til Presterødkilen krever ikke større fysiske inngrep, men trenger skilt og merking, ved Presterødkilen kan den kobles sammen med den planlagte turstien langs vestsiden av reservatet. Det er også planlagt en turstiforbindelse over kanalen og et stykke sørover på østsiden av Nøtterøy. En «snarvei» på Grevestien fra Korten mot Ilene våtmarkssenter slik at turgåere slipper å gå langs sykkelsti og mye trafikkert innfartsåre planlegges i samråd med grunneier. Tiltaket vil kreve dispensasjon fra verneskiften for Ilene naturreservat. Den planlagte traséen mellom Ilene og Presterødkilen vises i vedlegg 3 sammen med en mulig ny adkomst til Gullkronene. Jarlsberg hovedgård har i høringsuttalelse til forvaltningsplanen støttet ny gangforbindelse mellom Ilene og Gullkronene naturreservater.

3.4 Overvåking og kartlegging av naturkvaliteter

Ramsar-konvensjonens fokus på å unngå negative økologiske endringer i Ramsar-områdene, påkaller spesielle behov for systematisk og regelmessig **overvåking av miljøtilstanden** i disse områdene. I løpet av de siste årene har Ramsar-sekretariatet, basert på innrapporteringer fra blant annet frivillige organisasjoner, bedt om utredninger om mulige økologiske endringer i flere av de norske Ramsar-områdene, herunder Presterødkilen og Ilene naturreservater.

For å kunne forvalte områdene på en god måte trenger Fylkesmannen oppdatert kunnskap om naturgrunnlaget. Det er derfor ønskelig med en systematisk naturovervåking av naturtyper og dyre- og plantelivet. Overvåking gir et godt vurderingsgrunnlag for å følge tilstanden til verneformålet ut fra forhåndsdefinerte bevaringsmål. I tillegg til dette vil både registrering av de påvirkninger som skjer i verneområder og effekter av de forvaltningstiltak som iverksettes høre inn under overvåking. Grunnlaget for å gjennomføre effektive skjøtselstiltak i verneområder må baseres på god kunnskap om tilstanden til verneområdene slik at man kan vurdere hvilke effekter skjøtelsen vil ha på de ulike artene. Jevnlig overvåking av naturkvalitetene er nødvendig for å kunne vurdere tilstand og behov for tiltak.

Verken flora eller fauna er frem til nå kartlagt systematisk, men det finnes en anseleg mengde informasjon om fuglelivet fra verneprosessen på 60-tallet og frem til i dag. Blant annet har norsk ornitologisk forening gjort hyppige observasjoner og gjennomført ringmerking i området fra før vernetidspunktet, og dette representerer viktige historiske data om utviklingen i området. Disse observasjonene og dataene er nå lagt inn i basen Artsobservasjoner.no. Registrering av ålegrasenger har blitt utført i regi av Havforskningsinstituttet. Disse registreringene er lagt inn i Naturbase.no. Det er også gjort undersøkelser av bløtbnnsfaunaen i Presterødkilen. Norsk institutt for naturforskning (NINA) publiserte i 1991 en rapport som beskriver effekter av oljeforurensning på bløtbnnsområdet i indre deler av Presterødkilen. Norsk institutt for vannforskning (NIVA) publiserte i 2007 og i 2009 overvåkingsrapporter for anleggsarbeiders påvirkning på henholdsvis Ilene og Presterødkilen

naturreservater. Rapporten, som beskriver bløtbunnsfaunaen og dermed fuglenes ”matfat” i detalj, er et utmerket utgangspunkt for overvåking av utviklingen i området, og er derved et godt grunnlag for overvåking av bevaringsmål for bløtbunnsområdene.

I denne forvaltningsplanen er det definert bevaringsmål for naturtyper i reservatet, og oppfølging av disse er sentrale for forvaltningen av reservatet i framtida. Alle tiltak bør utføres i samarbeid med kommunen, Fylkesmannen eller SNO, og skal klareres med Fylkesmannen før oppstart.

Figur 7. Det er utarbeidet informasjonstavler for alle de tre reservatene i området.

Utover den systematiske overvåking knyttet til bevaringsmålene, er det generelt viktig at alle nye data om arter og naturtyper som genereres gjennom løpende feltarbeid fra forvaltningen, forskning og frivillige legges inn i Artsdatabankens artskart og Miljødirektoratets Naturbase. Derved gjøres dataene mer tilgjengelig for senere bruk, bl.a. ved revisjon av forvaltningsplanen.

4. SAKSBEHANDLING

Her omtales generelt lovverk og saksbehandling. For mer detaljert forklaring av forskriftene for de enkelte områdene, se kapittel 5 i del II – Ilene, eller del III - Presterødkilen.

4.1 Forvaltningsmyndighet

Det er Fylkesmannen i Vestfold som er forvaltningsmyndighet for Ilene og Presterødkilen naturreservater. Søknad om dispensasjon (unntak) fra verneforskriften skal sendes direkte til Fylkesmannen.

4.2 Oppsyn

Statens naturoppsyn (SNO) har ansvaret for tilsyn/ oppsyn og kontrolloppgaver i samtlige naturvernområder i Vestfold, herunder Ilene og Presterødkilen naturreservater. Formålet med tilsynet er å ivareta nasjonale miljøverdier og forebygge miljøkriminalitet. SNO har oppsynsmyndighet i medhold av lov av 21. juni 1996 om statlig naturoppsyn, og som regel begrenset politimyndighet etter miljølovene (friluftsløven, naturmangfoldloven, motorferdselloven, kulturminneloven, viltloven, lakse- og innlandsfiskekloven og deler av forurensningsloven). I tillegg til kontrolloppgavene etter disse lovene skal oppsynet drive veiledning og informasjon, skjøtsel, tilrettelegging, registrering og dokumentasjon. Skjøtsels- og tilretteleggingstiltakene planlegges og utføres i samarbeid med Fylkesmannen, enkelte av tiltakene er nærmere presentert i denne forvaltningsplanen. SNO har en god og tett dialog med Fylkesmannen, og vil bli orientert dersom det er gitt dispensasjoner fra verneforskriften til ulike tiltak inne i reservatene.

SNO løser deler av sine oppsynsoppgaver gjennom tjenestekjøp fra Skjærgårdstjenestens driftsenhet Færder på Mågerø i Nøtterøy. Både i Ilene og Presterødkilen sørger Skjærgårdstjenesten for årlig utsetting/fjerning av grensemarkeringsbøyer i sjøen. Skjærgårdstjenesten forestår i tillegg generelt informasjons- og holdningsskapende arbeid rettet mot brukere av kyst- og sjøområdene i Vestfold med sine naturvernområder. Som forvaltningsmyndighet er Fylkesmannen bestiller av tiltaksmidler og arbeidskapasitet til gjennomføring av blant annet skjøtselstiltak, oppsyn og naturveiledning fra SNO.

4.3 Lovverk, føringer og forvaltning

Naturmangfoldloven (NML) trådte i kraft 1. juli 2009 til erstatning for den tidligere naturvernloven. Formålet med loven er *”at naturen med dens biologiske, landskapsmessige og geologiske mangfold og økologiske prosesser tas vare på ved bærekraftig bruk og vern, også slik at den gir grunnlag for menneskenes virksomhet, kultur, helse og trivsel, nå og i fremtiden (...)”*. Lovgivningen for verneområder er stort sett som før, men nytt og viktig er at loven innfører ved behov forvaltningsmål for all natur, også innenfor verneområder. En annen viktig forskjell fra tidligere er at det stilles strengere krav til kunnskapsgrunnlaget ved inngrep i naturen, og ansvaret for å frembringe tilstrekkelig kunnskap dersom dette ikke finnes ligger hos tiltakshaver (NML kapittel II). Selv om hovedtrekkene i naturvernloven er videreført, er det gjort noen endringer, dette står det mer om blant annet på Fylkesmannens nettsider. Forskrift for verneområder går normalt foran andre lover og forskrifter. Med få unntak vil verneforskriften inneholde strengere regler om bruk og tiltak enn annet lovverk.

Fylkesmannen skal vurdere tiltak opp mot de miljørettslige prinsippene i NMLs §§ 8 – 12 i våre enkeltvedtak om tiltak i verneområdet. Prinsippene kommer også til anvendelse både ved etablering av nytt vern og ved forvaltningen av eksisterende verneområder, herunder i forvaltningsplaner. De miljørettslige prinsippene omhandler kunnskapsgrunnlaget, føre-var- prinsippet, prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning, prinsippet om at kostnadene ved miljøforringelse skal bæres av tiltakshaver og prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder. Tiltak skal også vurderes opp mot NML §§ 4 og 5, forvaltningsmålene for naturtyper og økosystemer og forvaltningsmål for arter.

I verneområdene virker annet lovverk *ved siden av* naturmangfoldloven og verneforskriften, som for eksempel plan- og bygningsloven og forurensningsloven, slik at noen tiltak vil trenge tillatelse etter flere lover. Fylkesmannen har bare hjemmel til å gi tillatelse etter NML og verneforskriften. Andre nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltak i verneområdet, herunder tillatelse fra grunneier må innhentes før arbeid kan iverksettes.

Tilgrensende områder

En av de største utfordringene for Ilene og Presterødkilen naturreservater er den aktiviteten som foregår utenfor vernegrensene og som derfor ikke styres av verneforskriften. Området rundt Presterødkilen har på bare noen tiår utviklet seg fra en sump- og landbrukspreget utkant av byen til et mye trafikkert og utbygget område. På flere sider av dette reservatet er det nå bebyggelse, industri eller tungt trafikkerte veier. Forurensning og slam i Vellebekken kommer delvis fra områdene lenger opp i Slagendalen. Alt dette påvirker reservatet med forurensning, forstyrrelser og støy. Ilene er noe mindre utsatt, siden reservatet på landsiden stort sett grenser til jordbruksarealer, men presses av veiutbygging og utvidelser i Kortområdet og tilførsler av forurensning og slam i Aulielva.

Naturmangfoldloven har en egen bestemmelse om påvirkning på verneområder utenfra:

§ 49. utenforliggende virksomhet som kan medføre skade inn i et verneområde:

«Kan virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, innvirke på verneverdiene i et verneområde, skal hensynet til disse verneverdiene tillegges vekt ved avgjørelsen av om tillatelse bør gis, og ved fastsetting av vilkår. For annen virksomhet gjelder aktsomhetsplikten etter § 6 . Utføres en aktivitet i henhold til en tillatelse av offentlig myndighet, anses aktsomhetsplikten oppfylt dersom forutsetningene for tillatelsen fremdeles er til stede».

Generelle bestemmelser som også gjelder i naturvernområder

Naturmangfoldloven har flere generelle bestemmelser som også gjelder i naturvernområder:

§ 6 generell aktsomhetsplikt:

«Enhver skal opptre aktsomt og gjøre det som er rimelig for å unngå skade på naturmangfoldet i strid med målene i §§ 4 og 5.»

§ 6 gjelder både private aktører og offentlige myndigheter, i og utenfor verneområder. Dette betyr at effekten vedtaket kan ha på et verneområde skal tillegges vekt, og hensynet til naturverdiene som følger av verneforskriften skal inngå når det vurderes hvorvidt - og på hvilke vilkår - en tillatelse etter annet lovverk skal gis. Hensynet til verneverdiene skal fremgå av beslutningen. Det er med andre ord hjemmel for å kreve stor aktsomhet ved planlegging av tiltak i nærområdene til så sensitive og verdifulle områder som Ilene og Presterødkilen.

§§ 4 og 5 forvaltningsmål for naturtyper, økosystemer og arter:

Målet er å ivareta mangfoldet av naturtyper med det artsmangfold og økologiske prosesser som kjennetegner dem, og arter i deres naturlige utbredelsesområde og i levedyktige bestander.

I tillegg er det flere paragrafer i NML som gjelder aktsomhet og kunnskapsgrunnlag for all natur, ikke bare verneområder, når det skal vurderes om virksomheter kan få tillatelse til tiltak. Disse finnes i kapittel 2 - *Alminnelige bestemmelser om bærekraftig bruk*.

NML gir også i kap. IX myndigheten adgang til å pålegge den ansvarlige å rette eller stanse forhold i strid med loven eller vedtak fattet med hjemmel i loven. I samme kapittel gis adgang til sanksjoner.

4.5 Retningslinjer for saksbehandling

Punktene under oppsummerer retningslinjer for all saksbehandling som gjelder for Ilene og Presterødkilen naturreservater:

1. Verneforskriften har strengere bestemmelser enn annet lovverk. Derfor skal alle søknader om tiltak som krever tillatelse/dispensasjon sendes til Fylkesmannen først. Søknader vil først vurderes etter verneforskriften før de eventuelt blir behandlet etter annet lovverk. Det er viktig å huske at en skriftlig søknad ikke nødvendigvis trenger å være spesielt omfattende. Er du i tvil, ring Fylkesmannen for å få mer informasjon om hvilke opplysninger som kreves for det tiltaket du ønsker å søke om tillatelse til.
2. Klage på vedtak gjort av Fylkesmannen skal behandles etter reglene i forvaltningsloven. En eventuell klage på vedtak etter verneforskriften skal sendes Fylkesmannen. Fylkesmannen vil gjennomgå eventuelle nye saksopplysninger som kan tilsa at vedtaket bør gjøres om. Dersom Fylkesmannen opprettholder sitt vedtak vil klagen oversendes Miljødirektoratet for endelig behandling og vedtak.
3. Disse instansene skal alltid ha kopi av alle vedtak som angår verneområdet: Fylkesmannen, Miljødirektoratet, Statens Naturoppsyn Vestfold og Tønsberg kommune.

4.6 Forvaltningsplanens tidsperspektiv

Forvaltningsplanen for Ilene/Presterødkilen våtmarkssystem gjelder frem til ny forvaltningsplan er vedtatt. Fylkesmannen er ansvarlig for revideringen av planen, og tar sikte på å gjøre dette hvert 10. år, første gang i 2025. Fylkesmannen kan revidere planen på et tidligere tidspunkt dersom overvåking av gjennomførte tilretteleggings- og skjøtselstiltak tilsier at en slik revisjon er nødvendig. Bevaringsmålene vil bli revidert i samsvar med nasjonale standarder når disse foreligger, uavhengig av rullering av forvaltningsplanen for øvrig.

Del II

Ilene naturreservat

DEL II – Ilene naturreservat

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

Ilene naturreservat i Tønsberg kommune, Vestfold fylke, ble opprettet ved kongelig resolusjon av 2. oktober 1981, og forskriften ble siden endret 25. oktober 1988. Forskrift og vernegrense ble sist revidert desember 2012. Vernet areal utgjør ca. 1084 dekar, hvorav ca. 327 dekar er landareal³. Fylkesmannen i Vestfold er forvaltningsmyndighet for reservatet.

Formålet med Ilene naturreservat er, ifølge ny verneforskrift:

"... å bevare et våtmarksområde med sitt naturmangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har også en særskilt naturvitenskapelig betydning som referanseområde og har særskilt betydning for trekkende fugl langs Oslofjorden.

Videre er formålet med naturreservatet å ta vare på:

- *de viktige naturtypene strandeng og strandsump, inkludert brakkvassmudderflate*
- *en grunn fjordarm hvor store mudderflater blottlegges ved lavvann*
- *gruntvannsområder som er viktige rasteplasser og tilholdssteder for vadefugl, ender, gjess og svaner*
- *strandsump med takrør som er viktig hekkeplass og tilholdssted for fugler tilpasset denne naturtypen*

Området er en klassisk våtmarkslokalitet av særlig betydning for fuglelivet, og spesielt for vannfugl på trekk. Strandenger som ennå beites er et særtrekk for dette området, som er et nasjonalt verdifullt kulturlandskap. I tillegg danner Aulielvas utløp til sjøen det eneste gjenværende intakte elvedeltaet av noe størrelse i fylket. Reservatet huser et fugleliv som er uvanlig rikt og variert, blant annet samles hvert år tusenvis av grågjess i reservatet og på jordene rundt for å beite, dette er et spektakulært skue. Området har internasjonal betydning som våtmarksområde og har derfor Ramsar-status.

Elveavsetninger og gamle havavsetninger har skapt området. De store, sammenhengende gruntområdene som blottlegges ved fjære sjø er en viktig årsak til det rike fuglelivet. Ettersom deltaet til Aulielva bygger seg utover i sjøen er det viktig å sikre at områder med vanddyp som er egnet for dykkende fuglearter inngår i reservatet, så disse artene sikres områder der de kan oppholde seg uten unødig forstyrrelse.

De fuglerike områdene ved Ilene blir imidlertid truet fra flere hold: Deler av arealet preges av gjengroing, noe den stedvis tette takrørvegetasjonen er et tegn på. Deler av reservatet har vært beiteområder for Jarlsberg Hovedgård i generasjoner, men på varierende arealer. Beiteområdene har i nyere tid blitt utvidet noe for å restaurere mer av de gamle strandengene, dette har gitt svært gode resultater. Andre deler av reservatet trues av forurensning eller ulike former for menneskelig forstyrrelser mv.

Forvaltningsplanen for Ilene naturreservat er delt i to hoveddeler; den første delen (kapittel 1-3) gir en skildring av naturforholdene, dagens status, brukerinteresser og forvaltningsmål, den andre delen

³ I henhold til ny forskrift, tidligere areal var hhv 905 og 280 dekar

(kapittel 4-5) skisserer forvaltningsmessige oppgaver og tiltak. Her blir det gitt en redegjørelse for forslag til tiltak og hvem som er ansvarlig for de ulike tiltakene. Forvaltningsplanen bør revideres hvert 10. år.

Figur 8. Oversiktskart over Ilene naturreservat. Ilene ligger inntil Tønsberg by og innfartsåren Rv 312.

1.2 Planer som gjelder reservatet og tilgrensende områder

Området inngår i eksisterende kommuneplan som båndlagt område etter lov om naturmangfold. Det ble utarbeidet og godkjent en forvaltningsplan for Ilene naturreservat allerede i 1988. Det finnes én kommunedelplan for det tilstøtende området på østsiden av reservatet: "Korten". Som hovedregel er fastsatt byggegrense på 40 m for ny bebyggelse mot reservatet, samt høydebegrensninger i den ytre byggesonen. Det er også forbud mot fasader med speilvirkning mot reservatet. På alle andre landsider grenser reservatet til arealer definert som LNF-områder og friområder i kommuneplanen for Tønsberg. Reguleringsplan "Parsell av Rv 308 Sem kirke – Tønsberg mv. og Kjellekrysset" overlapper reservatet i nordøst. I tillegg grenser det én reguleringsplan inn mot området i vest: "Området ved Jarlsberg travbane og omlegging av RV 303". Hele området er strandsone etter Rikspolitiske retningslinjer for Oslofjorden.

I en konseptvalgutredning (KVU) for ny Nøtterøyforbindelse (2014) er en veikorridor mellom Kaldnes – Korten eller Ramdal – Smørberg et anbefalt alternativ. Dette veialternativet kan påvirke naturreservatet. Dersom Samferdselsdepartementet slutter seg til dette alternativet, vil videre planlegging skje etter plan- og bygningsloven, med krav til grundige konsekvensutredninger. Vernemyndigheten vil delta tett i disse prosessene, og vil også holde Miljødirektoratet løpende orientert.

2. BESKRIVELSE OG STATUS

2.1 Områdebeskrivelse

Geologi

Ilene naturreservat ligger ved utløpet av Aulielva, som munner ut innerst i Byfjorden like vest for Tønsberg by. Reservatet ligger i det som tidligere var Sem kommune, men som nå er en del av Tønsberg. Området grenser mot Jarlsberg travbane og innmarka på Hogsnes og Smørberg i vest, mot innmarka på Jarlsberg hovedgård i nord og mot industriområder, offentlige områder og vestre innfartsåre mot Tønsberg i øst. Naturreservatet har en største øst-vest utstrekning på ca. 1,8 km og en største nord-sør utstrekning på ca. 1,2 km.

Geologisk tilhører Ileneområdet det såkalte Oslofeltet, som ble dannet under permtiden. Nordlige og østlige deler av Ilene består av lavabergarten rombeporfyr, mens sørvestlige områder består av dypbergarten larvikitt. Grensen mellom de to bergartene følger Hognesbekken, som munner ut i fjorden mellom travbanen og Hogsnes (ref. kart s. 87). Store deler av verneområdet er overdekket av løsmasser. Kwartærgeologisk kan Ilene beskrives som et delta i en grunn fjord, et såkalt estuarie, med omarbeidete marine avsetninger, elveavsetninger og små strandvoller. Aulielvas utløp, og de rolige sedimentasjonsforholdene, fører til en betydelig materialavsetning i området, slik at man får en akkumulasjonsstrand. Strandsonen er stort sett leirholdig og til dels brakkvannspåvirket. Løsmassene i området består av finsedimenter med forholdsvis høyt leireinnhold, hvilket gir liten dreneringskapasitet. Fra tid til annen blir reservatet fortsatt påvirket av oversvømmelser ved flo sjø. Vestfold stiger i nåtid ca. 20-40 cm pr. hundre år, så Ilene er dannet ved landhevning i relativt sen tid. Ilene atskilles delvis fra den store Jarlsbergsletta nord for verneområdet gjennom et system av voller og kanaler som ble anlagt i perioden 1952-60. I det flate, lavtliggende verneområdet er det bare Tjuvholmen som stikker opp som en forhøyning (7 moh.).

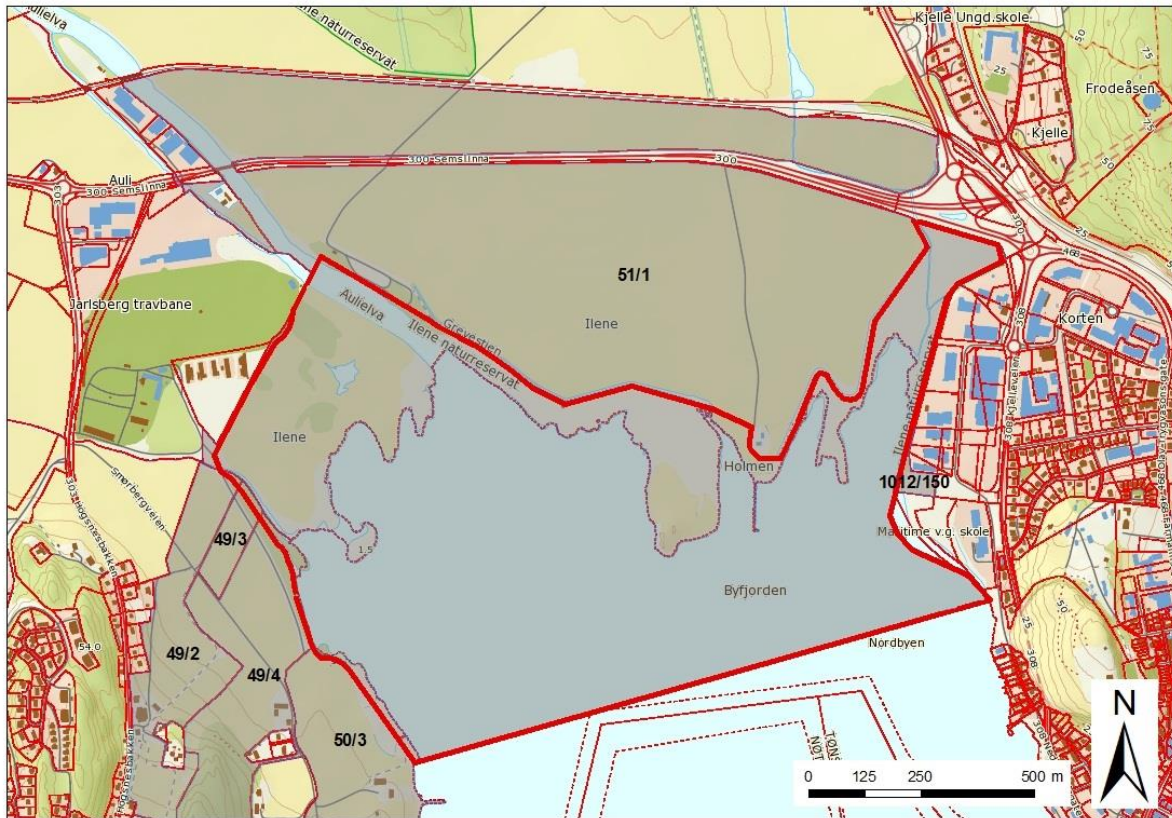
Klima

Ilene har et kystklima som karakteriseres av forholdsvis milde vintre, lite snø og tidlig vår, mens somrene gjennomgående er varme og vekstsesongen er lang. Gjennomsnittstemperatur for perioden 1961-1990 ligger på 16,5 °C i juli og -3,2 °C i januar og februar, mens årlig nedbørmengde ligger omkring 930 mm (neste periode utgjør årene 1991- 2020 og data for perioden 1991- 2015 er således ikke tilgjengelig for neste rullering av forvaltningsplanen).

2.2 Eiendomsforhold

Ilene naturreservat omfatter følgende gnr./bnr. i Tønsberg kommune: 49/2, 49/3, 49/4, 50/3, 51/1 og 1012/150.

Figur 9. Eiendomskart over Ilene. Berørte eiendommer er skravert i grått og merket med gnr/bnr. Reservatgrensa er tegnet inn med rødt.

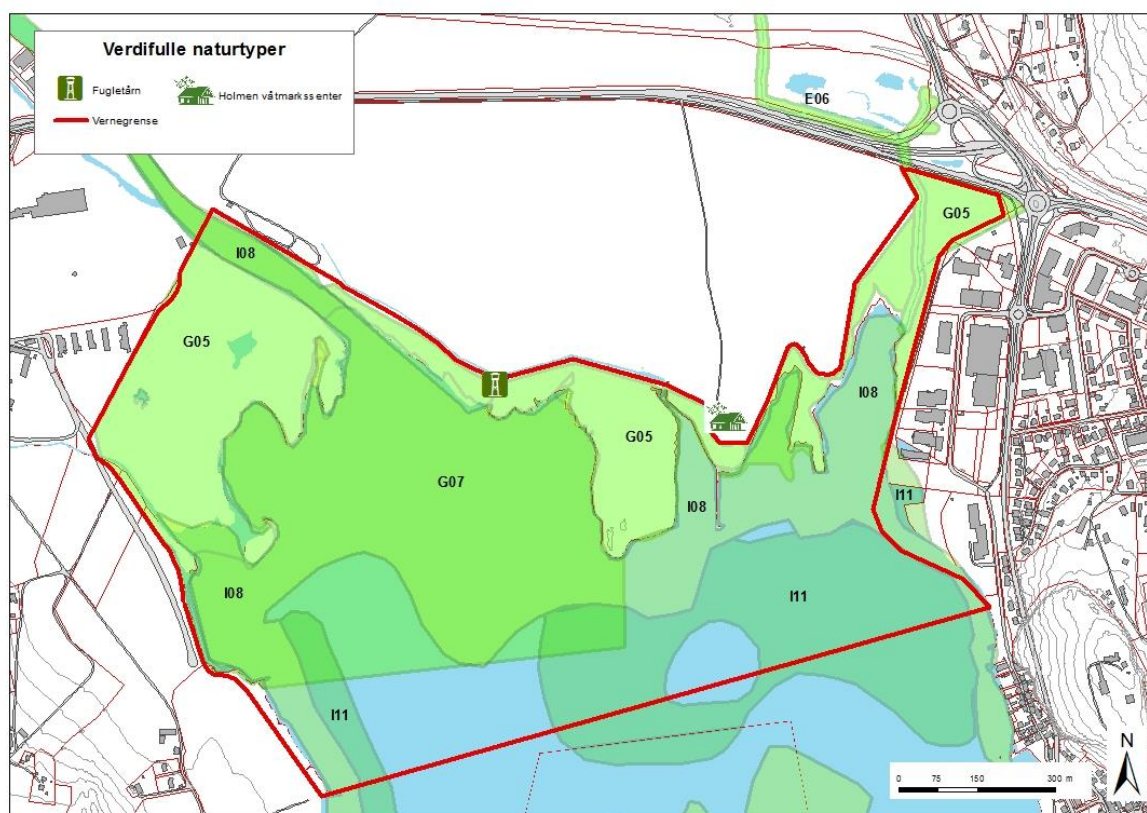
2.3 Natur

Vegetasjon

Ilene naturreservat er karakterisert av strandenger som blir beitet av storfe og hest, og en del takrørvegetasjon langs Aulielvas utløp og i Kortenbukta. Strandeng er en kulturbetinget naturtype som har blitt sjelden og den har dermed stor verneverdi med sine spesielle plantesamfunn. På Vestre Ilene har beitetrakkene stedvis forårsaket tuedannelser som ofte er røsslyngbevokste. Her har også spredning fra to opprinnelige furuholt bidratt sterkt til den gjengroing som dette området nå er inne i, sammen med en stadig voksende bestand av mjørdurt. Også einer og gran vokser spredt her. På nordvestre del av Vestre Ilene, og ytterst på Tjuvholmen, vokser det furu. På noe høyere nivå over havet, henholdsvis på Vestre Ilene, Tjuvholmen og sør og vest for Ilene våtmarkssenter, finnes tørr- og fuktengvegetasjon uten særlig saltvannspåvirkning. I de tørre partiene på Tjuvholmen vokser bl.a. hvitkløver, blåklokke, småengkall, gulaks, engrapp, engkvein, gulskolm, gresstjerneblom, dunkjempe, gulmaure, knoppurt samt dunhavre. I fukteng-partiene vokser bl.a. mjørdurt, enghumbleblom og duskstarr.

I Kortenbukta, på østsiden av Aulielvas utløp og på vestsiden av bekken ved Vestre Ilene, dekker en nærmest ren bestand av takrør strand- og landarealene. Stedvis finnes også havsivaksbestander og blanding av takrør og havsivaks. I relativt store strandsonerområder som regelmessig oversvømmes ved flo sjø vokser salturt. Saltsiv-rødsvingel-strandeng finnes både på Vestre Ilene, nord for Tjuvholmen og vest for Ilene våtmarkssenter i den sonen som oversvømmes mer uregelmessig ved høyvann og springflo. Ved siden av saltsiv og rødsvingel dominerer her krypkvein og stedvis tiriltunge. Fragmentarisk opptrer også strandengvegetasjon dominert av fjøresaltgras og strandkryp, sonemessig plassert mellom saltsiv-rødsvingel-strandeng og salturtforstrand. Innenfor reservatets

grenser finnes også smale, artsrike ugraspregete kantsamfunn. Reinfann og åkertistel er typiske arter i slike kanter. Øst for Ilene våtmarkssenter er det også funnet neslesniketråd. Det er totalt registrert ca. 200 karplanter i Ileneområdet. Av disse er én art rødlistet; dverggylden (kategori VU; sårbar).

Figur 10. Prioriterte naturtyper i og rundt Ilene. Det er mye overlapp av naturtyper og alle er klassifisert som regionalt eller nasjonalt viktige. E06 = Viktig bekkedrag, G05 = Strandeng og strandsump, G07 = Brakkvannsdelta, I08 = Bløtbunnsområder i strandsonen, I11 = Ålegraseng. Mer detaljert informasjon finnes på Naturbase.no.

Det meste av Ilene naturreservat er kartlagt som verdifulle naturtyper⁴ (figur 10). Det meste av strandsonen er kategorisert som strandeng og strandsump (verdi A – svært viktig), mens gruntvannsområdet er avmerket som bløtbunnsområder i strandsonen (verdi A) og brakkvannsdelta (verdi A). Lenger sør i reservatet, på et par meters dyp, finnes et felt med ålegraseng (verdi A, flekkvise forekomster).

Dyreliv

Ilene naturreservat er i forhold til størrelsen en av de mest artsrike fuglelokalitetene i Norge. Over 250 forskjellige fuglearter er registrert pr. 2013, hvorav flere er sjeldne. Området har først og fremst funksjon som trekk- og rastelokalitet, men spiller også en viktig rolle som hekke- og overvintringsområde. Det er særlig vadefugler og andefugler som er knyttet til verneområdet, men også riksefugler. De senere år har svært store flokker med gjess brukt Ilene som rasteplass under trekket og i hekketiden. I tillegg har storskarv slått seg opp som en tallrik art.

⁴ Kategorisert i henhold til Miljødirektoratets håndbok 13 – *Kartlegging av naturtyper – verdisetting av biologisk mangfold*, og håndbok 19 – *Kartlegging av marint biologisk mangfold*

Vipe, rødstilk og tjeld hekker også i Ilene, likeså svane, stokkand og gravand. Brushanespill kan fortsatt oppleves, men arten har ikke hekket de senere år. Av spurvefugler som hekker i takrørskogen kan nevnes sivspurv, rørsanger og sivsanger. Også den sjeldne skjeggmeisen er i ferd med å etablere seg i området og kan lettest observeres høst og vinter, men det er ennå ikke påvist hekking. Vinterstid holder bl.a. en stor knoppsvanebestand til i Ilene naturreservat så lenge Byfjorden ligger isfri. Også antall oversomrende knoppsvaner er stort. Ilene med sine store, åpne områder er i tillegg mye besøkt av rovfugler, blant annet kan fiskeørn observeres nesten daglig gjennom sommerhalvåret.

De fleste vanlige pattedyrartene opptrer i området. Det finnes bestander av mink. Det er registrert tre flaggermusarter i reservatet, blant annet vannflaggermus hvor mange av dyrene holder til i en koloni under jernbanebroen over Aulielva.

De grunne sjøområdene utenfor er kilen viktige oppvekstområder for fisk. Homannsbekken og Aulielva har oppgang av sjøørret. Takrørbestanden med store mengder bladlus og andre insekter er et viktig matfat for mange mindre spurvefugl i hekketiden og på høsttrekket.

Bløtbunnssamfunnet

Hele området er dekket av løsmasser, sand og marine avsetninger med humusinnhold, så vannet i bukta er meget næringsrikt. De store mengdene løsmateriale gir en langgrunn bløtbunn som er svært tidevannspåvirket. Den grunne vannflaten er vanligvis isdekket om vinteren, men blir raskt varmet opp når isen forsvinner om våren. Gjennom hele sommeren gir høy vanntemperatur og rik næringstilførsel grunnlag for et høyt produksjonsnivå av alger, planter, havbørsteormer, fåbørstemarkar, muddersnegler, tanglopper, muslinger og andre næringsdyr som igjen gir grunnlag for det rike fuglelivet Ilene er kjent for. Mye av gruntvannsområdene blottlegges ved fjære sjø. Les mer om bløtbunnsfaunaen i NIVA rapport fra 2007.

Lenger ute opptrer ulike brunalger, mens grøninalger (tarmgrønnske ml.) dominerer i grunne og indre deler av reservatet. På de permanent neddykkede områdene vokser ålegras og tarmgrønnske. Ytterst, og delvis utenfor reservatet, finnes banker av skjell, særlig blåskjell, som utnyttes av fugler som ærfugl. Presterødkilen og Ilene blir i stor grad brukt av de samme arter av våtmarksfugler, og fordi områdene også er geologisk like er det grunn til å tro at bløtbunnsfaunaen i Ilene ligner den i Presterødkilen. Mer om bløtbunnsfaunaen i Presterødkilen i del III kapittel 2.2.

Aulielva

Aulivassdraget som renner ut i Ilene naturreservat, er vurdert som et av de viktigste vassdragene for sjøørret på Skagerakkysten. Vassdraget er definert som kategori 3 i Miljødirektoratets klassifiseringssystem, dvs. at produksjonen av sjøørret er redusert i forhold til naturgitt kapasitet på grunn av inngrep og forurensning. Aulideltaet er et delta med tydelige elvebanker dannet av Vestfolds nest største elv, og er den eneste lokaliteten registrert i Elvedeltabasen. Områder der elver renner ut i havet, og hvor ferskvann og saltvann blandes til varierende grader av brakkvann. Avsetning av flate sand og grusbanker er de viktigste karakteristika. Brakkvannsdeltaene er, ved siden av brakkvannspoller, noen av de biologisk mest høyproduktive områdene som finnes i Norge. Elva er ikke vassdragsregulert, men er klassifisert som "middels berørt" av inngrep som utfyllinger, tilgrensende jordbruksarealer og bygg og anlegg. Blant annet krysser E18 og Rv 522 Aulielva ca. 2,5 km fra elveutløpet.

2.4 Historisk bruk

Det rike fuglelivet på Ilene ble, sammen med fuglelivet i Gullkronene og Sagatra (område mellom Gullkronene og Ilene), første gang fredet som fuglefredningsområde ved Kongelig res. av 26. november 1948. Dette innebar at jakt og fangst samt annen skade på fugl ble forbudt, men

naturområdet som fuglene levde i ble ikke fredet. Det førte til at arealet med naturlig våtmark i perioden 1952-60 ble vesentlig redusert uten at vernebestemmelsene for fuglelivet var til hinder for dette. Nord for dagens vernegrense ble det anlagt et system av voller og kanaler, samtidig som store våtmarksområder ble planert ut til dyrkingsareal.

Strandenger har sannsynligvis vært utnyttet til beite helt siden mennesket begynte med husdyrhold. Mange av engene har også vært benyttet til slått. Gamle beskrivelser av Jarlsberg hovedgård, bl.a. fra år 1699, bekrefter at Ilene har hatt stor betydning i forbindelse med fôrproduksjon. Fra ca. 1700 har det bodd husmenn på Ilene. En tid fantes det fire husmannsplasser på Ilene. To husmannsplasser på Østre og Vestre Ilene, foruten to på Nordre og Søndre Holmen. Husmannsplassene på Ilene ble nedlagt rundt 1830, men deler av området ble siden forpaktet bort til folk som bodde i Tønsberg. Husmannsplassen Søndre Holmen, som i dag utgjør Holmen våtmarkssenter fortsatte som husmannsplass til et stykke inn på 1900-tallet. I 1945 omtales Ilene som; ”de lavtliggende, vasstrukne havneganger nede ved Byfjorden og omkring utløpet av Aulielva; rik rugeplass for viber og rødstilk». I Turistforenings Årbok fra 1947 står det i artikkelen Vibene på Ilene *«Jeg skulle ønske at Tønsbergenserne ville får øynene fullt opp for det aktivum de har i fuglelivet på Jarlsberg (les Gullkronene og Ilene)...Den som en sen vårdag har ferdes der ute og sett fuglelivet utfolde seg på de grønne marker, han vil regne disse samvær med vibene, hettemåkene, rødstilkene og de andre fuglene til livets beste stunder. Det ville være synd om dette fugleparadis ble ødelagt»* Mer om Holmens historie i del I kapittel 2.4.

Ytterst i Ilene, rett sør for Ilene våtmarkssenter, ligger en liten forhøyning kalt Tjuvholmen. Tjuvholmen har sannsynligvis fått dette navnet fordi det ble brukt som rettersted i middelalderen, men det er ikke funnet sikre kilder for dette. I gamle dager ble holmer ofte benyttet som rettersted siden disse skulle ligge der hvor sjø møter land og ved en innfartsåre til byen, til skrekk og advarsel. Det er derfor ikke usannsynlig at Tjuvholmen var byens rettersted. En annen forklaring bygger på historien om en mørk natt da to tyver sies å ha hoppet fra Ramberg på Nøtterøy-siden med lensmannen i hælene. Tyvene svømte over til holmen ved Ilene. De hadde sekker fulle av gull og sølv, og de gravde ned sekkene på det som nå kalles Tjuvholmen. Skatten har aldri blitt funnet.

På østsiden av Aulielva, på høyde med Jarlsberg travbane, har det over en periode foregått tømmerlegg, utslag og slep av tømmer for borttransportering fra området. Etter at store deler av Ilene ble drenert og oppdyrket på 1950- tallet, er naturreservatet det eneste som i dag gjenstår av det tidligere store komplekset av slåtte- og beitemarker ned mot vannkanten.

2.5 Trusler mot verneverdiene

Gjengroing

Rask gjengroing av åpne strandenger framstår som den klart største utfordringen ved forvaltningen av Ilene naturreservat. Denne utviklingen skyldes først og fremst en kombinasjon av klimatiske forhold og økt tilførsel av næringsstoffer fra havet, elver og bekker og i mindre grad gjennom gjødsling fra fuglenes avføring. Konsekvensene av den naturlige landhevingsprosessen er at strandsonen i Ilene langsomt forskyves geografisk mot sør der det er dypere vann.

De godt etablerte strandarealene blir stadig sjeldnere oversvømt av tidevannet og gror dermed raskere til med høyere vegetasjon. Samtidig blir det stadig nye, åpne strandarealer ved at grunne sjøarealer gradvis tørrlegges. I Vestre Ilene er store mengder mjørdurt i ferd med å etablere seg, det ser ikke ut som om beitetrykket er stort nok til å holde denne veksten nede.

Ilene naturreservat har flere flotte strandenger grunnet beitingen her hver sommer. Det er viktig at beite opprettholdes som en del av vedlikehold av denne naturtypen, og er et tiltak Fylkesmannen

prioriterer høyt. På Vestre Ilene er det tatt ut en del furu for å åpne beiteområdet der hestene fra Jarlsberg Travbane går. Det skal imidlertid tas ut mer trevegetasjon her for å åpne området ytterligere. Mer om dette tiltaket i kapittel 4.2.

Figur 11. På Østre Ilene bidrar ungdyr av storfe til å vedlikeholde strandengene.

Fremmede arter

Langs grensa for reservatet vokser det enkelte steder plantearter som ikke forekommer naturlig viltvoksende i Norge. Blant annet står en mindre bestand av rynkerose i Kortenbukta på en odde rett øst for Ilene

våtmarkssenter (Lille Danmark), og en bestand på østsiden av utløpet til Aulielva. Noen av disse artene kan endre den naturlige artssammensetningen og fortrenge lokal flora. Det er grunn til kontinuerlig å vurdere om slike arter bør fjernes fra verneområdet. Vurderingen må gjøres ut fra de lokale forholdene og risikovurderingene med grunnlag i informasjon fra artsdatabanken.no. Det finnes noe mink i området, denne bestanden bør reduseres fordi den kan representere en alvorlig trussel mot hekkende fugl. Stillehavsøsters har også etablert seg i sjøen utenfor Ilene, mer om dette i faktaboksen lenger ned på siden.

Stillehavsøsters

På blåskjellbankene utenfor Ilene er det observert stillehavsøsters (*Crassostrea gigas*). Dette er en art som opprinnelig ble innført til Europa rundt 1960 for oppdrett, ettersom den regnes for å være en delikatesse. Den er imidlertid også en trussel mot lokalt marint liv fordi den fortrenger annen skjellfauna, og konkurrerer blant annet mot vår egen flatøsters i tillegg til blåskjell. Den kan bygge store rev av levende og døde skjell på hardt substrat, som for eksempel på

eksisterende blåskjellbanker, og danner tette, ensartede kolonier. Den er hurtigvoksende og svært motstandsdyktig. Den kan skape problemer for fugler som har blåskjell som hovednæring fordi stillehavsøstersen er for skarp og hard til at de fleste dyr klarer å åpne dem. Blåskjellbankene ligger både i og utenfor reservatet, men innenfor fuglenes økologiske funksjonsområde.

Utbredelsen av fremmede arter som truer eller kan true stedegen flora og fauna bør kartlegges og alle fremmede arter som kan representere en trussel mot verneverdiene i reservatet må fjernes.

Forurensning

Naturtilstanden i Ilene er i stor grad betinget av kontinuerlig næringstilførsel fra havet, elver, bekker og sig og i mindre grad gjennom gjødsling fra fuglene selv. For stor næringstilførsel kan imidlertid være til skade for enkeltarter av planter, fugler og annet dyreliv – og dermed også for det totale artsmangfoldet i Ilene.

De største forurensningskildene til Aulielva og Byfjorden er trolig utslipp av næringsalter fra landbruket og punktutslipp av kloakk. Avrenning og erosjon fører til at Aulielva blakkes av leire i nedbørrike perioder. De viktigste kildene til forurensning er landbruk, kommunale overvannsutslipp og kloakkoverløp og vegtrafikk. Arbeidet med Ringvei Nord i Tønsberg førte for eksempel til forurensende utslipp til Homannsbekken og Kortebekken i desember 2004 (ref. kart s. 87). Begge bekkene drenerer til naturreservatet. Granskninger av dette tilfellet tyder på at det har vært giftige konsentrasjoner av ammoniakk i de to bekkene. I 2014 rant store mengder slukkevann fra en brann i et anlegg for behandling av spesialavfall (Revac) ut i Aulielva for tilslutt å havne opp i byfjorden. Det er enda ikke fastslått alle virkningene utslippet har hatt på verneverdiene i Ilene naturreservat. Også oljeforurensning og andre miljøgiftutslipp tilføres området, dels fra eldre fyllinger. De fleste tilfellene blir sannsynligvis ikke avdekket.

Gjennom systematisk kontroll og overvåkning bør man sikre seg mot utslipp og næringstilførsler til Ilene som er uforvarselige i en økologisk sammenheng. Kontroll med utslipp og næringstilførsler vil også føre til at man lettere kan sikre seg mot oljeforurensning og andre typer giftutslipp.

Støy og forstyrrelse

Områdene rundt Kortebukta i nordøst er utsatte for vegtrafikkstøy fra vestre innfartsåre til Tønsberg. Undersøkelser som ble utført i 2004 viser at det var signifikant negativ sammenheng mellom antall våtmarksfugler og trafikkstøy i dette området. De sørligste delene av Ilene eksponeres tilsvarende for betydelige mengder støy fra motorisert båttrafikk i farleden inn mot Tønsberg, mens de nordvestre delene av reservatet periodevis er sterkt støypåvirket av småflytrafikk som tar av fra Jarlsberg flyplass noe lengre nord. I tillegg foregår det her jevnlig støybringende virksomhet i tilknytning til Jarlsberg travbane. Det virker imidlertid ikke som om støy fra travbanen og flytrafikken plager fuglene i noen grad, med mindre det drives lavtflyging over selve reservatet.

En mulig fremtidig støytrussel kan være en broforbindelse til Nøtterøy mellom Kaldnes og Kortebekken, se omtale under del II, pkt. 1.2.

2.6 Bevaringsmål

Verneformålet viser i hovedsak til naturmangfoldet med naturtyper, økosystemer, arter og økologiske prosesser som man ønsker å bevare i verneområdet. Verneformålet skal først og fremst konkretiseres gjennom forvaltningsmål og bevaringsmål for reservatet.

Forvaltningsmålene er knyttet til forvaltningsmessige oppgaver og tiltak og til brukerinteressene i verneområdet, jf. kap. 3 i del I og II. Bevaringsmål knyttes sterkt opp til verneformålene, og utformes slik at de på en best mulig måte gir et bilde av naturtilstanden og endringer i naturmiljøet gjennom systematisk overvåking og måling. Dersom bevaringsmålene ikke oppfylles, er dette et signal om en uønsket utvikling og behov for forvaltningsmessige endringer. De truede naturtypene aktivt marint delta og sørlig strandeng og de viktige naturtypene ålegrasseng, strandeng og strandsump med takrør er fremhevet, herunder deres betydning for fugl og som voksested for spesielle plantesamfunn.

I denne planen er det definert fem bevaringsmål, knyttet opp til naturtyper og forekomst av fugl under trekk, rasting og hekking, se tabell 2. Det er begrenset erfaring med bruk av bevaringsmål i norsk forvaltning, og det må derfor være rom for å revidere bevaringsmålene når det foreligger mer kunnskap og erfaring om effekten av tiltak og skjøtsel i området. Kunnskapsgrunnlaget i Ilene naturreservat er ganske godt, men erfaring med langtidseffekten av ulike skjøtselstiltak mangler fortsatt. Nye og mer presise bevaringsmål kan utarbeides når slik erfaring foreligger.

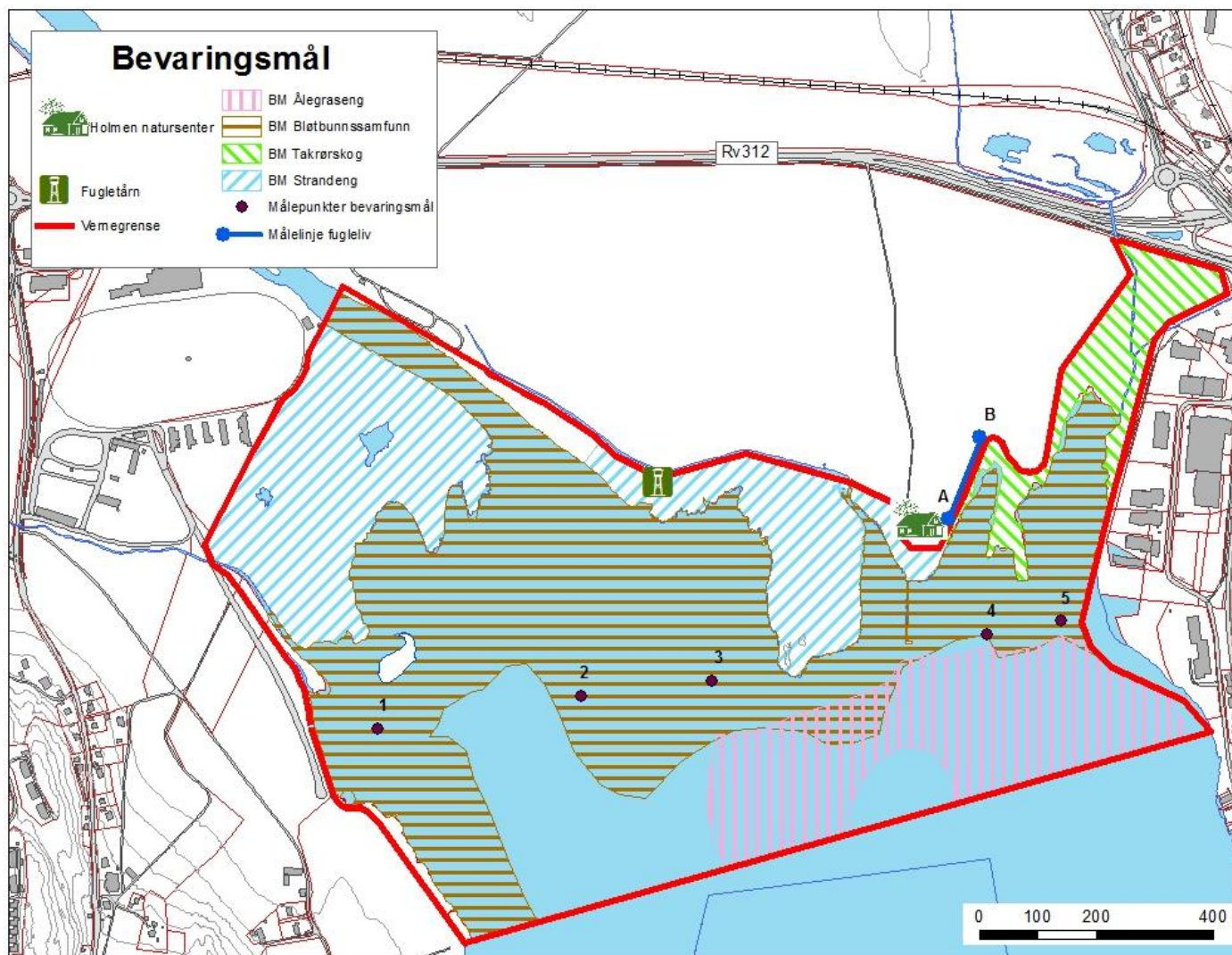
Forvaltningsplanen bør ellers revideres hvert 10. år.

Bevaringsmål og målemetoder Ilene naturreservat

Nr.	Bevaringsmål	Tilstandsvariabel (kvantitativt bevaringsmål)	Tilstand 2014	Målemetode	Hypighet	Ansvar
1	Forekomst av ålegrasenger skal opprettholdes med samme utbredelse som i 2009 (Naturbase.no). Se areal fig. 12	Areal som mål på tilstand: God tilstand: Samme utbredelse som areal i fig. 12	God	Registrering med vannkikkert og GPS av faglig kvalifisert personell – avmerkes på kart	Første gang 2015, deretter hvert femte år	SNO - ST
2	Bløtbunns som vist i figur 12 i en god/middels økologisk tilstand og miljøkvalitet	God/middels tilstand ved klassifisering av bunndyrfauna	Middels	Miljøtilstand måles etter metode utarbeidet av NIVA basert på tilpasning av <i>Klassifisering av miljøtilstand i vann - Veileder 02/2013</i> Prøvetagning av bunnsbunnsstrat etter standardisert metode fra stasjonene 1-5, jf. figur 12. Prøvene tas med liten grabb, fire hugg fra hver stasjon samles i en prøve. Bunndyr siktes fra gjennom 1 mm sikt, identifiseres og telles. Total organisk karbon, total nitrogen og andel korn >63µm tas med liten kjerneprøvetaker og analyseres	Første gang 2015, deretter hvert femte år i månedsskiftet nov/des	FM – NIVA
3	Forekomst av takrørskog i samsvar med avmerket areal øst for Ilene våtmarkssenter opprettholdes i god tilstand, dvs. ingen gjengroing utover tilstand 2015 og ingen fremmede arter. Se areal i fig. 12	Areal som mål på tilstand: God tilstand: Samme utbredelse +/- 10 % som areal i fig. 12, ingen gjengroing utover tilstand 2015, ingen fremmede arter	God/middels	Befaring i oktober hvor følgende registreres og avmerkes på kart: Utbredelse Gjengroing – innslag av busker/trær Fremmede arter	Første gang 2015, deretter hvert annet år	SNO
4	Forekomst av sørlig strandeng skal opprettholdes som åpen strandeng, med artssammensetning som kjennetegner naturtypen i god tilstand, dvs. i god brukstilstand som beite, ingen gjengroing. Se fig. 12	Areal som mål på tilstand: God tilstand: Samme utbredelse +/- 10 %	Middels tilstand, gjengroing i vest	Befaring i august hvor følgende registreres: Utbredelse Beitebruk Gjengroing – innslag av takrør/busker/trær Artssammensetning	Første gang 2015, deretter årlig	SNO
5	Forekomst og utbredelse av fremmede arter skal holdes på et lavest mulig nivå	Forekomst av fremmede arter, særlig rynkerose, mink og stillehavsøsters	Middels tilstand	Befaring hvor forekomst av fremmede arter registreres	Første gang 2015, deretter årlig	SNO- HI
6	Forekomst av trekkende, rastende, hekkende og overvintrende fuglearter søkes opprettholdt på et gjennomsnittsnivå i forhold til de faktorer som er knyttet til reservatet.	Forekomst av 20 utvalgte nøkkelarter av trekkende, rastende, hekkende og overvintrende fuglearter: God tilstand: Utvalgte nøkkelarter observeres på min. 50 % nivå i forhold til gjennomsnittsnivå i tidligere tellinger i Artsobservasjoner.no	Middels til god tilstand, til dels store endringer i forekomster og arter siden 1950/1960	Trekkende, rastende og overvintrende fugl telles og registreres i Artsobservasjoner.no etter standardisert metode og i faste tidsrom. Det velges ut 20 nøkkelarter for analyse og overvåking. Det legges vekt på tallrikt forekommende arter. Første års telling i 2015 kalibrert mot tidligere tellinger i Artsobservasjoner.no legges til grunn ved måling av endringer fra år til år. SNO sørger for telling fra fugletårnet minst en gang hver uke i periodene 15. mars til 20. mai og 20. juli til 10. oktober. Hekkende fugl i takrørskog på Kortebuktas vestsida telles etter standardisert metode langs fastlagt linje A - B på voll langs Grevestien mot Kortebukta, se figur 12	Årlig i periodene 15.03 – 20.05 og 20.07 – 10.10 3 årlige tellinger mellom 14.05 – 05.06	SNO SNO

Tabell 2. Bevaringsmål og målemetoder Ilene naturreservat (SNO- Statens naturoppsyn, FM- Fylkesmannen, ST- Skjærgårdstjenesten, HI- Havforskningsinstituttet, NIVA- Norsk institutt for vannforskning).

Figur 12. Områdeinndeling for bevaringsmål i Ilene naturreservat.

3. BRUKERINTERESSER OG FORVALTNINGSMÅL

3.1 Jordbruk, skogbruk og beite

I Ilene naturreservat er det et aktivt husdyrbeite på gjenværende strandenger. Hester beiter i Vestre Ilene utenfor Jarlsberg Travbane etter avtale mellom Jarlsberg Hovedgård, som er grunneier i området, og Jarlsberg Travbane. Den østre delen mellom Aulielva og Ilene våtmarkssenter benyttes til beite for storfe, også etter avtale med Jarlsberg hovedgård. De store landbruksområdene som ligger nord og vest for verneområdet dreneres ut i reservatet. Nærliggende Ilene naturreservat er det pumpeanlegg med kanalsystem og voller mot sjøen. Utløp for kanalsystemet og et kanalisert bekkeløp (Homannsbekken) ligger innenfor Ilene naturreservat (ref. kart s. 87).

Viken Skog har rett til å slå ut tømmer fra det arealet de fester av Jarlsberg Hovedgård ved Aulielva, lagre tømmeret i tømmerlunner, for siden å slepe dette til aktuell treforedlingsbedrift. Denne retten har ikke vært benyttet de seinere år.

Figur 13. Jordbruksarealer grenser mot Ilene på nesten alle sider. Her fra Østre Ilene mot Smørberg.

3.2 Naturopplevelser og friluftaktiviteter

Ilene naturreservat er et flott og lett tilgjengelig naturområde som byr på rike naturopplevelser for Vestfolds befolkning, blant annet blir det hyppig besøkt av ornitologer (fugletittere). Gjennom lang tid har det foregått utstrakt ringmerkingsarbeid i tilknytning til naturreservatet. Ved verneområdets nordgrense øst for Aulielvas løp, og noen hundre meter vest for Ilene våtmarkssenter, er det bygd et fugleobservasjonstårn og satt opp informasjonstavle. Flere informasjonstavler er også satt opp ved Ilene våtmarkssenteret og ellers langs Grevestien. På kalde vintre brukes Ilene både til isfiske, ski- og skøytegang. I sommerhalvåret foregår noe sportsfiske etter sjørret i nedre del av Aulielva, til dels innenfor vernet område. Det er Aulivassdragets Elvelag som utsteder fiskekort. Tidligere ble det også fisket etter ål, men ålen er nå totalfredet, og slik aktivitet er ikke lenger lovlig etter forskrift om fangst av ål (havressursloven).

Ilene våtmarkssenter og Grevestien er mer utførlig beskrevet i del I kapittel 2.4.

Bruk av en del motorbåter som i dag ligger fortøyd ved eksisterende brygger og som må passere verneområdet til og fra havnen, må også kunne regnes som fritidsbruk av området. Denne trafikken er regulert med egne tillatelser hjemlet i forskriften § 6 pkt. 5).

Tønsberg Kajakklubb har i lang tid benyttet Byfjorden og nedre del av Aulielva som treningsarena. Mangel på alternative treningsarenaer gjør at vernebestemmelsene fortsatt åpner for at det kan dispenseres for denne tradisjonsrike virksomheten i Ilene-området, denne bruken er hjemlet i et eget punkt i forskriften § 7 pkt. 6). Forutsetningen er at bruken at selve verneområdet ikke benyttes som treningsarena, men at korteste vei brukes for å komme til/ fra roligere farvann i Aulielva. Kajakklubben bruker hovedsakelig Byfjorden og nedre del av Aulielva i tidsrommet fra mars til november. Som del av sikkerhetsopplegget kan det i kalde perioder åpnes for å benytte motorisert følgebåt i dispensasjonen.

Når det gjelder kajak og kanopadling generelt, kan ikke verneforskriften tolkes som et forbud. Det samme gjelder for bruk av båt uten motor. Padling og bruk av kano og annen båt uten motor må imidlertid skje på en slik måte at det ikke medfører unødig forstyrrelse.

Figur 14. I reservatet er det båndtvang for hunder hele året.

Det er båndtvang hele året i Ilene naturreservat av hensyn til fuglelivet (§ 3, pkt. 2). Tønsberg kommune har noen år også vedtatt ekstraordinær båndtvang fra februar til 1. april når den ordinære båndtvangen trer i kraft. Alle skilt som viser reservatgrensa er derfor utstyrt med ekstraskilt som opplyser om båndtvangen. Grevestien blir flittig brukt hele året, både av hundeeiere og andre. Det er derfor satt opp ekstra merking om båndtvang.

De ulike friluftslivsinteressene og -aktivitetene som er knyttet til Ileneområdet kan i noen grad komme i konflikt med verneverdiene i området.

Det er ikke ferdselsforbud i naturreservatet, men bestemmelsene i § 3, pkt. 2 "*Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelser*" gir signaler om at det må tas hensyn til fuglelivet ved ferdsel og opphold i området. Siden fuglenes bruk av Ilene varierer betydelig fra årstid til årstid, varierer også grensen for hvilke aktiviteter som kan utøves uten å komme i konflikt med verneinteressene. Ferdsel og aktiviteter som finner sted vinterstid, vil generelt være mindre forstyrrende for fugle- og dyreliv. Ferdsel på Grevestien er alltid uproblematisk, den ligger også utenfor grensen, men ferdsel i sommerhalvåret utenfor tilrettelagt tursti er forstyrrende for fuglelivet og derfor uønsket, særlig i trekk- og hekketiden. Et unntak er ferdsel sammen med naturveileder i undervisningssammenheng. Ferdsel på inngjerdet husdyrbeite (innmark) er forbudt i henhold til friluftslovens § 3 utenom på frossen eller snødekt mark, og er alltid forbudt i tidsrommet 30. april-14. oktober.

Jakt, fangst, sanking av egg og lignende er forbudt hele året. Dette gjelder også all bruk av skytevåpen. Bruk av naturreservatet til ulike arrangementer er også forbudt, og det er ikke anledning til å gjøre opp åpen ild eller grille.

Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, med unntak av noen bestemmelser gitt i § 6 som omhandler båtbruk og båtetter. Forbudet gjelder også bruk av modellbåter og -fly og vannsport, herunder bruk av vannskuter, vannski, seilbrett, kiting, paragliding og lignende. Med unntak av matsopp og bær, er all vegetasjon fredet.

Forvaltningsmål for naturopplevelser og friluftsliv

- Det legges til rette for å opprettholde og videreutvikle friluftsliv, naturformidling og naturopplevelser i tilknytning til Ilene reservat. Dette knyttes til Grevestien, fugleobservasjonstårnet og Ilene våtmarkssenter med webkamera
- Forstyrrelse av fuglelivet og naturmiljøet generelt skal holdes på et minimum, og det er viktig at dette formidles tydelig til publikum

3.3 Undervisning og forskning

Ilene vil, sammen med Presterødkilen, kunne ha stor betydning som studie- og referanseområde for biologisk forskning og overvåkning. Områdets status som naturreservat med internasjonal vernestatus (Ramsar-område), er svært gunstig i så henseende. Foruten ornitologisk forskning vil Ilene kunne by på gode muligheter for studier av øvrig dyre- og planteliv. Studier som innebærer innsamling av prøver i reservatet krever unntak fra verneforskriften, men forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til dette, og det oppfordres til aktiviteter som fremmer verneformålet og bidrar til økt kunnskap. Det foregår ingen formelle vitenskapelige studier i Ilene i dag med unntak av et radiomeringsprosjekt på grågåås. Området blir imidlertid hyppig besøkt av amatørornitologer som gjør sine nedtegnelser, og gjennom lang tid har det foregått utstrakt ringmerkingsarbeid i tilknytning til naturreservatet. Med sin gunstige geografiske beliggenhet nær Tønsberg er Ilene velegnet også for biologisk undervisning og naturopplevelser. Området kan brukes av skoler, barnehager og studenter i distriktet i forbindelse med miljølære, biologi og naturfag, og Ilene våtmarkssenter tilbyr et undervisningsopplegg med naturveileder. Tilbudet er gratis. Mer om dette i kapittel 2.4.

Ny biologisk forsknings- og naturovervåkningsaktivitet bør initieres i Ilene, dette er spesielt nevnt i formålsparagrafen i verneforskriften. Arbeidet bør omfatte et bredt spekter av fagfelt, ha et langsiktig tidsperspektiv og utføres i samråd med det norske Ramsar-sekretariatet. Økt systematisk ringmerking av fugler gjerne som del av et forskningsprogram, skal godkjennes av forvaltningsmyndigheten.

Ved Aulielvas østre bredd ønskes det anlagt to mindre bryggeplattinger som kan forenkle innsamlingen av vannprøver og biologisk prøvetaking i området. Formålet skal være å bruke Ilene aktivt i undervisningssammenheng. Målgruppen er skoleelever. Mer om disse i kapittel 4.6.

Forvaltningsmål for undervisning og forskning

- Det skal legges til rette for undervisning og formidling i tilknytning til verneområdet så lenge dette ikke går ut over verneformålet. Holmen våtmarkssenter skal særlig tilrettelegges som utgangspunkt for slike aktiviteter
- Det stimuleres til aktiviteter som fremmer verneformålet og bidrar til økt kunnskap om området

3.4 Tekniske inngrep

Dreneringsanlegg, herunder pumpeanlegg fra landbruksarealer med naturlig fall til området, har avløp ut i området. Fra kommunalt nett og fra hovedkloakknettet til Tønsberg renseanlegg er det overløp som munner ut i reservatet; ett i Hogsnesbekken og ett i Kortenbekken. Disse overløpene krever fra tid til annen opprensning slik at de ikke gror igjen. Det er inngått en forliksavtale med Miljødirektoratet og grunneier om unntak for slik aktivitet og medfølgende motorferdsel. Under Kortenbukta går hovedkloakkledning og en gassrørledning som forsyner storbrukere med naturgass. Vestfold Interkommunale Vannverk (VIV) har en jordkabel til sjø gjennom vestre del av Ilene naturreservat. Noen småvassdrag er kanalisert. Etter ønske fra Jarlsberg travbane er det gitt dispensasjon til å sette opp en antennemast på Vestre Ilene. På en halvøy på Vestre Ilene står et webkamera som kan styres over internett, mellom antennemasten og kameraet ligger kameraets strøm og internettkabler nedgravet (ref. kart s. 87).

Langs reservatgrensa i vest går travbanens rettbane og treningsfelt. Den er spesielt tilrettelagt for å begrense forstyrrelsen på fuglelivet; det er plantet en trekke mellom banen og reservatet, og lyspunktene er lavere enn ellers for å unngå lysforurensning til reservatet. Kraftlinja som tidligere gikk over Aulielva og vestover langs sørsiden av Jarlsberg travbane er nå fjernet. Kraftlinja dannet opprinnelig reservatets nordgrense over Aulielva og representerte en betydelig kollisjonsrisiko for fugler. I tillegg har denne konstruksjonen vært estetisk skjemmende. Trestolper som ble benyttet til framføring av den tidligere kraftledningen bør fjernes.

Den østre delen av Ilene ved Kortenområdet, ligger tett opptil de sterkt trafikkerte Rv 308 og Rv 312. Som tidligere omtalt i del II pkt. 1.2 arbeides det i en KVV (konsekvensvalgutredning) med ny Nøtterøyforbindelse, hvor korridorene Kaldnes - Korten eller Kaldnes - Smørberg er aktuelle alternativer. I særlig grad vil alternativet Kaldnes – Korten kunne påvirke reservatet. Dette krever tett oppfølging fra vernemyndigheten.

Aktiviteten med tømmeranlegg har på det nærmeste opphørt, og selve målestasjonen for tømmer er fjernet. Plassen for tømmerlunner ligger likevel fortsatt i området, og retten til bruk av tømmeranlegget, herunder utføring og tømmerselep gjennom reservatet, er fortsatt et generelt unntak fra vernebestemmelsene. Av mindre omfang kan nevnes tre småbrygger på hhv. Hogsnes, Smørberg og Jarlsberg som berører området, og sommerstid foregår noe båttrafikk til og fra bryggene.

Forvaltningsmål for tekniske inngrep

- Veileder M 47-2013 for behandling av utbyggingssaker som kan berøre Ramsarområder skal legges til grunn for Fylkesmannens oppfølging av større plan- og inngrepssaker som kan berøre Ilene naturreservat
- Tekniske installasjoner som er i bruk skal vedlikeholdes på en slik måte at de påvirker reservatet i minst mulig grad
- Nye installasjoner og innretninger som etableres som et ledd i forvaltningen av området skal holde høy standard og kvalitet
- Konstruksjoner som alt finnes i området og som ikke lenger er i bruk bør fjernes

4. FORVALTNINGSOPPGAVER OG TILTAK

4.1 Forvaltningsmål – sammenstilling

Forvaltningsmål for naturopplevelser og friluftsliv

- Det legges til rette for å opprettholde og videreutvikle friluftsliv, naturformidling og naturopplevelser i tilknytning til reservatet. Dette knyttes til Grevestien, fugleobservasjonstårnet og Ilene våtmarkssenter med webkamera.
- Friluftslivaktiviteter må ikke være i konflikt med verneverdiene. Forstyrrelse av fuglelivet og naturmiljøet generelt skal holdes på et minimum, og det er viktig at dette formidles tydelig til publikum

Forvaltningsmål for undervisning og forskning

- Det skal legges til rette for undervisning og formidling i tilknytning til verneområdet så lenge dette ikke går ut over verneformålet. Ilene våtmarkssenter skal særlig tilrettelegges som utgangspunkt for slike aktiviteter
- Det stimuleres til aktiviteter som fremmer verneformålet og bidrar til økt kunnskap om området

Forvaltningsmål for tekniske inngrep

- Veileder M 47-2013 for behandling av utbyggings saker som kan berøre Ramsarområder skal legges til grunn for Fylkesmannens oppfølging av større plan- og inngrepssaker som kan berøre Ilene naturreservat
- Tekniske installasjoner som er i bruk skal vedlikeholdes på en slik måte at de påvirker reservatet i minst mulig grad
- Nye installasjoner og innretninger som etableres som et ledd i forvaltningen av området skal holde høy standard og kvalitet
- Konstruksjoner som alt finnes i området og som ikke lenger er i bruk bør fjernes

4.2 Igangsatte og gjennomførte tiltak

I samsvar med forvaltningsplanen fra 1988 er det allerede utført betydelig skjøtselsarbeid i Ilene. For å holde strandengene åpne, har det blitt foretatt omfattende rydding av vegetasjonen i strandsonen, senest i 2014. Det er videre inngått avtaler som sikrer at beitende hester og storfe skjøtter og opprettholder artsmangfoldet på strandengene. Resultatet er at størstedelen av arealene rundt Aulielvas løp i dag framstår som åpent beitelandskap. Takerområdene i Kortenbukta og ved Aulielva har fått utvikle seg fritt, både for å danne en buffersone mot aktivitet utenfor reservatet og for å opprettholde takerørskog som en egen habitattype. Det er videre foretatt flere oppryddinger av søppel, rekved og organisk avfall som jevnlig tilføres området, spesielt via sjøveien. Det har blitt foretatt opprensning av bekkefar og det er satt opp gjerder rundt beiten. Det er gjennomført en lang rekke tilretteleggingstiltak for at Ilene skal kunne brukes og oppleves av publikum. Nord i reservatet er det satt opp et fugleobservasjonstårn, det er utarbeidet og satt opp informasjonsplakater og laget fuglehåndbok, informasjonsbrosjyre og informasjonsark for området (se vedlegg 5). Utenfor selve verneområdets grenser er det i tillegg etablert et eget våtmarkssenter i tilknytning til husmannsplassen Holmen hvor det drives undervisning for barnehager, skoler og studenter og det arrangeres åpne dager gjennom sommerhalvåret. På våtmarkssenteret og 3 andre

lokasjoner utenfor verneområdet er det muligheter for parkering. Det er laget en natur- og kultursti, Grevestien og et web-kamera er montert, dette fungerer dessverre ennå ikke optimalt. I tillegg jobber Statens Naturoppsyn, bl.a. i samarbeid med Skjærgårdstjenesten, med oppsyn, skilting, grensemerking, informasjons- og holdningsskapende arbeid og ser til at bestemmelsene i verneforskriften etterleves. Etter naturmangfoldlovens § 47 skal grunneier først forespørres om skjøtselsoppdrag. Unntak her vil være skjøtsel med krav til kompetanse og utstyr som grunneier ikke innehar.

4.3 Gjenopprette og opprettholde naturtyper

Deler av Ilene naturreservat er fortsatt preget av gjengroing til tross for at det går beitedyr i store deler av reservatet. Tett takrørvegetasjon dekker de nordøstre delene omkring Kortebukta samt områdene øst for Aulielva og vest for Hognesbekken ved Vestre Ilene. På Vestre Ilene blir en stadig større del av de åpne områdene invadert av furu og store oppslag av mjørdurt til tross for store uttak av furu i området i 2009 og 2014. Havsivaks-området nordvest for Tjuvholmen kan også sees som et gjengroingsstadium av de åpne strandengområdene. Videre berøres mange stier og bekkeløp av gjengroing.

Strandengene har tradisjonelt blitt holdt åpne av beitende husdyr. I samsvar med gjeldende forvaltningsplan for Ilene blir deler av reservatet allerede beitet. Effekten av dette skjøtselstiltaket er betydelig, både i områdene som beites av hest vest for Aulielva og i områdene som beites av storfe øst for Aulielva ned mot Tjuvholmen. Til sammenligning blir områder som ikke beites av husdyr raskt tilgrodd, ofte med takrør. Dette er godt illustrert ved fugletårnet der et gjerde ble flyttet nærmere elva og dermed åpnet takrørbeltet for beitedyrene. På kun én sesong hadde kyrne redusert takrørbestanden dramatisk, og selv om oppslag av takrør fortsatt er delvis synlig vil beitedyrene fjerne dette i løpet av få år. Erfaringene viser imidlertid at det i tillegg til beiting i noen grad også er behov for manuell ryddig av busk- og trevegetasjon for å oppnå det opprinnelige, mer åpne landskapet i Ilene. Det uønskete oppslaget av busker og trær ved overgang til stadig tørrere mark omfatter en rekke arter, bl.a. furu, einer, bjørk, selje, og or.

Figur 15. Beitet på Østre Ilene foran fugletårnet. Et gjerde ble fjernet i 2009, noen rester kan sees midt på bildet. Dette viser klart forskjell på effekt av kortvarig og langvarig beitetrykk.

Beitedyr er viktige for å skjøtte og opprettholde artsmangfoldet på strandengene. Dagens beitetrykk skal opprettholdes og ved behov økes innenfor de samme arealene som beites i dag. Det er viktig at beiting foregår helt ned mot vannkanten. Inngåtte beiteavtaler skal videreføres og utvides om nødvendig. Gjerdene skal sjekkes og eventuelle hull eller skader skal repareres. Tilsvarende beiteprosjekt, noe tynning og eventuell nyplanting av stedegen vegetasjon foreslås også i nordøst på Kortensiden.

På Vestre Ilene ble det gjort en større vegetasjonsrydding i 2009 og 2014. En mengde furu og selje ble fjernet fra beiteområdet for å åpne området i større grad, men det er ytterligere behov for å tynne ut eller fjerne mesteparten av uønsket oppslag av busker, kratt og høyere vegetasjon av furu, gran, einer, bjørk og andre lauvtrær som ikke blir holdt nede av eksisterende beitetrykk fra hest. Det er særlig viktig at de ytre områdene mot vannspeilet i Byfjorden og Aulielva åpnes opp, særlig området rundt og mellom de to dammene bør være åpent og med god sikt. Noen enslige utsiktstrær av furu og noe einer kan stå i området ut mot sjøen for å gi ly og sitteplasser, men disse skal ikke gi redusert sikt. Det skal ligge en buffersone av trær mellom Travbanens arealer og beitemarka. De mindre skogholtene og treklyngene skal tynnes for å gi hvert tre optimale forhold, men bør samtidig være så tette at de kan gi ly for dyr og fugler. Hogsten bør ikke omfatte gamle og døde trær, da disse er viktige for å ivareta det biologiske mangfoldet. Gamle og døde trær kan ha funksjon som hekkeplasser for hulerugere, og skjul og utsiktsplass for blant annet rovfugler. Utvelgelse av aktuelle områder for tynning skal bare skje etter nærmere avtale mellom grunneier og forvaltningsmyndigheten. Hogstavfall håndteres slik at trestammer nyttes til materialer eller ved (i henhold til grunneiers ønske), mens greiner, kratt og tilsvarende enten fjernes helt fra området, legges igjen på stedet for naturlig nedbrytning, hakkes opp ved hjelp av fliskutter på stedet eller leveres til godkjent hageavfallsmottak. Dette skal avtales på forhånd med Fylkesmannen. Se vedlegg 2.1 for kart.

Furuholtet på Tjuvholmen består av grupper med eldre trær, hvor tresatt areal har vært beitet som del av beitingen på strandenga innenfor. Furuholtet kan ha verdi som observasjonstrær for rovfugl,

men har i første rekke verdi som karakteristisk og identitetsskapende trekk i landskapet. Det er derfor ønskelig å beholde skogholtet, og det legges derfor opp til å på lengre sikt gjerde ut furuholtet som slik fornyes gjennom naturlig suksesjon. Eventuelle fremmede planter som måtte innvandre fjernes.

4.4 Tilrettelegging og informasjon

Med sin rike biologi og beliggenhet nær Tønsberg er Ilene svært velegnet for praktisk biologisk undervisning og naturopplevelse for et bredt publikum. Mye av grunnlaget er allerede lagt gjennom oppføring av et fugleobservasjonstårn, etablering av Ilene våtmarkssenter på Holmen og opparbeidelse av Grevestien med tilhørende P-plass. Markedsføring av disse tiltakene, kombinert med utvikling av informasjonsmateriell som plakater, brosjyre, internettsider, facebooksider og webkamera, gir grunnlag for økt bruk av Ilene både i undervisning og blant befolkningen i regionen generelt.

Erfaringsmessig er det viktig med god og tydelig merking i slike bynære områder som Ilene. Det skal skiltes til parkeringsplasser for reservatet fra omkringliggende hovedveier og lokalveier. I tillegg bør parkeringsplassene merkes spesielt, både med retningskilt og informasjon om reservatet.

Det ble utarbeidet nye informasjonsskilt i 2008 som ble satt ut i forbindelse med opprustning av Grevestien. Informasjonsmaterialet må oppdateres i forhold til de nye vernegrensene og den reviderte verneforskriften som ble vedtatt i 2012.

Utvidelsen av Ilene naturreservat er under oppfølging med grenseoppgang og ny grensemerking både på land og til sjøs. Reservatet bør skiltes på ny, og gamle, slitte reservatskilt skal skiftes ut med nye. Utlegging av nye grensebøyer i sjø krever tillatelse etter havne- og farvannsloven, som behandles av Kystverket Sørøst.

4.5 Opprydding

Ilene tilføres store mengder søppel hvert år. Mesteparten driver i land ved flo sjø. Noe søppel tilføres også via Aulielva og andre bekker, spesielt under flomperioder. I tillegg utsettes Ilene for generell forsøpling ved at avfall blåser ut i reservatet fra tilstøtende næringsområder, friområder og innfartsårer til Tønsberg.

Noe av søppelet representerer kun et estetisk problem, og er neppe til sjenanse for dyre-, fugle- og plantelivet såfremt det foretas jevnlige oppryddinger, mens noe, som garnrester, tauverk og gammelt fiskeutstyr, kan representere en betydelig trussel for dyre- og fuglelivet. Dersom søppelet ikke ryddes, vil det etter en tid beslaglegge arealer og bidra til at konkurranseforhold mellom arter kan endres. Mye av drivgodset er også i veien for beitedyra og fører til at deler av strandenga ikke blir beitet. Søppelet består dels av organisk materiale som tømmerstokker, greiner og planker, dels av plast-, glass- og metallgjenstander. Søppel som sprayflasker, plastkanner med kjemikalier og lignende kan representere en forurensningsrisiko.

Det blir jevnlig foretatt mindre søppeloppyddinger i reservatet. Større gjenstander samles inn med traktor på frossen mark, mens mindre gjenstander samles for hånd og puttes i søppelsekker. Både av hensyn til dyre- og plantelivet og av estetiske grunner, er det viktig å fortsette, og til dels også intensivere, oppryddingen. Det ble i 2010 og 2011 foretatt en stor og grundig søppeloppydding på Ilene, og dette må videreføres.

Dagens fyllingsfront mot naturreservatet langs østsiden av Kortenbukta er estetisk skjemmende og lite verdig et våtmarksreservat med internasjonal vernestatus. Det bør utarbeides en plan for estetisk opprustning av allerede eksisterende fyllingsfront, som blant annet vil innebære tilføring av løsmasser

og beplantning. Søndre del av utfyllingen mot Byfjorden er ennå ikke slutført i samsvar med godkjent reguleringsplan for dette området. Også denne framtidige fyllingsfronten bør få et estetisk uttrykk som ikke avviker fra fyllingsfronten lenger nord.

Gamle bekkeløp ut mot Ilene skal kontrolleres og om nødvendig renskes for vegetasjon, skrot og organisk avfall som hindrer fri vannbevegelse og åpent vannspeil. Samtlige punktlokaliserte kloakkutslipp og overløp til Ilene naturreservat skal registreres, det samme gjelder ulovlig snøtømming og eventuelt andre typer ulovlige utfyllinger. Etter verneforskriftens § 4.5 har grunneier rett til å vedlikeholde avløp fra dreneringer i reservatet fra eksisterende bakenforliggende landbruksarealer. Det kreves imidlertid dispensasjon for nødvendig motorferdsel etter verneforskriftens § 7.12.

4.6 Fiskeplass langs Aulielva

På østsiden av Aulielva, nesten ved utløpet til fjorden, går det en sti fra parkeringsplassen ned til elva. Den benyttes av dem som fisker her. Ved elva finnes det ingen tilrettelegging annet enn at det er ryddet litt takrør. Stien er skiltet. Det bør legges bedre til rette for aktiviteter her ved å anlegge to mindre plattinger på land som kan brukes både av fiskere og til undervisning og vannprøvetaking. Se vedlegg 3.1.

Figur 16. Det er skiltet ned mot Aulielva.

4.7 Web-kamera

Et web-kamera er tatt i bruk for å forbedre formidlingen av naturreservatets kvaliteter i ulike sammenhenger. Web-kameraet er plassert på vestsiden av reservatet, med kort avstand til fuglene. Nettadressen til kameraet er: www.fuglekamera.no. Kameraet var forutsatt å kunne styres over internett av brukerne, men fungerer ennå ikke optimalt. Dette skal rettes snarest mulig.

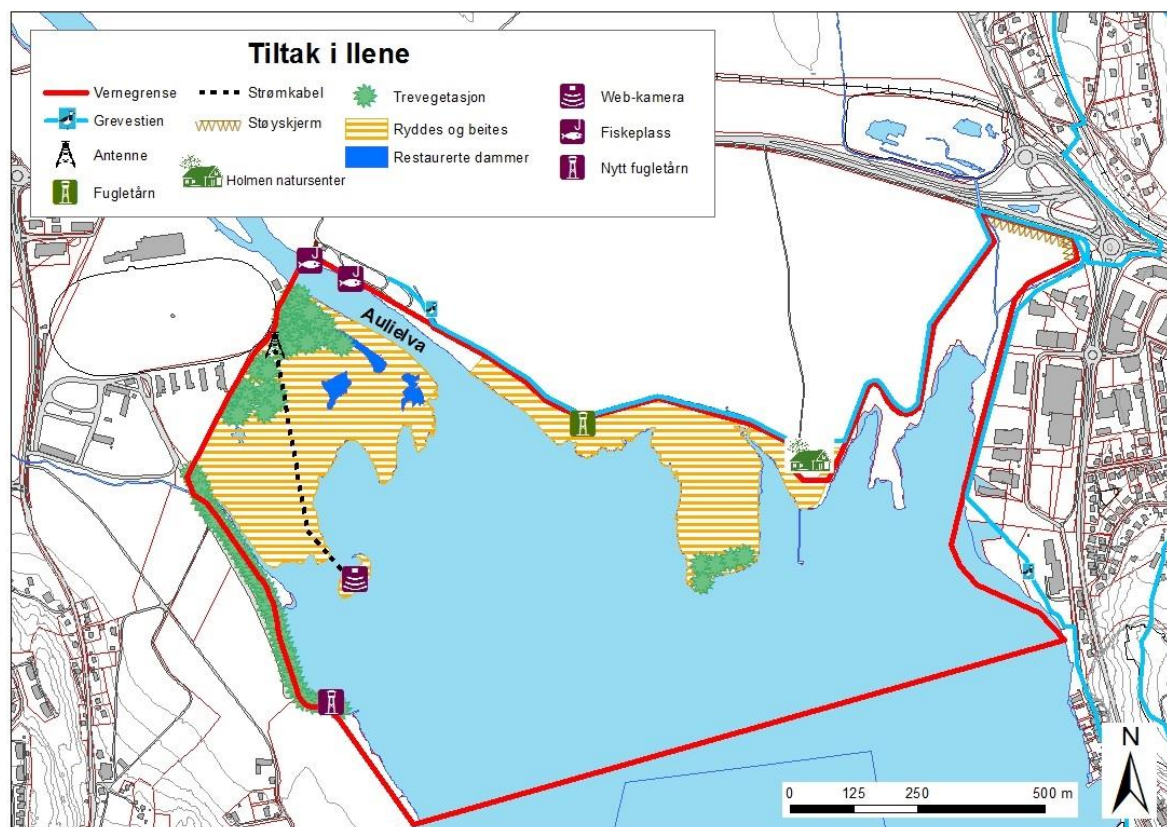
4.8 Nytt fugletårn

Det bør settes opp et nytt fugletårn i reservatet. Fuglelivet er svært sensitivt for menneskelig ferdsel som foregår utenfor den tilrettelagte Grevestien og det eksisterende fugleobservasjonstårnet, og det er derfor en målsetting å begrense publikums behov for slik ferdsel. Et av de stedene der fuglene trives best er i vika i Vestre Ilene, men her kan de være vanskelige å observere for entusiaster som for eksempel ønsker å ta bilder uten å forstyrre fuglene. Avstanden mellom det eksisterende fugleobservasjonstårnet og denne vika er litt stor, og det gjør at observasjonsmulighetene herfra er begrenset med mindre man har en svært god kikkert eller et meget bra kamera. Løsningen til nå har vært at man tar seg ned til vika fra Hogsnessiden og observerer derfra, med de forstyrrelser det medfører på fuglene. En løsning kan derfor være å sette opp et lavt fugletårn i Vestre Ilene der tilkomsten er kamuflert av vegetasjon for å få minst mulig forstyrrelse og best mulig utsikt. Dette gjør også at reservatet blir mer tilgjengelig fra vestsiden mot Vear og Hogsnes, ikke bare fra bysiden. Forslag til lokalitet er merket på kartet i vedlegg 3.1. Oppsetting av nytt fugletårn krever dispensasjon fra verneforskriften og godkjenning av grunneier.

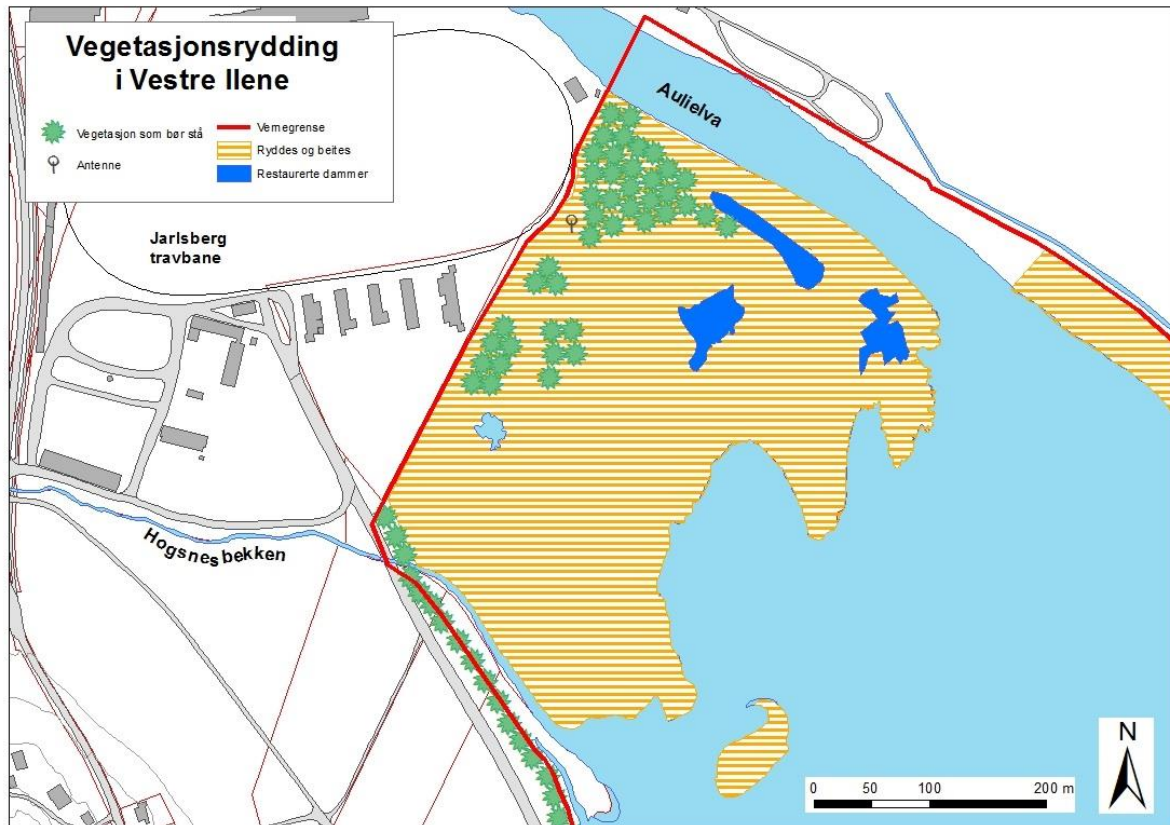
4.9 Økonomi

Det er en statlig oppgave å finansiere tiltak som fremmer verneformålet. Aktuelle forvaltningstiltak initieres som regel av Fylkesmannen i Vestfold eller SNO, men kan også initieres av andre aktører.

Tiltak i denne sammenhengen er konkrete fysiske tiltak som vedrører naturreservatet og som følger direkte av forvaltningsplanen. Oppstillingen i etterfølgende tabell 3 på s. 41 er en oversikt over aktuelle tiltak i forvaltningsplanen. Denne danner grunnlag for årlige søknader om midler til Miljødirektoratet/ SNO. Fylkesmannen og Miljødirektoratet /SNO er imidlertid avhengige av de årlige bevilgninger over statsbudsjettet. Siden skjøtselsarbeidet planlegges for lengre tidsrom enn budsjettene, må tiltakene prioriteres innen realistiske kostnadsrammer. Fylkesmannen kan ikke gjennomføre planlagte skjøtselstiltak dersom omsøkte midler ikke blir bevilget. Det lar seg derfor ikke gjøre å legge mer nøyaktige føringer på tids- og kostnadsrammene enn det som er gjort her.

Figur 17. Kartet viser plassering av viktige gjennomførte og planlagte tiltak i naturreservatet.

Figur 18. Kartutsnittet viser prinsippene for vegetasjonsrydding på Vestre Ilene.

4.10 Tiltak i Ilene naturreservat

Tiltak	Kostnad	Prioritet	Ansvar	Gjennomføring	Merknad
Grensegang og merking av ny vernegrense	Dekkes av direktoratet	Høy	FM	2015	Utføres av Jordskifteretten
Overvåke utviklingen i reservatet, jf. bevaringsmål 1, 3, 4 og 4 og angitte målemetoder i tabell 2	Basisoppdrag SNO	Høy	FM/SNO/ Frivillige	Jf. hyppighet tabell 2	
Klassifisering av miljøtilstand ved prøver av bunnsubstrat, jf. bevaringsmål 2 og angitt målemetode	Tot. 100 000	Høy	FM og innleid konsulent	Hvert 5. år, første gang 2015	Gjennomføres 2 ganger i planperioden
Kartlegge og fjerne skadelige fremmede arter, inkludert mink og stillehavsøsters, jf. bevaringsmål 5	Tot. 60 000	Høy	FM/SNO	Årlig	Samarbeid med Havforskningsinstituttet (HI) om stillehavsøsters
Telling/registrering av fugl, jf. bevaringsmål 6 og angitt målemetode	Basisoppdrag SNO	Høy	SNO	Årlig	Legges inn i nasjonale databaser
Opprettholde beite i Østre Ilene og intensivere beitetrykket i Vestre Ilene, jf. bevaringsmål 5.	Tot. 50 000	Høy	FM	Årlig, i samarbeid med SNO og grunneier/beitedyreiere	Tiltak som har pågått over lang tid i samarbeid med grunneier videreføres med storfe. Beite på Vestre Ilene intensiveres, bl.a. ved bruk av sau. Det innhentes erfaringer med sambeite hest – sau, og avklaringer med grunneier, før slikt sambeite iverksettes
Restaurering av dammer Vestre Ilene	Tot. 90 000	Høy	FM/ grunneier	2015	
Hogst og rydding på beiten, særlig mjøddurt og furu. Kartlegge vegetasjonsutviklingen. Jf. bevaringsmål 5	Tot. 50 000	Høy	FM/SNO/ grunneier	2015 - 2018, etter dette ved behov	Særlig behov på Vestre Ilene

Forvaltningsplan for Ilene naturreservat – Del II

Web-kamera – forbedre funksjonaliteten	Tot. 70 000	Høy	FM	2015- 2016	Opprinnelig planlagt funksjon legges til grunn
Skilting, informasjon og tilrettelegging langs turvei	Tot. 50 000	Høy	FM/SNO	2015 - 2016	
Rydde søppel i hele området	Tot. 150 000	Middels	FM/ grunneier	Hvert annet år	Hovedrydding 2015
Nytt fugletårn i Vestre Ilene	Tot. 250 000	Middels	FM/SNO	2017 - 2018	Inkl. tilkomst
Fiskeplass ved Aulielva	Tot. 20 000	Lav	Frivillige	Avhengig av initiativ fra forening/lag	Tilskudd
Utlegging grensebøyer i sjø	Tot. 50 000	Middels	SNO/ Skjærgård stjensten	Søknad Kystverket 2015, deretter årlig opptak og utlegging	

Tabell 3. Tiltak i Ilene naturreservat. Alle kostnader er netto kostnader (eks. moms).

5. OMTALE AV VERNEFORSKRIFTEN⁵

Kapitlet bør leses sammen med verneforskriften for Ilene naturreservat, som finnes i vedlegg 1. Det er den reviderte forskriften som ble vedtatt 2012 som er vedlagt og lagt til grunn i teksten nedenfor.

Forvaltning av verneforskriften

Verneforskriften gjelder kun aktiviteter innenfor verneområdet. For tiltak utenfor verneområdet som innebærer en direkte, åpenbar og nærliggende virkning i verneområdet gjelder naturmangfoldlovens § 49. Den forutsetter at for virksomhet som trenger tillatelse etter annen lov, og som kan innvirke på verneverdiene, skal det ved avgjørelse og fastsetting av vilkår legges vekt på verneverdiene.

Verneforskriften endrer ikke grunneiers rettigheter og plikter etter annet lovverk uten at det går særskilt fram av forskriften. Forskriften endrer f.eks. ikke grunneiers rett til å nekte motorferdsel eller andre tiltak som ikke er en del av allemannsretten på sin eiendom. Grunneier kan likevel ikke nekte forvaltningsmyndigheten nødvendig motorferdsel i forbindelse med skjøtsel. Verneforskriften kan innebære innskrenkninger i grunneiers, rettighetshavers og publikums rettigheter, men kan ikke gi vernemyndigheten eller det offentlige noen særskilt råderett ut over det som følger av rett til skjøtsel etter bestemmelsene. Det oppstår av og til tvil om hvor mye som kan tolkes inn under de spesifiserte unntaksreglene i forskriftens § 4. Det er eksempelvis ofte tatt inn bestemmelser i verneforskriftene som fastslår at enkelte tiltak skal være lovlige - uten at man av det kan slutte at andre typer tiltak som er nødvendig for å gjennomføre det lovlige tiltaket også er lovlig. For eksempel kan en forskrift åpne for uttak av ved uten at det dermed følger at motorisert ferdsel for å hente veden også er tillatt. I verneområdene virker annet lovverk *ved siden av* naturmangfoldloven og verneforskriften, som for eksempel plan- og bygningsloven og forurensningsloven, slik at noen tiltak vil trenge tillatelse etter flere lovverk. Fylkesmannen har bare hjemmel til å gi tillatelse i forhold til naturmangfoldloven og verneforskriften. Andre nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltak i verneområdet, herunder tillatelse fra grunneier må innhentes før arbeid kan iverksettes.

Fylkesmannen har en selvstendig rolle i oppfølgingen av brudd på vernebestemmelsene, herunder om bruk av politianmeldelse.

§ 3 – Vernebestemmelser – utfyllende kommentarer

§ 3 viser til de generelle bestemmelsene for verneområdet. Ved vurderinger av tiltak og aktiviteter som er regulert i § 3, vil bestemmelsene bli vurdert opp mot formålet i § 2

Punkt 1. All vegetasjon er fredet, også døde plantedeler og vannplanter. Planting og såing er forbudt for å unngå endringer i den stedegne vegetasjonen, og særlig for å unngå etablering av fremmede arter. Det er unntak fra dette punktet for bær og matsopp, se § 4 punkt 1.

Punkt 2 viser til at også dyrelivet er fredet, både mot jakt og fangst, men også mot unødig forstyrrelse og ødeleggelse av reir og hi. Et hovedformål med fredningen er å beskytte det rike fuglelivet, og denne bestemmelsen understreker dette. "Unødig forstyrrelse" omfatter all aktivitet som stresser fuglene eller på annen måte endrer deres naturlige adferd, særlig er dette viktig å ta hensyn til i hekke- og trekkperioden. Hva som er "unødig forstyrrelse" kan ikke fastsettes absolutt, men må sees i lys av flere forhold, særlig årstid. Eksempelvis vil ferdsel åpent ute på strandengene i

---

⁵ Informasjonen er hovedsakelig hentet fra Naturvernloven, Naturmangfoldloven, Forvaltningsloven, Miljødirektoratets håndbok 17- *Områdevern og forvaltning* og Miljødirektoratets rundskriv november 2001, revidert februar 2010 - *Forvaltning av verneforskrifter*

hekke- og trekktiden utvilsomt regnes som unødig forstyrrelse, mens tilsvarende ferdsel vinterstid vil ha mindre forstyrrende effekt.

Punkt 3 viser til at alle tiltak som kan endre naturen i reservatet på en måte som ikke er i samsvar med formålet med fredningen er forbudt. Punktet er ment å omfatte alle menneskeskapte tiltak og fysiske påvirkninger som kan forringe verneverdiene.

Punkt 4 spesifiserer at selv om alminnelig ferdsel etter friluftsløven er tillatt dersom det ikke fører til unødig forstyrrelse, er større arrangementer og teltslagning ikke lovlig. Dette er for å unngå unødige forstyrrelser og slitasje på vegetasjonen. Hva som er "større arrangementer" er en definisjonssak, og må blant annet vurderes ut fra hvor mye skade og forstyrrelse dette kan antas å medføre.

Punkt 5 er et forbud mot all form for åpen ild i reservatet. Det er tidvis stor brannfare og en brann i hekketiden vil kunne ødelegge hundrevis av reir og mye verdifull vegetasjon.

§ 4 – Generelle unntak fra vernebestemmelsene

§ 4 i verneforskriften lister opp en rekke unntak fra § 3. Disse unntakene krever ikke spesiell tillatelse eller dispensasjon.

Punkt 1 er et unntak fra vegetasjonsfredningen, og åpner for plukking av matsopp og bær i samsvar med allemannsretten. Andre typer sopp kan ikke plukkes uten spesiell tillatelse.

Punkt 2 spesifiserer at det til tross for dyrelivsfredningen er lov å drive fiske i reservatet etter det til enhver tids gjeldende lovverk. Uttak av tang og tare er ikke tillatt.

Punktene 3 og 4 omhandler eksisterende husdyrbeite og vedlikehold av beiteområder, dette er lovlig i reservatet, men slik bruk må eventuelt klareres med grunneier. Nye beitegjerdar krever dispensasjon.

Punkt 5 slår fast at konstruksjoner og anlegg som var i bruk ved opprettelsen av reservatet kan vedlikeholdes for videre bruk. Det er imidlertid ikke adgang til å utvide slike konstruksjoner med hjemmel i dette punktet.

Punktene 6 og 7 viser til at kraftledninger kan istandsettes, oppgraderes eller fornyes dersom det ikke vesentlig endrer de fysiske forhold på stedet.

Punkt 8 slår fast at eksisterende strandrett, fiskerett og båtrett kan brukes i samme utstrekning som tidligere.

Punkt 9 slår fast at farled til Tønsberg havn kan driftes og vedlikeholdes som tidligere.

Punkt 10 viser til at bruk og drift av tømmeranlegg er tillatt .

§ 5 – Regulering av ferdsel

Punkt 2 spesifiserer at all motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt. Dette er for å unngå skade på vegetasjon og unødig forstyrrelse på dyrelivet. Referer til § 6 for unntak som gjelder denne bestemmelsen

Punkt 3 slår fast at all bruk av sykkel og hest er forbudt i verneområdet.

Punkt 4 understreker at all vannsport er ulovlig, idet dette anses som unødig forstyrrelse av fuglelivet. Med vannsport menes all sport på vann, både motorisert, som også er forbudt i henhold til punkt 2, og annen aktivitet som seilbrett, kiting, paragliding o.l. Det samme gjelder organisert idrettsaktivitet som padling og roing, som etter verneforskriftens § 7.6 krever dispensasjon. Når det gjelder kajakk og kanopadling generelt, kan ikke verneforskriften tolkes som et forbud. Det samme gjelder for bruk av båt uten motor. Padling og bruk av kano og annen båt uten motor må imidlertid skje på en slik måte at det ikke medfører unødig forstyrrelse, jf. kommentarer til § 3.

§ 6 – Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Punkt 2 understreker at det er lovlig å hente syke eller skadde bufe med nødvendig transportmiddel. Dette er av dyrevelferdsmessige årsaker, men sjåfør plikter å forsøke å være så skånsom mot underlag og omgivelser som mulig. Det er viktig at Fylkesmannen varsles om slik aktivitet for å kunne utføre tiltak for å begrense eventuell skade på omgivelser. I praksis kan dette for eksempel bety at Fylkesmannen i noen tilfeller vil anmode om at slik aktivitet utføres i bestemte områder for å begrense skadene på vegetasjonen.

Punkt 3 slår fast at det er lovlig med umiddelbar istandsetting av eksisterende energi- og kraftanlegg i reservatet dersom dette faller ut uten forvarsel. Dette er nødvendig for å kunne opprettholde kraftforsyninger i nærområdet. Motorisert ferdsel i reservatet i forbindelse med slikt arbeid skal meldes til Fylkesmannen snarest etter at arbeidet er gjennomført. Planlagte utfall og annet vedlikeholdsarbeid på slike anlegg er søknadspliktig dersom de ikke omfattes av § 11.

Punkt 4 viser til bruk av hovedleden til Tønsberg Havn. Kystverket kan med hjemmel i denne paragrafen utføre det som måtte være nødvendig av tiltak for å ivareta ferdselen i nåværende skipslei. Eventuelle utvidelser utover vedlikeholdsmudring er derimot gjenstand for søknad etter § 5.

Punkt 5 bekrefter at ferdsel med fritidsbåt (motorisert ferdsel) til og fra eksisterende brygger eller båt plasser som var etablert på fredningstidspunktet, vil fortsatt kunne foregå i samme utstrekning som før. Det samme gjelder vedlikehold av oppgitte brygger og båt plasser. Ferdsel med båt til og fra bryggene er forutsatt å skje korteste vei mot farlei. Eventuell fornyelse eller ombygging av bryggeanlegg må omsøkes etter § 7. Tillatelse til etablering av nye båt plasser kan ikke påregnes. Bøyelegging av båter (båter på svai) er ikke tillatt i reservatet.

§ 7 – Forståelse av de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene

§ 7 viser til forhold der Fylkesmannen *kan* gi tillatelse etter søknad. Selv om dispensasjonshjemmelen er det klare utgangspunktet for tolking, må en dispensasjon også vurderes ut fra verneformålet og naturforholdene i hvert enkelt område. Det bør gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneverdiene. Slik bruk kan også vurderes som et ledd i forvaltningen for å bevare verneverdiene.

Punkt 1 viser til behovet i Ilene for effektiv drenering av innen-forliggende jordbruksarealer og åpner her for å sette i verk nye dreneringstiltak så lenge dette ikke påvirker verneområdet negativt.

Punkt 2 gir mulighet til jakt og fangst etter dispensasjon dersom en art er i misforhold til andre arter eller miljøet. Fremmede arter er alltid uønsket, men faller inn under § 9 om skjøtsel og fjernes derfor ikke med hjemmel i dette punktet. Stedegne enkeltarter som forskyver den naturlige balansen i et område på grunn av endret bestandsstørrelse er svært uvanlig.

Punkt 3 omtaler utvidelse av farleien til og fra Tønsberg havn og relatert aktivitet. Det er Kystverket som er ansvarlig for leden og eventuelt fremmer slike søknader.

Punkt 4 åpner for å mudre opp farleia til brygga ved Holmen ved behov og ønske. Dette må gjøres i overenskomst med grunneier.

Punkt 5 det åpnes for å tilrettelegge en fiskeplass inne i reservatet, på sørsiden av broen der Rv 312 krysser Aulielva, på østsiden av elva. Mer om dette i kapittel 4.6.

Punkt 6 Tønsberg Kajakklubb har i kraft av sin historiske bruk av området fått dispensasjon til å bruke Ilene til trening. Det er imidlertid *kun* ferdsel gjennom området for å nå treningsfeltet i Aulielva det dispenseres for, ikke trening innenfor reservatet ut over denne ferdselen. Bruk av motorbåt er et sikkerhetstiltak i kalde perioder og benyttes kun når det er fare for padlernes sikkerhet.

Punkt 7 åpner for avgrenset bruk av reservatet til større arrangementer og oppsetting av kamouflasjeinnretninger etter søknad. Det viktigste med en søknad er å gi Fylkesmannen mulighet til å vurdere omfang, tid og sted, og i hvilken grad aktiviteten vil forstyrre fuglelivet. Særlig hekkende og trekkende fugl er sårbare for forstyrrelser, derfor er det mindre sannsynlig at Fylkesmannen vil gi tillatelser til slik aktivitet i sommerhalvåret.

Punkt 8 åpner generelt for søknader om å oppgradere/fornye elektriske anlegg og installasjoner i reservatet. Det er kraftselskapene som er ansvarlig for slikt arbeid og eventuelt fremmer en søknad.

Punktene 9 og 10 åpner generelt for søknader om nødvendig ferdsel for å oppgradere/utvide elektriske anlegg og installasjoner i reservatet. Det er kraftselskapene som er ansvarlig for slikt arbeid og eventuelt fremmer en søknad.

Punkt 11, 12 og 13 gir mulighet for motorisert ferdsel ved bestemte tiltak i §§ 4 og 7. Det er viktig å merke seg at motorisert ferdsel her er søknadspliktig i seg selv og ikke automatisk inngår i tillatelsen til tiltaket. I tillegg kreves tillatelse fra grunneier.

§8 – Om generell dispensasjon fra forskriften

Ved søknad om dispensasjon skal formålet med verneområdet tillegges stor vekt. Det kan ikke gis dispensasjon dersom tiltaket har eller kan ha nevneverdig negativ effekt på verneverdiene. Både bakgrunnen for vernet, Ramsar-reglementet og “de miljørettslige prinsippene” i §§ 7-12 i NML skal tillegges vekt. Tvil om rettslige rammer i en verneforskrift betyr at forskriften bør fortolkes innskrenkende. Det bør gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneverdiene. Slik bruk kan også vurderes som et ledd i forvaltningen for å bevare verneverdiene. Naturmangfoldloven inneholder særskilte krav til dokumentasjon om tiltakets virkning, derfor kan det være aktuelt å kreve tilleggsdokumentasjon dersom søknaden ikke inneholder tilstrekkelig dokumentasjon.

Figur 19. Grevestien er merket langs hele traséen, symbolisert med en typisk art for området rundt Ilene; vipa.

Del III

Presterødkilen naturreservat

DEL III – Presterødkilen naturreservat

1. INNLEDNING

1.1 Bakgrunn

Presterødkilen naturreservat i Tønsberg kommune, Vestfold fylke ble opprettet ved kongelig resolusjon av 4. juli 1969, og forskriften ble siden endret 28. juni 1985. Forskrift og vernegrense ble sist revidert desember 2012. Vernet areal utgjør ca. 1087 dekar, hvorav ca. 237 dekar er landareal⁶. Fylkesmannen i Vestfold er forvaltningsmyndighet for reservatet.

Formålet med Presterødkilen naturreservat er, ifølge ny verneforskrift:

”... å bevare et våtmarksområde med sitt naturmangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har også en særskilt naturvitenskapelig betydning som referanseområde og har særskilt betydning for trekkende fugl langs Oslofjorden.

Videre er formålet med naturreservatet å ta vare på:

- *de viktige naturtypene strandeng og strandsump, inkludert brakkvassmudderflate*
- *en grunn fjordarm hvor store mudderflater blottlegges ved lavvann*
- *gruntvannsområder som er viktige rasteplasser og tilholdssteder for vadefugl, ender, gjess og svaner*
- *strandsump med takrør som er viktig hekkeplass og tilholdssted for fugler tilpasset denne naturtypen*

Presterødkilen ligger rett øst for bykjernen, og utgjør sammen med blant annet reservatene Ilene, Akersvannet, Hemskilen, Borrevannet og Grunnane fylkets viktigste våtmarksområder. Det er særlig fuglelivet i Presterødkilen som er spesielt, fuglene finner næring i de grunne brakkvannsområdene ved Vellebekkens utløp lengst nord i reservatet. Presterødkilen er meget velegnet til fuglekikking, og vår- og høsttrekket er et spektakulært skue. Det er satt opp to observasjonstårn (figur 20) med informasjonsplakater om reservatet.

Utbygging og annen endret arealbruk truer verneverdiene i Presterødkilen. Avrenning fra Ringveien og tilgrensende jordbruksareal er med på å påvirke vannkvaliteten i reservatet. Støy fra trafikken har negativ effekt på hekkende fugl i reservatet, dette er et særlig problem nord og vest i reservatet, der Ringveien går svært nær reservatgrensa. Hovedleia for skipstrafikk til Tønsberg havn går også rett forbi reservatgrensa i sør. Gjengroing preger store arealer både i og rundt reservatet.

Den delen av forvaltningsplanen som omhandler Presterødkilen naturreservat er delt i to hoveddeler; den første delen (kapittel 1-3) gir en skildring av naturforholdene, dagens status, brukerinteresser og forvaltningsmål, den andre delen (kapittel 4-5) skisserer forvaltningsmessige oppgaver og tiltak. Her beskrives forslag til tiltak og hvem som er ansvarlig for de ulike tiltakene.

⁶ I henhold til ny forskrift, tidligere areal var hhv 867 og 166 dekar

1.3 Planer som gjelder reservatet og tilgrensende områder

Området inngår i eksisterende kommuneplan. Reservatet er vist som båndlagt etter lov om naturmangfold. Det er ikke vedtatt noen forvaltningsplan for Presterødkilen naturreservat tidligere.

Figur 20. Oversiktskart over Presterødkilen naturreservat. Presterødkilen ligger helt inntil bykjernen i Tønsberg. Vernegrense er vist med rødt. Mer detaljert kart over Presterødkilen finnes i vedlegg 2.2. Bildet er tatt i 2002.

Det finnes to kommunedelplaner for områder nær reservatet: Kommunedelplan Kilen og kommunedelplan Stensarmen.

Flere reguleringsplaner grenser også til reservatet, herunder områderegulering for Kilenområdet. Det er fastlagt en byggegrense på 40 m fra reservatgrensen og høydebegrensninger 20 m inn i byggesonene for ny bebyggelse. Bygg med speilvirkning mot reservatet er ikke tillatt. Ingen av planene berører naturreservatet direkte, heller ikke regulert friområde langs vernegrensen i nordøst. Detaljer om nevnte planer er å finne på Tønsberg kommune sine nettsider.

Figur 21. Presterødkilen er godt tilrettelagt for fuglekikking. Dette observasjonstårnet står nord i reservatet.

2. BESKRIVELSE OG STATUS

Verneformen naturreservat

Områder kan vernes som reservater om de har truet, sjelden eller sårbar natur, representerer en spesiell naturtype eller på annen måte er spesielt viktig for biologisk mangfold, geologiske forekomster eller naturvitenskaplig verdi⁷. Naturreservat er den strengeste formen for områdevern etter naturmangfoldloven, og er spesielt omtalt i lovens § 37.

2.1 Områdebeskrivelse og geologi

Presterødkilen naturreservat består av en meget grunn vik med mudderbunn omkranset av takrør. Innerst i kilen munner Vellebekken ut og danner overgangssoner mellom saltvann og ferskvann i et brakkvannsområde som er svært tidevannspåvirket.

På landsiden stiger terrenget slakt oppover fra den tette takrørskogen som omkranser kilen. Opprinnelige jordbruksområder er i dag i stor grad erstattet av boligområder, næringsbygg og veganlegg på nord- og vestsiden. Inntil verneområdets grenser i nordøst er det innregulert friområde. Her er det oppført et fugleobservasjonstårn og en opparbeidet tursti er ført frem til dette. Dette området ligger på en forhøyning og gir muligheter til å studere dyre- og plantelivet i indre deler av kilen. Et større byggearbeide er under oppstart innenfor friområdet, og det vil bli bygget boliger med grøntarealer nærmest friområdet og reservatet. Planen er å foreta en opprustning og standardheving av friområdet i forbindelse med utbyggingen. Dette kan forventes å øke bruken av tursti, friområde og fugleobservasjonstårn.

⁷ Mer informasjon om dette i Naturmangfoldloven og OT.prp. 52 (2008 – 2009)

På østsiden grenser verneområdet for en del mot landbruksområder, avsatt som LNF-områder i gjeldende kommuneplan. Landbruksarealene er under utbyggingspress. Deler av landbruksarealene er kulturbeiter som inngår i beiteprosjektet på denne siden av Presterødkilen. Siktemålet med prosjektet er å gjenskape strandengene i reservatet.

Presterødkilen er geologisk sett et meget ungt landskap. Området preges av landhevning og vannets transport av løsmasser ut i sjøen, dette gjør sjøen gradvis grunnere og flytter strandlinjen i nordre del av reservatet. Vestfold stiger i nåtid ca. 20-40 cm pr. hundre år. Stedvis opptrer noen steinblokker, i tillegg til enkelte menneskeskapt steinmoloer.

2.1 Eiendomsforhold

Presterødkilen naturreservat omfatter følgende gnr./bnr. i Tønsberg kommune:
 151/1, 2, 4, 249; 154/1, 3, 6, 11, 14, 27, 50, 70, 153, 230, 259, 260; 155/1; 1006/6, 7, 10, 15, 192, 193, 203, 223, 229, 233, 234; 1007/5, 11; 1008/6. Kommunen eier store deler av eiendommene i reservatet.

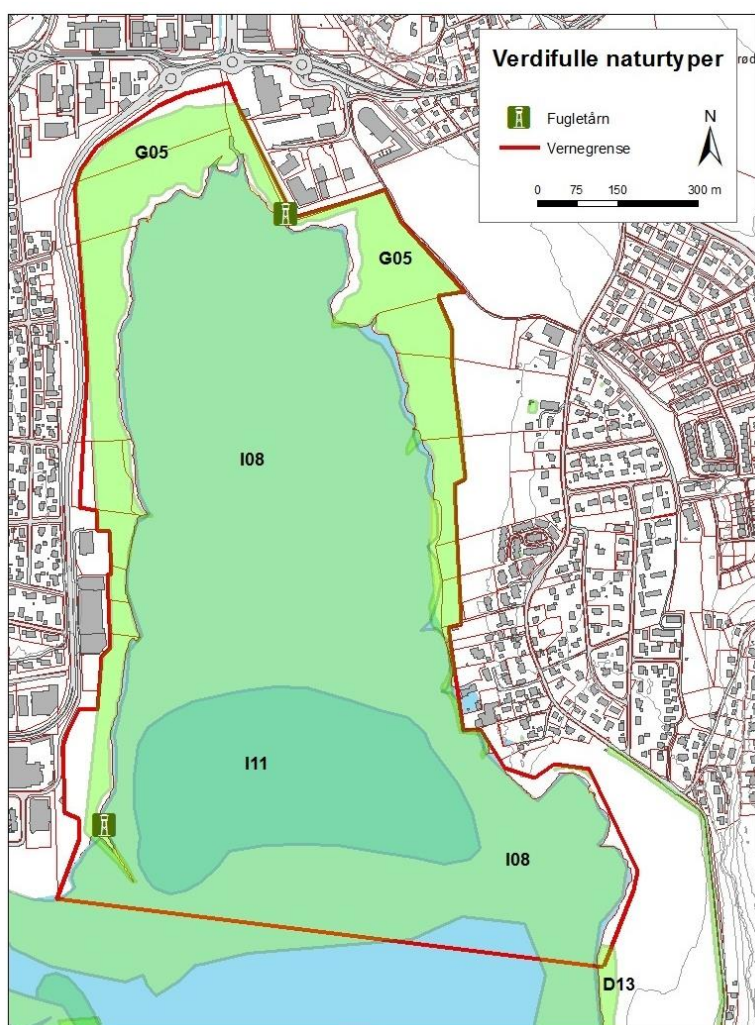

Figur 22. Eiendomskart over Presterødkilen. Berørte eiendommer er skravert i grått og merket med gnr./bnr. Reservatgrense er tegnet inn med rødt.

2.2 Natur

Vegetasjon

Presterødkilen er et langgrunt, næringsrikt brakvannsområde, og dette gir grunnlag for stor biologisk produksjon og ulike livsmiljøer. Vegetasjonsbeltet innerst, de tidvis oversvømte mudderflatene og sjøområdene utenfor huser vidt forskjellige plante- og dyresamfunn. Ytterst opptrer ulike brunalger, mens grønnalger (tarmgrønnske mfl.) dominerer i grunne og indre deler av reservatet. På de permanent neddykkede områdene vokser ålegras og tarmgrønnske. Et bredt takrørbelte som er i stadig ekspansjon omkranser Presterødkilen. Takrørskogen er nå antakelig den største på vestsiden av Oslofjorden. Bredden på beltet er mer enn 100 m lengst i nord, men avtar betydelig utover i kilen, og i sørøst er takrørbeltet stedvis fraværende. I takrørskogen vokser også flere andre arter, og i utkanten av takrørbeltet, og delvis også omgitt av takrør, kan det vokse enkelte trær og busker. Vest i reservatet dominerer innslag av mjørdurt, havsivaks, strandrør, fredløs og enkelte vierbusker. I takrørskogen på østsiden av reservatet vokser bl.a. bringebær, sverdlilje og vassgro og det finnes også selje, svartor og enkelte gran og bjørk.

Figur 23. Kartet viser verdifulle naturtyper på land og i sjø i naturreservatet.

Langs Ringveien i nord, og overløpsgrøften i nordvest, vokser overveiende bjørk og osp. Mot næringsområdet i nordøst vokser særlig poppel, osp og svartor. Ytterst mot vannkanten vokser først og fremst starrarter og havsivaks, mens det i de mer saltvannspregete områdene i sør, bl.a. rundt Træleborgodden, finnes arter som salturt, strandsaulauk, strandkjempe og fjæresivaks. Strandområdene oversvømmes uregelmessig ved høyvann. Langs reservatgrensa, særlig i tilknytning

til gamle utfyllinger, finnes også artsrike ugraspregete kantsamfunn og fremmede arter deriblant parkslirekne.

Det meste av Presterødkilen naturreservat er kartlagt som verdifulle naturtyper (figur 23). Det meste av strandsonen er kategorisert som strandeng og strandsump (verdi A – svært viktig), mens gruntvannsområdet er avmerket som bløtbunnsområder i strandsonen (verdi A - svært viktig,). Lenger sør i reservatet, på et par meters dyp, finnes et felt med ålegraseng (verdi A = svært viktig, flekkvise forekomster).

Over tid har området endret karakter. Strandengene som tidligere var husdyrbeite, har nå grodd igjen. Slike miljøforandringer gjenspeiles i fuglefaunaen. Noen arter forsvinner, andre kommer til.

Bløtbunnsamfunnet

Store mengder finmateriale blir tilført Presterødkilen fra Slagendalen i nord via Vellebekken. Hele verneområdet er dekket av løsmasser; sand med stor andel av marine avsetninger (leire) med humusinnhold, så vannet i bukta er meget næringsrikt. Innerst er kilen bare vel en meter dyp, og selv om tidevannsforskjellen bare er 20-30 cm kan dette tørrelegge kilen 300-600 m utover ved lavvann. Tidevannsvariasjonene kan ofte overskygges av lufttrykk og vindforhold, og i ekstreme tilfeller oppstår det situasjoner med kontinuerlig høyvann eller lavvann over lengre perioder. Den grunne vannflaten er vanligvis isdekket om vinteren, men blir raskt varmet opp når isen forsvinner om våren. Gjennom hele sommeren gir høy vanntemperatur og rik næringstilførsel grunnlag for et høyt produksjonsnivå og det rike fuglelivet som Presterødkilen er kjent for. Det er påvist omkring 30 ulike dyrearter i bløtbunnsamfunnet, hovedsakelig mindre dyr som skjell, tanglopper, fjærmygglarver og ulike børstemark. Én art skiller seg ut i mengde og størrelse, manglebørstemarken *Nereis diversicolor*. Den er 10-15 cm lang og opptrer hvert år i anselige mengder i Presterødkilen. Individene i området dør hver vinter, derfor må arten kolonisere kilen på nytt hver vår. Dyrene som er mindre, under 1-2 cm, overvintrer og dominerer derfor bløtbunnsfaunaen vår og forsommer. Resultatet av vinterfrosen er et forholdsvis artsfattig samfunn hvor de store artenes tetthet begrenses av frosten, mens de mindre artene reguleres av andre biologiske faktorer som konkurranse og predasjon. Det er vist at ved frostfrie vintre øker mengden store bunndyr eksplosivt neste sesong. Det er bløtbunnsfaunaen som gir grunnlag for det rike fuglelivet, for de fleste våtmarksfuglene beiter på smådyr de finner i denne sonen. For eksempel har gravanda et spesialtilpasset nebb som siler smådyr fra sedimentene. Fuglefaunaen endrer seg i Presterødkilen gjennom sesongen, dette har sterk sammenheng med endringer i bløtbunnsamfunnet. Om våren er blant annet gravanda svært vanlig i området. Utover sommeren, når manglebørstemarken har gjort sitt inntog og for alvor fått opp antallet, kommer fugler som vadere og måker og beiter på disse.

Dyreliv

Presterødkilen er i forhold til størrelsen en av de mest artsrike fuglebiotopene i Norge. Totalt er ca. 240 forskjellige fuglearter til nå registrert i området, hvorav flere er sjeldne. Presterødkilen har først og fremst stor betydning som rasteplass for trekkende fugler, men er også viktig som hekkebiotop, som oppvekstområde og som overvintringsområde i milde vintre. Det er særlig vadefugler og andefugler som er knyttet til verneområdet, men også spurvefugler. Av spurvefugler som hekker i takrørskogen kan nevnes sivspurv, rørsanger og myrsanger. Også den sjeldne skjeggmeisen er i ferd med å etablere seg i området og kan lettest observeres høst og vinter, men det er ennå ikke påvist hekking. Vinterstid er knoppsvane og ender tallrike, så lenge området er isfritt. Også antall oversomrende knoppsvaner har økt de siste årene. Presterødkilen ligger i hovedledelinjen for trekkende fugl langs Oslofjorden og er en viktig rasteplass under trekket. Storskarv har slått seg opp som en tallrik art i de ytre delene av reservatet, og bestanden av grågås som bruker Presterødkilen til hvile- og beiteområde etter hekkeperioden i skjærgården, er økende.

Figur 24. a) Gulspurven er en vanlig art i trevegetasjonen rundt Presterødkilen. **b)** Den flotte gravanda er et vanlig syn i Presterødkilen, særlig om sommeren.

De grunne sjøområdene utenfor er kilen viktige oppvekstområder for fisk. Vellebekken er regnet som en viktig gytebekk for sjøørret. Takrørbestanden med store mengder bladlus og andre insekter er også et viktig matfat for mange mindre spurvefugl i hekketiden og på høsttrekket.

De fleste vanlig forekommende pattedyrartene i regionen opptrer i Presterødkilen med nære omgivelser. Bever har etablert seg ved Vellebekkens utløp lengst nord i verneområdet. Her har bl.a. flere større lauvtrær blitt felt. Tidligere fantes også oter i Vellebekken.

2.3 Historisk bruk

Et kart over Tønsbergområdet datert 1870 viser at Presterødkilen da var omkranset av jordbruksarealer og et par gårder. Vellebekken het da Kilen elv. Strandengene ned mot Presterødkilen ble brukt til beite frem til 1972, og mange av disse ble også slått. Etter vernetidspunktet har det vært liten beiteaktivitet.

Det finnes enkelte gamle bryggeanlegg med tilhørende båttreter innenfor Presterødkilen naturreservat. Landhevning og sedimentasjonsprosesser gjør imidlertid området stadig dårligere egnet til båttbruk. Med sin nærhet til middelalderbyen Tønsberg kan det trolig knytte seg marinarkeologiske verneinteresser til deler av Presterødkilen.

2.4 Trusler

Det er skrevet flere rapporter om Ramsar-områdene i Norge og deres status. Her pekes det på at Ilene/Presterødkilen våtmarkssystem har særlige problemer med forstyrrelser, jordbruksforurensning og press fra utbygging og veiutbygging.. Det er vanskelig å vurdere sumvirkningen av disse påvirkningene på reservatet, men de negative påvirkningene er betydelige. Det er neppe sannsynlig med direkte inngrep i reservatet fremover, men de indirekte virkningene særlig av veiutbygging og trafikkøkning kan bli negative. Det anbefales at det settes inn tiltak for å redusere problemene med fysiske/kjemiske forstyrrelser, bl.a. gjennom støyskjerming.

Utbygging og virksomhet i nærområdene

Den største trusselen mot Presterødkilen naturreservat i dag er påvirkningen fra utsiden. Både utbygging av industri, boliger og veinett, forurensning og støy påvirker fuglelivet i kilen og har negative konsekvenser for verneverdiene i reservatet. Naturmangfoldloven har en bestemmelse som tar sikte på å forebygge skader på verneverdiene fra utenforliggende virksomhet (§ 49).

Gjengroing

Store deler av Presterødkilen naturreservat er preget av gjengroing. Tett takrørvegetasjon som omkranser mesteparten av selve Presterødkilen er i stadig ekspansjon, både mot vannet og mot fastmarka innenfor. Mange bekkeløp og sig preges også av gjengroing. Det har også kommet til en del tre- og buskvegetasjon som bør holdes under oppsikt og fjernes om den blir for dominerende. Endringene av strandengene framstår som en av de største utfordringene ved forvaltningen av Presterødkilen naturreservat i dag. Et av de viktigste tiltakene er derfor å restaurere de gamle strandengene. Mer om dette i kapittel 4.2.

Forurensning

Den største kilden til forurensning til Vellebekken og Presterødkilen er utslipp av næringssalter fra landbruket, sporadisk overløp av kloakk og overflateavrenning fra veger. Det tømmes også til dels forurenset snø fra veier og gater i et stort snødeponi ved Træleborgodden hver vinter. Selv om det ikke er påvist direkte forurensninger i reservatet fra deponiet, bør denne praksis avsluttes.

Avrenning og erosjon fører til at Vellebekken i nedbørrike perioder blakkes av leire. På Kilen lengst nord i reservatet har Tønsberg renseanlegg bygget en ny pumpestasjon. Den nye pumpestasjonen fører til vesentlig og varig reduksjon av kloakkutslippet til Presterødkilen (i et normalår fra 2 030 kg fosfor til 330 kg fosfor). Etter utbedringen av avløpssystemet, er det grunn til å regne med at utvasking av næringssalter fra landbruket er den største kilden til forurensning. Det går også drensvann fra kommunalt nett til Presterødkilen via et større antall grøfter og rør.

Vellebekken går forbi to gamle søppeldeponier rett før den renner ut i Presterødkilen. Det er gjort målinger rundt de gamle fyllingene, og det ser ut til at massene er stabile og i normalsituasjon ikke i nevneverdig grad forurenser Vellebekken og reservatet. Sporadiske lekkasjer fra avfallsfyllingen vest for Vellebekken er likevel antatt å være den mest alvorlige kilden til miljøgifter for reservatet. Omfanget av miljøgifter og næringssalter som tilføres Presterødkilen bør overvåkes, jmfør del 1 kapittel 3.4.

Ved Ringveg nord er det laget anlegg for utfelling av forurensninger fra de nye veiene. Disse anleggene vil også kunne holde tilbake deler av akutt forurensning som kan oppstå ved trafikkulykker. Avrenning fra de øvrige veiene tilfører fortsatt miljøgifter til reservatet. Vellebekken og Presterødkilen ble særlig overvåket ved utbyggingen av Ringveien gjennom Tønsberg. Det da ble funnet høye verdier av blant annet kvikksølv i Vellebekken (2004-08), i tillegg til annen forurensning, uten at man fant noen direkte sammenheng med veiutbyggingen. Men forstyrrelser av det gamle deponiet nordøst for reservatet *kan* ha ført til utslipp til Vellebekken. Også oppstillingsplassen for lastebiler/vogntog i næringsområdet som grenser inn mot Presterødkilen i nordøst, har medført en risiko for forurensende utslipp til reservatet. Denne oppstillingsplassen er nå under avvikling. Naturtilstanden i Presterødkilen er i stor grad betinget av kontinuerlig næringstilførsel fra havet, Vellebekken og andre bekker og sig, og i mindre grad gjennom gjødsling fra fuglene selv. Stor næringstilførsel vil normalt redusere artsmangfoldet, men enkelte arter kan øke sin bestandsstørrelse kraftig. I bløtbunnsamfunnet er det påvist at de store artene, som manglebørstemarken, har stor spredningsevne, mens de mindre, overvintrende artene, har adskillig lavere mobilitet og er derfor mye mer sårbare dersom en massiv utryddelse fører til at faunaen i bløtbunnen må gjenoppbygges. Noen av de minste artene har vist seg å ha en svært dårlig evne til reetablering ved masseutryddelse selv på veldig små flater, og trenger mange år på å få tilsvarende populasjoner som det finnes ved normalt stabile forhold. Noen av artene i Presterødkilen har vist seg å være meget robuste mot påvirkning av visse typer forurensning. Dersom området blir eksponert for en forurensningskilde over tid vil dette føre til at det oppstår et svært ensidig samfunn i den eksponerte bløtbunnen. Dette kan i sin tur ha store konsekvenser for fuglelivet.

Undersøkelser av bløtbunnsfaunaen er en vanlig metode for å vurdere virkninger av forurensning. En rapport fra Norsk Institutt for vannforskning (NIVA) skrevet i 2004 sier at artstallene fra en bløtbunnsanalyse i Presterødkilens søndre del viste at faunatilstanden var mindre god (klasse III), men at faunaen ikke var preget av forurensningsindikerende arter. Undersøkelse har imidlertid vist at bløtbunnsamfunnet er meget utsatt for oljeforurensning, og vil, ved massiv oljepåvirkning over tid, utraderes og siden bruke mange år på å restitueres *etter* at oljen er borte. Akkumulering av olje i slike sedimenter er et reelt problem som fører til at det kan ta svært lang tid før påvirkning av oljesøl forsvinner. Sedimentene i Presterødkilen er også svært sårbare for akkumulering av andre miljøgifter. Det er dessuten svært vanskelig å rydde opp i bløtbunnsområder uten å gjøre ny omfattende skade. Et bløtbunnsamfunn på et slikt bølgebeskyttet område som Presterødkilen er altså spesielt sårbart for oljeforurensning, ikke bare fordi den direkte oljepåvirkningen etter all sannsynlighet vil vare lenge, men fordi reetablering av samfunnet vil ta svært lang tid.

Fremmede arter

Langs reservatgrensen vokser det enkelte steder plantearter som ikke er naturlig viltvoksende i Norge. Blant annet står det en bestand av parkslirekne og rynkerose flere steder i reservatet. Noen av disse artene kan endre den naturlige artssammensetningen og fortrenge lokal flora. Det er grunn til kontinuerlig å vurdere om slike arter bør fjernes fra verneområdet. Vurderingen må gjøres ut fra de lokale forholdene og risikovurderingene med grunnlag i informasjon fra artsdatbanken.no. Et arbeid for å fjerne parkslirekne ble igangsatt i 2014, og vil bli videreført til forekomsten er borte. Det finnes noe mink i området, disse bestandene bør reduseres fordi de kan representere en alvorlig trussel mot hekkende fugl.

Støy

Byggingen av boliger, næringsområder og veganlegg rundt Presterødkilen har i sum virket forstyrrende på fugle- og dyrelivet i reservatet. Områdene i vest og nord er særlig utsatte for vegtrafikkstøy fra Ringveien. De sørligste delene av Presterødkilen eksponeres tilsvarende for støy fra motorisert båttrafikk i østre farlei inn mot Tønsberg. I tillegg påvirkes reservatet av støy fra næringsområdene og boligområdene som omslutter dette. NINA har gjennomført en undersøkelse som viser at våtmarkshekkende spurvefugl unngår områder med vegtrafikkstøy over 60 dB. Støy fra omgivelsene påvirker ikke nødvendigvis fuglene direkte i den forstand at de oppfatter den som forstyrrende for deres aktivitet i området. Men fuglesangen blir overdøvet og det fører til at fuglene rett og slett får problemer med å finne hverandre, dette er særlig alvorlig i hekkesesongen. Flere steder er det derfor ønskelig å etablere støyskjerm mellom reservatet og omgivelsene, særlig på nord- og vestsiden der Ringveien går helt inntil reservatgrensen.

2.5 Bevaringsmål

Verneformålet viser i hovedsak til naturmangfoldet med naturtyper, økosystemer, arter og økologiske prosesser som man ønsker å bevare i verneområdet. Verneformålet skal først og fremst konkretiseres gjennom forvaltningsmål og bevaringsmål for reservatet.

Forvaltningsmålene er knyttet til forvaltningsmessige oppgaver og tiltak og til brukerinteressene i verneområdet, jf. kap. 3 i delrapportene. Bevaringsmål knyttes sterkt opp til verneformålene, og utformes slik at de på en best mulig måte gir et bilde av naturtilstanden og endringer i naturmiljøet gjennom systematisk overvåking og måling. Dersom bevaringsmålene ikke oppfylles, er dette et signal om en uønsket utvikling og behov for forvaltningsmessige endringer. De truede naturtypene aktivt marint delta og sørlig strandeng og de viktige naturtypene ålegrasseng, strandeng og strandsump med takrør er fremhevet, herunder deres betydning for fugl og som voksested for spesielle plantesamfunn.

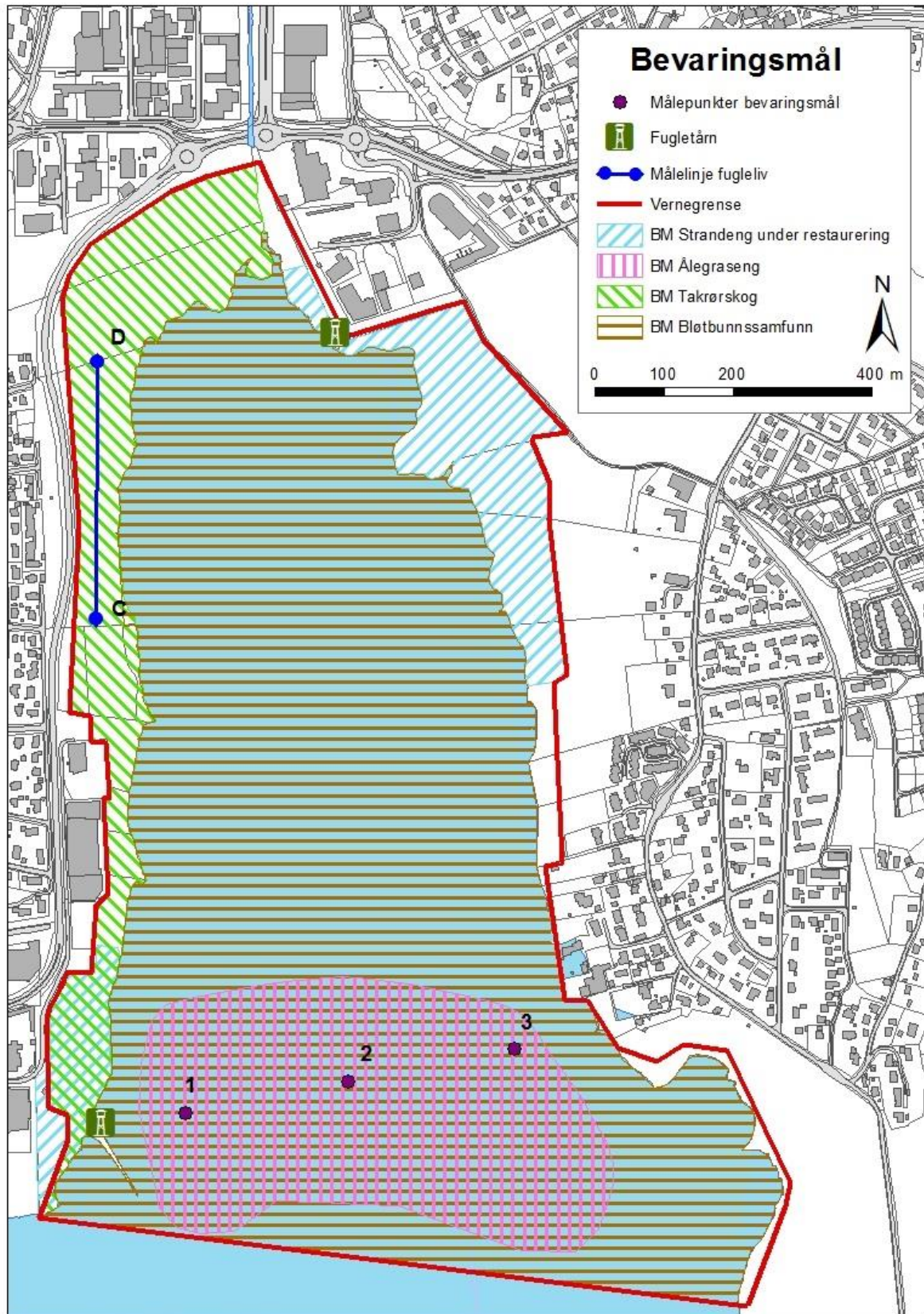

I denne planen er det definert fem bevaringsmål, knyttet opp til naturtyper og forekomst av fugl under trekk, rasting og hekking, se tabell 4. Det er begrenset erfaring med bruk av bevaringsmål i norsk forvaltning, og det må derfor være rom for å revidere bevaringsmålene når det foreligger mer kunnskap og erfaring om effekten av tiltak og skjøtsel i området. Kunnskapsgrunnet i Ilene naturreservat er ganske godt, men erfaring med langtidseffekten av ulike skjøtselstiltak mangler fortsatt. Nye og mer presise bevaringsmål kan utarbeides når slik erfaring foreligger. Forvaltningsplanen bør revideres hvert 10. år.

Bevaringsmål og målemetoder Presterødkilen naturreservat

Nr	Bevaringsmål	Tilstandsvariabel (kvantitativt bevaringsmål)	Tilstand 2014	Målemetode	Hypighet	Ansvar
1	Forekomst av ålegrasenger skal opprettholdes med samme utbredelse som i 2009(Naturbase.no).Se areal fig. 25	Areal som mål på tilstand: God tilstand:Samme utbredelse som areal i fig. 25	God	Registrering med vannkikkert og GPS av faglig kvalifisert personell – avmerkes på kart	Første gang 2015, deretter hvert femte år	SNO - ST
2	Bløtbunns-samfunn som vist i figur 25 i en god/middels økologisk tilstand og miljøkvalitet	God/middels tilstand ved klassifisering av bunndyrfauna	Middels	Miljøtilstand måles etter metode utarbeidet av NIVA basert på tilpasning av <i>Klassifisering av miljøtilstand i vann - Veileder 02/2013</i> Prøvetagning av bunnsbunnsstrat etter standardisert metode fra stasjonene 1-3, jf. figur 25. Prøvene tas med liten grabb, fire hugg fra hver stasjon samles i en prøve. Bunndyr siktes fra gjennom 1 mm sikt, identifiseres og telles. Total organisk karbon, total nitrogen og andel korn >63µm tas med liten kjerneprøvetaker og analyseres	Første gang 2015, deretter hvert femte år i måneds-skiftet nov/des	FM – NIVA
3	Forekomst av takrørskog i samsvar med avmerket areal mellom Vellebekken og Træleborgodden opprettholdes i god tilstand, dvs. ingen gjengroing utover tilstand 2015. Se areal i fig. 25	Areal som mål på tilstand: God tilstand: Samme utbredelse +- 10 % som areal i fig. 25	God/middels	Befaring i oktober hvor følgende registreres og avmerkes på kart: - Utbredelse - Gjengroing	Første gang 2015, deretter hvert annet år	SNO
4	Vist område med strandeng i fig. 25 skal innen 2025 være restaurert som åpen strandeng, med artssammensetning som kjennetegner naturtypen i god tilstand, dvs. med aktiv beitebruk/ ingen gjengroing	Areal som mål på tilstand: God tilstand: Restaureringsgrad: 2015: 20 % 2020: 60 % 2025: 100 %	Under restaurering, for svak beiting og rydding, men positiv utvikling	Befaring i august hvor følgende registreres: - Utbredelse - Beitebruk - Artssammensetning - Gjengroing – innslag av takrør/busker/trær	Første gang 2015, deretter årlig i august	SNO
5	Forekomst og utbredelse av fremmede arter skal holdes på et lavest mulig nivå	Forekomst av fremmede arter, rynkerose, mink og stillehavsøsters	Middels tilstand	Befaring hvor forekomst av fremmede arter registreres	Første gang 2015, deretter årlig	SNO- HI
6	Forekomst av trekkende, rastende, hekkende og overvintrende fuglearter skal søkes opprettholdt på et gjennomsnittsnivå i forhold til faktorene i naturreservatet.	Forekomst av 20 nøkkelarter av trekkende, rastende, hekkende og overvintrende fuglearter: God tilstand: Utvalgte nøkkelarter observeres på min. 50 % nivå i forhold til gjennomsnittsnivå i tidligere tellinger	Middels til god tilstand, til dels store endringer i forekomster og arter siden 1950/1960	Trekkende, rastende og overvintrende fugl telles og registreres i Artsobservasjoner.no etter standardisert metode og i faste tidsrom. Det velges ut om lag 20 nøkkelarter for analyse og overvåking. Det legges vekt på tallrikt forekommende arter. Første års telling i 2015 kalibrert mot tidligere tellinger i Artsobservasjoner.no legges til grunn ved måling av endringer fra år til år. SNO sørger for telling fra fugletårn NØ minst en gang hver uke i periodene 15. mars til 20. mai og 20. juli til 10. oktober. Hekkende fugl i takrørskog på Presterødkilens vestsida telles etter standardisert metode langs fastlagt linje C-D på voll, se fig. 25. I tillegg gjennomføres fugletelling og ringmerking som del av igangsatt ringmerkingsprosjekt (Tønsberg ringmerkingsgruppe(TRMG))	Årlig i periodene 15.03 – 20.05 og 20.07 – 10.10 3 årlige tellinger mellom 14.05 – 05.06 Årlig	SNO SNO TRMG/ NOF

Tabell 4. Bevaringsmål og målemetoder Presterødkilen naturreservat. (SNO- Statens naturoppsyn, FM- Fylkesmannen, ST- Skjærgårdstjenesten, HI- Havforskningsinstituttet, NIVA- Norsk institutt for vannforskning, TRG- Tønsberg ringmerkingsgruppe, NOF- norsk ornitologisk forening).

Figur 25. Områdeinndeling for bevaringsmål i Presterødkilen naturreservat.

3. BRUKERINTERESSER OG FORVALTNINGSMÅL

3.1 Jordbruk og beite

De store landbruksområdene i Vellebekkens nedbørfelt i Slagendalen og landbruksområdene langs østsiden av Presterødkilen drenerer ut i Presterødkilen. Arealene ned mot Presterødkilen har i mindre grad vært brukt til beiteområder de senere år, men forskriften er ikke til hinder for tradisjonell slått og beiting innenfor verneområdet. Fylkesmannen har satt i gang et prosjekt for å tilbakeføre disse områdene til strandeng gjennom beiting, hvor også tilstøtende kulturbeiter utenfor reservatgrensen benyttes. Dette ble påbegynt i 2011, og viser allerede gode resultater. Bl.a. er flere vadefugler som det har vært lite å se til de senere tiår, nå blitt observert i større antall. Det finnes fortsatt åpne avløpsgrøfter til sjøen fra områdene rundt selve kilen, både fra dagens jordbruk og der det tidligere var landbruksarealer.

Forvaltningsmål for beite

- Restaureringsprosjektet med beitedyr langs østbredden av kilen for å gjenåpne strandenga og hindre forringelse av naturkvalitetene i området videreføres. Beite bør suppleres med manuell rydding

3.2 Friluftsliv, jakt og fiske

Presterødkilen er et praktfullt område som kan gi rike opplevelser for innbyggerne i Vestfold, blant annet er det hyppig besøkt av amatørornitologer (fugletittere). Det er satt opp to fugleobservasjonstårn i området, et i nordøst i 2006, og et i sørvest i 2009 (figur 17). Fugleobservasjonstårnet i sørvest er bygget i henhold til retningslinjer om universell utforming og kan derfor benyttes av bevegelseshemmede. Dessverre ble tårnet gjentatte ganger utsatt for hærverk, og deler av tårnet ble derfor flyttet til Træleborgodden i 2014. En observasjonsplattning med rampe fra parkeringsplass beholdes slik at bevegelseshemmede fortsatt kan bruke det. Fugleobservasjonstårnene gir utmerket oversikt over kilen og er flittig besøkt, særlig i vår- og høsttrekket.

Det er ikke ferdselsforbud i naturreservatet, men bestemmelsene i § 3, pkt. 2 (*“Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er fredet mot skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelser”*) gir signaler om at det må tas hensyn til fuglelivet ved ferdsel og opphold i området. Det er også båndtvang hele året. Siden fuglenes bruk av Presterødkilen varierer betydelig fra årstid til årstid, vil også grensen for hvilke aktiviteter som kan utøves uten å komme i konflikt med verneinteressene variere med årstiden. Ferdsel og aktiviteter som finner sted vinterstid, vil generelt være til mindre skade for fugle- og dyrelivet.

Fylkesmannen har i lengre tid hatt et ønske om å gjøre reservatets vestre side mer tilgjengelig for publikum. Tanken er å etablere en tursti fra Træleborgodden med forbindelse til Grevestien vestover og nordover forbi Biltema frem til ny observasjonsplattning midt på vestsiden av Presterødkilen. Dette er tatt inn som tiltak i forvaltningsplanen.

Det er en del båttaktivitet i reservatet i forbindelse med eksisterende brygger, og langs farleden til Tønsberg havn, særlig i sommerhalvåret. Disse friluftslivsinteressene og -aktivitetene kommer i noen grad i konflikt med verneverdiene i området. Tidligere ble det fisket etter ål i bekker omkring

Presterødkilen. Ålen er nå totalfredet, og slik aktivitet er ikke lenger lovlig etter forskrift om fangst av ål (Havressursloven).

Figur 26. I reservatet er det båndtvang for hunder hele året.

Området som grenser til reservatet i sørvest er regulert til offentlig friområde. Kommunen er grunneier. Det er ikke gjort noe for å legge til rette for friluftsliv i dette området hittil. Det bør legges til rette for informasjon om naturverdiene i reservatet på det regulerte friområdet. Sjøppel har vært en utfordring i friområdet i nordøst, mellom reservatet og industriområdet, økt tilrettelegging med blant annet søppelstativ vil muligens redusere dette problemet.

Noen aktiviteter er forbudt etter verneforskriftens § 3 punkt 4 og 5. Dette er fordi disse aktivitetene er svært forstyrrende på fuglelivet. Motorferdsel til lands og til vanns er forbudt, med unntak av noen bestemmelser gitt i § 6, likeså lavtflyging under 300 meter. Forbudet gjelder også bruk av modellbåter og -fly og vannsport, herunder bruk av vannskuter, vannski, seilbrett, kiting, paragliding og lignende. Når det gjelder kajakk og kanopadling, kan ikke verneforskriften tolkes som et forbud. Det samme gjelder for bruk av båt uten motor. Padling og bruk av kano og annen båt uten motor må imidlertid skje på en slik måte at det ikke medfører unødig forstyrrelse. Jakt, sanking av egg og lignende er forbudt hele året. Dette gjelder også all bruk av skytevåpen. Vegetasjonen er fredet, med unntak av matsopp og bær, og det er ikke anledning til å tenne bål eller bruke grill.

Forvaltningsmål for friluftsliv

- Det er et mål å opprettholde og utvikle friluftslivsaktiviteter i tilknytning til reservatet så lenge disse ikke kommer i konflikt med verneverdiene. Det legges til rette for flere brukergrupper
- Det legges vekt på god standard i tilrettelegging og informasjon til publikum. Forstyrrelser må holdes på et minimum

3.3 Undervisning og forskning

Presterødkilen vil, sammen med Ilene naturreservat, kunne ha stor betydning som framtidig studie- og referanseområde for biologisk forskning og overvåkning. Områdets status som naturreservat med internasjonal status (Ramsar-område), er svært gunstig i så henseende. Foruten forskning på fuglelivet byr Presterødkilen på gode muligheter for studier av øvrig dyreliv og planteliv. Studier som innebærer innsamling av prøver i reservatet krever unntak fra verneforskriften.

Forvaltningsmyndigheten kan gi slikt unntak ut fra den nye verneforskriften, og det bør oppfordres til

aktiviteter som fremmer verneformålet og bidrar til økt kunnskap. Det foregår ingen formelle vitenskapelige studier i Presterødkilen i dag. Området blir imidlertid hyppig besøkt av amatørornitologer som gjør sine nedtegnelser, og gjennom lang tid har det foregått utstrakt ringmerkingsarbeid i tilknytning til naturreservatet. Med sin gunstige geografiske beliggenhet nær Tønsberg er Presterødkilen velegnet også for biologisk undervisning og naturopplevelser. Området vil kunne brukes av skoler, barnehager og studenter i distriktet i forbindelse med miljølære, biologi og naturfag, men foreløpig er potensialet lite utnyttet.

Forvaltningsmål for undervisning og forskning

- Det skal legges mer aktivt til rette for undervisning og naturformidling innenfor verneområdet så lenge dette ikke går ut over verneformålet
- Det stimuleres aktivt til aktiviteter som fremmer verneformålet og bidrar til ny kunnskap
- Systematisk ringmerking av fugl søkes utvidet og funn legges inn i Artsobservasjoner

3.4 Tekniske inngrep

Hovedkloakknett har overløp som munner ut i reservatet, og dette overløpet krever opprensning med jevne mellomrom slik at de ikke gror igjen. Det er nå tre brygger med tilhørende båtrett, samt noen enkeltbrygger/båtplasser, men det er ikke hjemmel i forskriften for å bygge nye brygger. Bestemmelsene er ikke til hinder for bruk av eksisterende båtrett/bryggerrett på Træleborgodden og på reservatets østside på strekningen fra og med gnr./bnr. 154/3 til og med gnr./bnr. 154/70, samt vedlikehold av bryggene her. Disse enkeltretter vil eventuelt kunne avløses av fellesanlegg godkjent av forvaltningsmyndigheten. Ferdsel med båt til og fra bryggene er forutsatt å skje korteste vei mot farled. Motorisert ferdsel til vanns er tillatt i forbindelse med utøvelse av de nevnte retter.

Det er anlagt noen mindre steinmoloer i reservatet. Vellebekken og Heimdalsbekken er kanaliserte. Ringveien går tett innpå reservatgrensa i vest og nord. For områdene innerst i kilen regnes Statens Vegvesens behov for avklart. Langs vestsiden er arealene langs Ringveien fortsatt til vurdering for en eventuell veiutbygging.

Reservatet ligger helt inntil hovedledene for skipstrafikk til Tønsberg havn. Det er tatt inn en unntaksbestemmelse for bruk av farleden til Tønsberg havn, siden verneområdet går ut i arealavgrensningen til farleden.

Forvaltningsmål for tekniske inngrep

- De tekniske installasjonene som fortsatt er i bruk skal vedlikeholdes på en slik måte at de påvirker reservatet i minst mulig grad
- Nye installasjoner og innretninger som etableres som et ledd i forvaltningen av området skal holde høy standard og kvalitet
- Konstruksjoner som alt finnes i området og som ikke lenger er i bruk skal fjernes, særlig om de kan være til hinder eller skade for friluftsliv og dyreliv

4. FORVALTNINGSOPPGAVER OG TILTAK

4.1 Forvaltningsmål – sammenstilling

<p>Forvaltningsmål for beite</p> <ul style="list-style-type: none"> • Restaureringsprosjektet med beitedyr langs østbredden av kilen for å gjenåpne strandenga og hindre forringelse av naturkvalitetene i området videreføres. Beite bør suppleres med manuell rydding
<p>Forvaltningsmål for friluftsliv</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det er et mål å opprettholde og utvikle friluftslivsaktiviteter i tilknytning til reservatet så lenge disse ikke kommer i konflikt med verneverdiene. Det legges til rette for flere brukergrupper • Det legges vekt på god standard i tilrettelegging og informasjon til publikum. Forstyrrelser må holdes på et minimum
<p>Forvaltningsmål for undervisning og forskning</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det skal legges mer aktivt til rette for undervisning og naturformidling innenfor verneområdet så lenge dette ikke går ut over verneformålet • Det stimuleres aktivt til aktiviteter som fremmer verneformålet og bidrar til ny kunnskap • Systematisk ringmerking av fugl søkes utvidet som frivillig aktivitet og funn legges inn i Artsobservasjoner
<p>Forvaltningsmål for tekniske inngrep</p> <ul style="list-style-type: none"> • De tekniske installasjonene som fortsatt er i bruk skal vedlikeholdes på en slik måte at de påvirker reservatet i minst mulig grad • Nye installasjoner og innretninger som etableres som et ledd i forvaltningen av området skal holde høy standard og kvalitet • Konstruksjoner som alt finnes i området og som ikke lenger er i bruk skal fjernes, særlig om de kan være til hinder eller skade for friluftsliv og dyreliv

En komplett tiltaksliste med tidsperspektiv, kostnad, ansvarlig instans og tilhørende kart finnes i vedlegg 3. Beløpene i tiltakslista er grove overslag over kostnadene knyttet til hvert tiltak. For hvert tiltak må kostnaden vurderes etter budsjettet som blir tildelt Fylkesmannen fra sentralt hold hvert år. I tillegg må et mer detaljert budsjett settes opp for de større prosjektene der kostnader blir regnet ut i detalj. En oppsummering av tiltak finnes i tabell 5 (kap. 4.5).

4.2 Tilrettelegging og informasjon

Fylkesmannen ønsker å bedre tilgjengeligheten til Presterødkilen naturreservat og bringe dette reservatet opp til samme informasjons- og tilretteleggingsstandard som Ilene naturreservat. Så langt har Presterødkilen hatt en temmelig beskjeden tilrettelegging, hvor bare de mest engasjerte har funnet veien. Kun en kort tursti og et fugleobservasjonstårn i nordøst har fra før vært etablert, og i 2009 ble det bygget et nytt fugleobservasjonstårn i sørvest.

På sikt er det ønskelig å se Presterødkilen og Ilene naturreservater mer i sammenheng, også bruksmessig. Dette er særlig viktig med tanke på deres felles status som våtmarkssystem og Ramsarområde. Det langsiktige målet er å etablere en god turstiforbindelse langs kanalen gjennom byen mellom verneområdene, dette er allerede sikret i plansammenheng i samarbeid med Tønsberg kommune.

Skilting og informasjon

Erfaringsmessig er det viktig med god og tydelig merking i slike bynære områder som Presterødkilen. Det skal skiltes til parkeringsplasser for reservatet fra omkringliggende hovedveier og lokalveier. I tillegg bør parkeringsplassene merkes spesielt, både med retningskilt og informasjon om reservatet. De beste parkeringsmulighetene er i dag i nærheten av fugleobservasjonstårnene. Det er satt opp informasjonsskilt ved fugleobservasjonstårnene, men det bør settes opp oppdatert informasjonsskilt og tas i bruk ny nettbasert informasjon. Områdets Ramsar-status bør fremheves bedre.

Reservatgrensa i sør ligger delvis i hovedleden for båttrafikk til Tønsberg. Det er derfor viktig med tydelige grensemerker også i sjøen. Skjærgårdstjenesten setter, på oppdrag fra SNO, ut slike grensemerker hver vår etter at isen har gått og fjerner dem igjen hver høst. Etter reservatutvidelsen i 2012 krever utlegging av grensebøyer i farleden tillatelse etter havne- og farvannsloven, som behandles av Kystverket Sørøst.

Figur 27. Et av tiltakene er å oppdatere og fornye informasjonstilgangen i reservatet.

4.3 Gjenopprette naturtyper

Strandengene har tradisjonelt blitt holdt åpne av beitende husdyr, og var i stor grad dominert av kortvokste planter. I Presterødkilen opphørte beitingen i forbindelse med fredningen av området i 1969. Konsekvensen er at takrørskogen har ekspandert sterkt, både i åpent grunt vann og mot fastmarka innenfor. Trær og busker er i ferd med å etablere seg i indre del av strendene og på grøftekanter. Beiting er mest aktuelt på østsiden av Presterødkilen, og et restaureringsprosjekt ble igangsatt i 2011 for å gjenoppta husdyrbeiting helt ut mot det åpne vannspeilet på deler av østsiden. Resultatene etter 3 års beiting og slått er gode, og deler av strandenga er på vei tilbake. Det gjelder også vadefugl som er avhengig av denne naturtypen.

Tiltaket vil øke det biologiske mangfoldet og samtidig bidra til å utvikle et åpent og mer variert kulturlandskap langs vannkanten. Tilsvarende beiteprosjekt foreslås også i sørvest på Træleborgodden.

4.4 Opprydning

Presterødkilen tilføres store mengder søppel hvert år. Mye driver i land ved flo sjø. Noe søppel tilføres også via Vellebekken og andre bekker og sig, spesielt under flomperioder. I tillegg utsettes Presterødkilen for generell forsøpling ved at avfall blåser ut i reservatet fra tilstøtende næringsområder, friområder og innfartsårer til Tønsberg. Det tømmes også noe hageavfall i reservatet.

Noe av søppelet representerer kun et estetisk problem, men forsøplingen bidrar til å svekke respekten for verneområdet. Forsøplingen er neppe til sjenanse for dyre-, fugle- og plantelivet såfremt det foretas jevnlig opprydding. Dersom søppelet ikke ryddes, vil det etter en tid beslaglegge arealer og bidra til at konkurranseforhold mellom arter kan endres. Søppelet består dels av organisk materiale som tømmerstokker, greiner og planker, og dels av plast-, glass- og metallgjenstander. Mesteparten av søpla er ufarlig, mens noen konstruksjoner, spesielt garnrester, tauverk og gammelt fiskeutstyr, kan representere en betydelig trussel for dyre- og fuglelivet. Søppel som sprayflasker, plastkanner med kjemikalier og lignende kan representere en forurensningsrisiko.

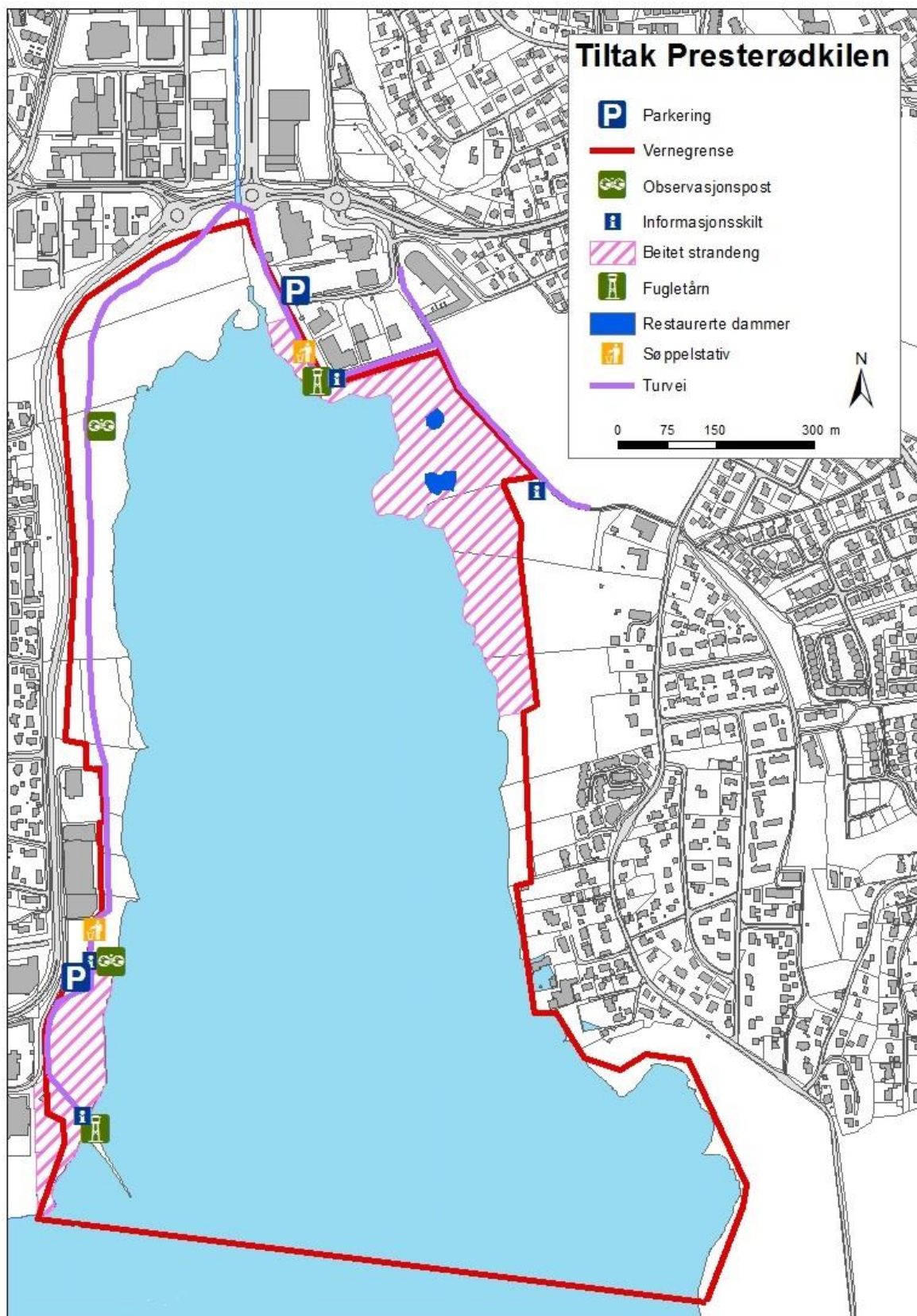
Det foreslås en større opprydning i reservatet hvor alt søppel og skrot blir fjernet i 2016, deretter mindre aksjoner hvert annet år. Etter dette bør det ryddes hvert år eller etter behov som vedlikehold. All opprydning skal foregå på frossen mark i regi av Fylkesmannen eller SNO. Større gjenstander er aktuelle å samle inn ved hjelp av traktorredskap eller lignende, annet søppel kan samles for hånd og puttes i søppelsekker. Både av hensyn til dyre- og plantelivet i seg selv, og for å ivareta verneområdets estetiske kvaliteter, er det viktig å fortsette, og intensivere, arbeidet med søppeloppydning i Presterødkilen. Gamle bekkeløp inn mot Presterødkilen bør kontrolleres jevnlig og om nødvendig renses for vegetasjon, skrot og organisk avfall som måtte være til stengsel for fri vannbevegelse/åpent vannspeil.

Figur 28. Det flyter i land mye søppel hvert år, det er derfor behov for jevnlig opprydning i området.

4.5 Økonomi

Det er en statlig oppgave å finansiere tiltak som fremmer verneformålet. Aktuelle forvaltningstiltak initieres som regel av Fylkesmannen i Vestfold eller SNO, men kan også initieres av andre aktører. Tiltak i denne sammenhengen er konkrete fysiske tiltak som vedrører naturreservatet og som følger direkte av forvaltningsplanen. Oppstillingen på neste side er en oversikt over aktuelle tiltak. Denne danner grunnlag for årlige søknader om midler til Miljødirektoratet. Fylkesmannen og Miljødirektoratet er imidlertid avhengige av de årlige bevilgningene over statsbudsjettet. Siden skjøtselsarbeidet planlegges for lengre tidsrom enn budsjettene, må tiltakene prioriteres innen realistiske kostnadsrammer. Fylkesmannen kan ikke gjennomføre planlagte skjøtselstiltak dersom omsøkte midler ikke blir bevilget. Det lar seg derfor ikke gjøre å legge mer nøyaktige føringer på tids- og kostnadsrammene enn det som er gjort her.

Figur 29. Kartet viser plassering av viktige gjennomførte og planlagte tiltak i naturreservatet.

4.6 Tiltak i Presterødkilen naturreservat

Tiltak	Kostnad	Prioritet	Ansvar	Gjennomføring	Merknad
Grensegang og merking av ny vernegrense	Dekkes av direktoratet	Høy	FM	2015	Utføres av Jordskifteretten
Overvåke utviklingen i reservatet, jf. bevaringsmål 1, 3, og 4 og angitte målemetoder i tabell 4	Basisoppdrag SNO	Høy	FM/SNO/ Frivillige	Jf. hyppighet tabell 4	
Klassifisering av miljøtilstand ved prøver av bunnsubstrat og bunndyrfauna, jf. bevaringsmål 2 og angitt målemetode	Tot. 100 000	Høy	FM – innleid konsulent	Hvert 5. år, første gang 2015	
Telling/registrering av fugl, jf. bevaringsmål 6 og angitt målemetode	Basisoppdrag SNO	Høy	SNO/ frivillige	Årlig	Legges inn i nasjonale databaser
Videreføre restaureringsprosjektet på østsiden ved slått og beiting, jf. bevaringsmål 4	Tot. 80 000	Høy	FM/SNO	Årlig ca. 8 000, i samarbeid med SNO og grunneier/beitedyreiere	Tiltak igangsatt 2011 i samarbeid med grunneiere. Beite suppleres med manuell rydding
Restaurering og etablering av ny dammer på østsiden	Tot. 60 000	Høy	FM/SNO	2015 - 2016	
Restaureringsprosjekt på sørvestsiden ved slått og beiting	Tot 60 000	Høy	FM/SNO	2016 –deretter årlig	Samarbeid inngås med Tønsberg kommune og beitedyreier
Kartlegge og fjerne skadelige fremmede arter, herunder parkslirekne, kjempeslirekne, mink m.m.	Tot.80 000	Høy	FM/SNO	2015, deretter etter behov	Alle fremmede arter som er eller kan være en trussel mot stedegen flora og fauna skal fjernes. Aksjon med Statens vegvesen 2014 – 2015 mot slirekne. Samarbeid med HI om

Forvaltningsplan for Presterødkilen naturreservat – Del III

					kartlegging av stillehavsøsters
Tursti på vestsiden, etablering av nye observasjonsposter, skilting og informasjon/naturformidling	Andel 350000	Høy	FM	2015 - 2016	Samarbeidsprosjekt med Vestfold fylkeskommune og Tønsberg kommune
Opprustning av tursti, fugleobservasjonstårn og øvrig tilrettelegging og informasjon/naturformidling på nordøstsiden	Andel 100000	Høy	FM	2017 - 2018	Samarbeid med Tønsberg kommune og utbyggere
Rydde søppel i hele området	Tot. 130 000	Middels	SNO	Hovedrydding 2016, deretter hvert annet år	
Utlegging grensebøyer i sjø	Tot. 50 000	Middels	SNO/Skjærgårdstjensten	Søknad Kystverket 2015, deretter årlig opptak og utlegging	

Tabell 5. Tiltak i Presterødkilen naturreservat. Alle kostnader er netto kostnader (eks. moms)

5. OMTALE AV VERNEFORSKRIFTEN⁸

Kapittelet bør leses sammen med verneforskriften for Presterødkilen naturreservat, som finnes i vedlegg 1. Det er forskriften som ble vedtatt 2012 som er vedlagt og lagt til grunn i teksten nedenfor.

Forvaltning av verneforskriften

Verneforskriften gjelder i utgangspunktet kun aktiviteter innenfor verneområdet, med mindre det er en direkte, åpenbar og nærliggende årsaksforbindelse mellom tiltak utenfor verneområdet og virkningene innenfor verneområdet. Verneforskriften endrer ikke grunneiers rettigheter og plikter etter annet lovverk uten at det går særskilt fram av forskriften. Forskriften endrer f.eks. ikke grunneiers rett til å nekte motorferdsel eller andre tiltak som ikke er en del av allemannsretten på sin eiendom. Grunneier kan likevel ikke nekte forvaltningsmyndigheten nødvendig motorferdsel i forbindelse med skjøtsel. Verneforskriften kan innebære innskrenkninger i grunneiers, rettighetshavers og publikums rettigheter, men kan ikke gi vernemyndigheten eller det offentlige noen særskilt råderett ut over det som følger av rett til skjøtsel etter bestemmelsene. Det oppstår av og til tvil om hvor mye som kan tolkes inn under de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene i forskriftens § 7. Det er blant annet eksempelvis ofte tatt inn bestemmelser i verneforskriftene som fastslår at enkelte tiltak skal være lovlige - uten at man av det kan slutte at andre typer tiltak som er nødvendig for å gjennomføre det lovlige tiltaket også er lovlig. For eksempel kan en forskrift åpne for uttak av ved uten at det dermed følger at motorisert ferdsel for å hente veden også er tillatt. I verneområdene virker annet lovverk *ved siden av* naturmangfoldloven og verneforskriften, som for eksempel plan- og bygningsloven og forurensningsloven, slik at noen tiltak vil trenge tillatelse etter flere lovverk. Fylkesmannen har bare hjemmel til å gi tillatelse i forhold til naturmangfoldloven og verneforskriften. Andre nødvendige tillatelser for gjennomføring av tiltak i verneområdet, herunder tillatelse fra grunneier må innhentes før arbeid kan iverksettes.

Eventuelle brudd på vernebestemmelsene i verneområdet meldes rutinemessig til SNO som i sin tur vil vurdere tiltak eller politianmeldelse. Fylkesmannen har en selvstendig rolle i oppfølgingen av brudd på vernebestemmelsene, herunder om bruk av politianmeldelse.

§ 3 – Vernebestemmelser – utfyllende kommentarer

§ 3 viser til de generelle bestemmelsene for verneområdet. Ved vurderinger av tiltak og aktiviteter som er regulert i § 3, vil bestemmelsene bli vurdert opp mot formålet i § 2

Punkt 1. All vegetasjon er fredet, også døde plantedeler og vannplanter. Planting og såing er forbudt for å unngå endringer i den stedegne vegetasjonen, og særlig for å unngå etablering av fremmede arter. Det er unntak fra dette punktet for bær og matsopp, se § 4 punkt 1.

Punkt 2 viser til at også dyrelivet er fredet, både mot jakt og fangst, men også mot unødig forstyrrelse og ødeleggelse av reir og hi. Et hovedformål med fredningen av Presterødkilen er å beskytte det rike fuglelivet, og denne bestemmelsen understreker dette. "Unødig forstyrrelse" omfatter all aktivitet som stresser fuglene eller på annen måte endrer deres naturlige adferd, særlig er dette viktig å ta hensyn til i hekkeperioden. Hva som er "unødig forstyrrelse" kan ikke fastsettes absolutt, men må sees i lys av flere forhold, særlig årstid.

Punkt 3 viser til at alle tiltak som kan endre naturen i reservatet på en måte som ikke er i samsvar med formålet med fredningen er forbudt. Punktet er ment å omfatte alle menneskeskapte tiltak og fysiske påvirkninger som kan forringe verneverdiene.

---

⁸ Informasjonen er hovedsakelig hentet fra Naturvernloven, Naturmangfoldloven, Forvaltningsloven, Miljødirektoratets håndbok 17- *Områdevern og forvaltning* og Miljødirektoratets rundskriv 2001, revidert 2010 - *Forvaltning av verneforskrifter*

Punkt 4 spesifiserer at selv om alminnelig ferdsel etter frilufsloven er tillatt, er større arrangementer og teltslagning ikke lovlig. Dette er for å unngå unødige forstyrrelser og slitasje på vegetasjonen. Hva som er ”større arrangementer” er en definisjonssak, og må blant annet vurderes ut fra hvor mye skade og forstyrrelse dette kan antas å medføre.

Punkt 5 er et forbud mot all form for åpen ild i reservatet. Det er tidvis stor brannfare og en brann i hekketiden vil kunne ødelegge hundrevis av reir og mye verdifull vegetasjon.

§ 4 – Generelle unntak fra vernebestemmelsene

§ 4 i verneforskriften lister opp en rekke unntak fra § 3, som ikke krever tillatelse eller dispensasjon. .

Punkt 1 er et unntak fra vegetasjonsfredningen, og åpner for plukking av matsopp og bær i samsvar med allemannsretten. Andre typer sopp kan ikke plukkes uten spesiell tillatelse.

Punkt 2 spesifiserer at det til tross for dyrelivsfredningen er lov å drive fiske i reservatet etter det til enhver tids gjeldende lovverk. Uttak av tang og tare er ikke tillatt.

Punktene 3 og 4 omhandler eksisterende husdyrbeite og vedlikehold av beiteområder. Dette er lovlig i reservatet, men slik bruk må eventuelt klareres med grunneier. Nye beitegjerdar krever dispensasjon.

Punkt 5 slår fast at konstruksjoner og anlegg som var i bruk ved opprettelsen av reservatet kan vedlikeholdes for videre bruk. Det er imidlertid ikke adgang til å utvide slike konstruksjoner med hjemmel i dette punktet.

Punktene 6 og 7 viser til at kraftledninger kan istandsettes, oppgraderes eller fornyes dersom det ikke vesentlig endrer de fysiske forhold på stedet.

Punkt 8 bekrefter bruk av båt- og fiskerett i samme utstrekning som tidligere. Ferdsel med fritidsbåt (motorisert ferdsel) til og fra eksisterende brygger eller båt plasser som er etablert på fredningstidspunktet, vil fortsatt kunne foregå i samme utstrekning som før. Det samme gjelder vedlikehold av brygger og båt plasser. Disse enkeltretter vil eventuelt kunne avløses av fellesanlegg godkjent av forvaltningsmyndigheten. Ferdsel med båt til og fra bryggene er forutsatt å skje korteste vei mot farlei. Eventuell fornyelse eller ombygging av bryggeanlegg må omsøkes etter § 7. Tillatelse til etablering av nye båt plasser kan ikke påregnes. Bøyelegging av båter (båter på svai) er ikke tillatt i reservatet.

Punkt 9 og 10 viser til at vedlikehold og drift av anlegg som er knyttet til eksisterende jordbruk, samt vedlikehold av kommunale overløpsledninger, er tillatt. Fylkesmannen skal forhåndsvarsles om slik aktivitet blant annet for å kunne formidle viktig informasjon til tiltakshaver.

§ 5 – Regulering av ferdsel

Punkt 2 spesifiserer at all motorisert ferdsel er forbudt. Dette er for å unngå skade på vegetasjon og unødig forstyrrelse på dyrelivet. Referer til § 6 for unntak til denne bestemmelsen.

Punkt 3 slår fast at all bruk av sykkel og hest er forbudt i verneområdet.

Punkt 4 understreker at all vannsport er ulovlig, idet dette ansees som unødig forstyrrelse av fuglelivet. Med vannsport menes all sport på vann, både motorisert, som også er forbudt i henhold til punkt 4, og annen aktivitet som padling og kiting. Når det gjelder kajakk og kanopadling generelt, kan ikke verneforskriften tolkes som et forbud. Det samme gjelder for bruk av båt uten motor. Padling og bruk av kano og annen båt uten motor må imidlertid skje på en slik måte at det ikke medfører unødig forstyrrelse, jf. kommentarer til § 3.2.

§ 6 – Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Punkt 2 understreker at det er lovlig å hente syke eller skadde bufe med nødvendig transportmiddel. Dette er av dyrevelferdsmessige årsaker, men sjåfør plikter å forsøke å være så skånsom mot underlag og omgivelser som mulig. Det er viktig at Fylkesmannen varsles om slik aktivitet for å kunne utføre tiltak for å begrense eventuell skade på omgivelser. I praksis kan dette for eksempel bety at

Fylkesmannen i noen tilfeller vil anmode om at slik aktivitet utføres i bestemte områder for å begrense skadene på vegetasjonen.

Punkt 3 slår fast at det er lovlig med umiddelbar istandsetting av eksisterende energi- og kraftanlegg i reservatet dersom dette faller ut uten forvarsel. Dette er nødvendig for å kunne opprettholde kraftforsyninger i nærområdet. Motorisert ferdsel i reservatet i forbindelse med slikt arbeid skal meldes til Fylkesmannen snarest etter at arbeidet er gjennomført. Planlagte utfall og annet vedlikeholdsarbeid på slike anlegg er søknadspliktig dersom de ikke omfattes av § 11.

Punkt 4 bekrefter at ferdsel med fritidsbåt (motorisert ferdsel) til og fra eksisterende brygger eller båtplasser som var etablert på fredningstidspunktet, vil fortsatt kunne foregå i samme utstrekning som før. Ferdsel med båt til og fra bryggene er forutsatt å skje korteste vei mot farled.

Punkt 5 fastslår at motorferdsel i forbindelse med ervervsmessig fiske og fangst med merkeregistrert fartøy kan skje i samsvar med gjeldende lovverk

Punkt 6 viser til bruk av hovedleden til Tønsberg Havn. Kystverket kan med hjemmel i denne paragrafen utføre det som måtte være nødvendig av tiltak for å ivareta ferdselen i nåværende skipslei. Eventuelle utvidelser utover vedlikeholdsmudring er derimot gjenstand for søknad etter § 5.

§ 7 – Forståelse av de spesifiserte dispensasjonsbestemmelsene

§ 7 viser til forhold der Fylkesmannen kan gi tillatelse etter søknad. Selv om dispensasjonshjemmelen er det klare utgangspunktet for tolking, må en dispensasjon også vurderes ut fra verneformålet og naturforholdene i hvert enkelt område. Det bør gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneverdiene. Slik bruk kan også vurderes som et ledd i forvaltningen for å bevare verneverdiene.

Punkt 1 gir mulighet til jakt og fangst etter dispensasjon dersom en art er i misforhold til andre arter eller miljøet. Fremmede arter er alltid uønsket, men faller inn under § 9 om skjøtsel og fjernes derfor ikke med hjemmel i dette punktet. Stedegne enkeltarter som forskyver den naturlige balansen i et område på grunn av endret bestandsstørrelse er svært uvanlig.

Punkt 2 åpner for søknader om rydding av vegetasjon til ulempe for landbruk eller annen næring. Vegetasjonen må være klart til ulempe, og må ikke komme i konflikt med verneformålet.

Punkt 3 omtaler utvidelse av farleden til og fra Tønsberg havn og relatert aktivitet. Det er Kystverket som er ansvarlig for leden og eventuelt fremmer slike søknader.

Punkt 4 åpner for søknader om støyskjermingstiltak langs fv 311 på reservatets vestsida. Støybelastningen er økende, og bedre skjerming kan understøtte verneformålet.

Punkt 5 åpner for gjenopptagelse av beiting og nødvendige tiltak i denne forbindelse. Slik beiting er allerede iverksatt og er eksempel på aktuelle restaureringstiltak.

Punkt 6 åpner for søknader om fremføring av turvei i reservatet, og er tatt inn som nytt punkt ved siste revisjon av forskriften. Vilkåret er at slik turvei ikke vil medføre unødig forstyrrelse.

Punkt 7 åpner for avgrenset bruk av reservatet til større arrangementer og oppsetting av kamouflasjeinnretninger etter søknad. Det viktigste med en søknad er å gi Fylkesmannen mulighet til å vurdere omfang, tid og sted, og i hvilken grad aktiviteten vil forstyrre fuglelivet. Særlig hekkende og trekkende fugl er sårbare for forstyrrelser, derfor er det mindre sannsynlig at Fylkesmannen vil gi tillatelser til slik aktivitet i sommerhalvåret.

Punkt 8 åpner generelt for søknader om å oppgradere/fornye elektriske anlegg og installasjoner i reservatet. Det er kraftselskapene som er ansvarlig for slikt arbeid og eventuelt fremmer en søknad.

Punkt 9 åpner for søknader om oppføring av fellesbrygger som erstatter eksisterende båt- og bryggeplasser etter § 4 punkt 8. Slike fellesbrygger må klart gi en forbedring i forhold til verneformålet.

Punkt 10, 11, 12 og 13 åpner for søknader om nødvendig motorferdsel ved bestemte tiltak i §§ 4 og 7. Det er viktig å merke seg at motorisert ferdsel her er søknadspliktig i seg selv og ikke automatisk inngår i tillatelsen til tiltaket. I tillegg kreves tillatelse fra grunneier.

§ 8 – Om generell dispensasjon fra forskriften

Ved søknad om dispensasjon skal formålet med verneområdet tillegges stor vekt. Det kan ikke gis dispensasjon dersom tiltaket har eller kan ha nevneverdig negativ effekt på verneverdiene. Både bakgrunnen for vernet, Ramsar-reglementet og “de miljørettslige prinsippene” i §§ 7-12 i naturmangfoldloven skal tillegges vekt. Tvil om rettslige rammer i en verneforskrift betyr at forskriften bør fortolkes innskrenkende. Det bør gis dispensasjon for tiltak som bidrar til å fremme verneverdiene. Slik bruk kan også vurderes som et ledd i forvaltningen for å bevare verneverdiene. Naturmangfoldloven inneholder særskilte krav til dokumentasjon om tiltakets virkning, derfor kan det være aktuelt å kreve tilleggsdokumentasjon dersom søknaden ikke inneholder tilstrekkelig dokumentasjon.

Figur 30. Det er satt opp informasjonstavler på de best tilgjengelige stedene.

REFERANSER

- Aune, B. 1993. *Temperaturnormaler, normalperiode 1961-1990*. Det norske meteorologiske institutt. Rapport nr. 02/93.
- Artsdatabanken, 2010. *Norsk Rødlister 2010 Norwegian Red List.*, Norway.
- Artsdatabanken. 2010. <http://www.artsdatabanken.no/frontpageAlt.aspx?m=2>
- Artsobservasjoner.no: Terje Axelsen 2012 – innlagte fugleobservasjoner Ilene og Presterødkilen 1960 - 2012
- Axelsen, T. 1989. *Fuglelivet i Ilene og Gullkronene naturreservat*. Rapport. 39 s.
- Civitas, 2009. Lange, T. Og Orre, E. *Informasjon om naturvernområder i Vestfold*. Strategidokument
- Direktoratet for naturforvaltning, 2008. *Elvedeltabasen*. www.elvedelta.no
- Direktoratet for naturforvaltning, 2001. *Forvaltning av verneforskrifter. Rundskriv november 2001* (revidert 2010).
- Direktoratet for naturforvaltning 2001. *Områdevern og forvaltning. DN-håndbok 17* (rev. i 2008).
- Direktoratet for naturforvaltning 2006. *Kartlegging av naturtyper. Verdsetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13*. 2. utgave (revidert 2007).
- Direktoratet for naturforvaltning 2006. *Naturvennlig tilrettelegging for friluftsliv. DN håndbok 27*.
- Direktoratet for naturforvaltning 2007. *Den norske våtmarksarven. Styrket forvaltning og utvidelse av nettverket av Ramsarområder og andre vernede våtmarker i Norge. Forslag til tiltak 2007-2010*. DN-utredning nr. 2007-1.
- Direktoratet for naturforvaltning 2008. *Naturbase*. Kun internettutgave (www.dirnat.no).
- Elgersma, A. & Asheim, V. 1998. *Landskapsregioner i Norge – landskapsbeskrivelser*. NIJOS-rapport 2/98. 61 s.
- Fylkesmannen i Vestfold 1975. *Utkast til verneplan for våtmarksområder i Vestfold fylke*. Rapport.
- Fylkesmannen i Vestfold 1987. *Felthåndbok Ilene våtmarksreservat*. Brosjyre. 24 s.
- Fylkesmannen i Vestfold 1988. *Forvaltningsplan for Ilene naturreservat*. 10 s.
- Fylkesmannen i Vestfold 2000. *Forvaltningsplan for Presterødkilen naturreservat*. Foreløpig skisseutkast. 7 s. + vedlegg.
- Fylkesmannen i Vestfold & Tønsberg kommune (udatert). *Grevestien natur- og kultursti*. Brosjyre. 26 s.
- Førland, E.J. 1993. *Nedbørnormaler, normalperiode 1961-1990*. Det norske meteorologiske institutt. Rapport nr. 39/93.

- Johnsen, O. A. 1945. *Sem og Slagen bygdebok I. Gårdshistorie*. Tønsberg Aktietrykkeri.
- Kultur- og kirke departementet, 2008. *Tilrettelegging av turveier, løyper og stier*.
- Meteorologisk institutt 2008. <http://retro.met.no/observasjoner/>.
- Miljøstatus i Norge. 2010. *norske Ramsarområder*.
<http://www.miljostatus.no/Tema/Naturmangfold/Internasjonale-konvensjoner/Ramsarkonvensjonen-/Norske-Ramsaromrader/>
- Moen, A. 1998. *Nasjonalatlas for Norge. Vegetasjon*. Statens Kartverk.
- NINA, 1991. Barrett, R. T (red). *Forskningsprogram om biologiske effekter av oljeforurensning*. s. 24-41. NINA-rapport 17: 1-85.
- NINA, 2004. Røv, N., Eide, S. og Hangård, A. *Betydningen av trafikkstøy for fuglelivet i Ilene og Presterødkilen naturreservater. Konsekvensutredning av Tønsbergpakken*. NINA-rapport.
- NINA, 2009. *Vurdering av konsekvenser for fugler av planlagt tursti rundt Presterødkilen naturreservat, Tønsberg*. NINA-notat 3.9.2009.
- NIVA, 2005. Bækken, T. & Tjomsland, T. *Utslipp av tunnelvann til Kortenbekken. Virkninger på sediment og biologi i Kortenbekken, Homannsbekken og Ilene naturreservat*. NIVA-rapport
- NIVA, 2009. *Rv.300 Ringvei Nord Tønsberg – avrenning fra veg og tunnel i anleggsfasen. Overvåking av vannkvalitet og biologi i Vellebekken 2004-2008. Sluttrapport*. Rapport L. Nr 5767-2009.
- Norderhaug, M. 1967. *Plan for Presterødkilen naturreservat*. Østlandske naturvernforening, rapport.
- Norderhaug, M. 1968. *Presterødkilen*. Østlandske naturvernforening småskrifter nr. 8. 40 s.
- Nordisk Ministerråd, 2006. *En rikere framtid - 13 konvensjoner om natur og kulturmiljø*. TemaNord 2006:560. København 2006
- Puschmann, O. 2005. *Nasjonalt referansesystem for landskap. Beskrivelse av Norges 45 landskapsregioner*. NIJOS-rapport 10 /2005. Norsk institutt for jord- og skogkartlegging, Ås.
- Ramsar Convention Bureau 2005. *About the Ramsar Convention*. 28.8.2010.
http://www.ramsar.org/cda/en/ramsar-about-about-ramsar/main/ramsar/1-36%5E7687_4000_0__
- Ramsar Convention Bureau 2005. *Information Sheet on Ramsar Wetlands (RIS)*.
- Ramsar – the Ramsar Convention on Wetlands. 2010. www.ramsar.org
- Samarbeidsrådet for biologisk mangfold, 2009. *Ressursside Naturmangfoldloven*.
<http://www.sabima.no/sider/tekst.asp?side=734>
- Samarbeidsrådet for biologisk mangfold, 2010. www.sabima.no.
- Schmedling, T. & Markussen, J. (udatert). *Ilene naturreservat*. Fylkesmannen i Vestfold, miljøvern avdelingen. Brosjyre. 8 s.

- Schmedling, T. & Markussen, J. (udatert). *Holmen informasjonssenter for natur- og miljøvern*. Fylkesmannen i Vestfold, miljøvernavdelingen. Brosjyre. 4 s.
- Sigmond, E.M.O., Gustavson, M. & Roberts, D. 1984. *Berggrunnskart over Norge. M=1:1 mill.* Norges geologiske undersøkelse.
- Statens kartverk, 1989. *Grundtegnning af Tønsberg Bye med nærmeste Omegn*. Utsnitt. Reproduksjon av håndtegnnet original fra 1870, håndcolorert 1989. Trykk: Statens kartverk 4-89.
- Statens kartverk v/Miljøenheten & Direktoratet for naturforvaltning 2003. *Elvedatabasen*. Regine: 014.12, Aulielvas utløp i Byfjorden (internett).
- Tank, R. 1930. *Jarlsberg hovedgaard og dens besiddere gjennom tidene*. Gyldendal.
- TemaNord Miljø. *Nordisk våtmarksvern*. TemaNord 2004:505. København 2004
- Thorsrud, K. 1999. *Rødlistearter i Vestfold. En statusrapport med oversikt over registrerte lokaliteter for rødlistearter av ulike plante- og dyregrupper*. Fylkesmannen i Vestfold, Miljøvernavdelingen. Rapport nr. 2/99.
- Tønsberg kommune 2006. *Naturtyper i Tønsberg kommune. Biologisk mangfold rapport 2006*.
- Tønsberg kommune 2008. *Kommuneplanens arealdel 2008-2020*. www.tonsberg.kommune.no
- Aase, S. 1984. *Plantene på Ilene*. Upublisert.

VEDLEGG

1. VEDLEGG 1

1.1 Forskrift om vern av Ilene naturreservat, Tønsberg kommune, Vestfold

Dato	FOR-2012-12-14-1315
Publisert	II 2012 hefte 5
Ikrafttredelse	14.12.2012
Sist endret	
Endrer	FOR-1981-10-02-4745
Gjelder for	Tønsberg kommune, Vestfold
Hjemmel	LOV-2009-06-19-100-§34 , LOV-2009-06-19-100-§37 , LOV-2009-06-19-100-§62 , LOV-2009-06-19-100-§77
Kunngjort	20.12.2012 kl. 15.50
Rettet	
Korttittel	Forskrift om Ilene naturreservat, Tønsberg

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res. 14. desember 2012 med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, jf. § 37, § 62 og § 77. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1. Formål

Formålet med naturreservatet er å bevare et våtmarksområde med sitt naturmangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har også en særskilt naturvitenskapelig betydning som referanseområde og har særskilt betydning for trekkende fugl langs Oslofjorden.

Videre er formålet med naturreservatet å ta vare på:

- de truede naturtypene aktivt marint delta og sørlig strandeng, og de viktige naturtypene ålegraseng, strandeng og strandsump,
- det eneste litt større vassdrag i fylket som har beholdt sitt delta i opprinnelig tilstand
- beitede strandenger med spesielle plantesamfunn og fuglearter tilknyttet disse,
- gruntvannsområder som er viktige rasteplasser og tilholdssteder for vadefugl, ender, gjess og svaner

-strandsump med takrør som er viktige hekkeplasser, og tilholdssted for fugler tilpasset denne naturtypen.

§ 2. Avgrensing

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.:

49/2, 49/3, 49/4, 50/3, 50/10, 51/1, 1012/11 og 1012/150 i Tønsberg kommune.

Naturreservatet dekker et totalareal på ca. 1084 dekar, hvorav ca. 327 dekar er landareal.

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk 1:10 000 datert Miljøverndepartementet desember 2012. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Tønsberg kommune, hos Fylkesmannen i Vestfold fylke, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet. Det samme gjelder jordskiftekartet som lages etter grensemerking.

§ 3. Vernebestemmelser

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

1. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra naturreservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
2. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Utsetting av dyr er forbudt. Bruk av skytevåpen er forbudt. Hunder skal holdes i bånd.
3. Området er vernet mot ethvert tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., opplag av båter, bøyelegging, framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, oppdyrking, drenering eller annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Opplistingen av tiltak er ikke uttømmende.
4. Bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt, likeså oppsetting av kamouflasjeinnretninger for fotografering.
5. Det er forbudt å gjøre opp åpen ild, herunder å bruke grill.

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:

1. Sanking av bær og matsopp.
2. Fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
3. Beiting.

4. Vedlikehold av beiter med manuell fjerning av kratt og ugrass.
5. Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet.
6. Drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg.
7. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.
8. Bruk av eksisterende strandrett, fiskerett og båtrett i samme utstrekning som tidligere, herunder bruk og vedlikehold av eksisterende brygger på Hogsnes og Smørberg, og steinbrygga utenfor Holmen på Jarlsberg.
9. Drift og vedlikehold av farled til Tønsberg Havn, herunder av eksisterende sjømerker og andre navigasjonsinstallasjoner.
10. Bruk av eksisterende rett til tømmerlegg, utslag og slep av tømmer for borttransport.

§ 5. Regulering av ferdsel

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

1. All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.
2. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy. Forbudet gjelder også bruk av modellbåter og modellfly.
3. Bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning er forbudt.
4. Vannsport, herunder bruk av vannskuter, vannski, seilbrett, kiting, paragliding o.l. er forbudt.

§ 6. Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanses-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøttsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingskjøring.
2. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
3. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Det skal i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.
4. Ferdsel med alle typer båt i farleden til Tønsberg Havn.
5. Ferdsel med båt, herunder med motorbåt, til og fra eksisterende brygger på Hogsnes og Smørberg, og steinbrygga utenfor Holmen på Jarlsberg. Slik ferdsel skal skje korteste vei mot farleden.
6. Motorferdsel i forbindelse med ervervsmessig fiske og fangst med merkeregistrert fartøy i samsvar med gjeldende lovverk.

§ 7. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

1. Nye dreneringstiltak i tiliggende jordbruksarealer.

2. Felling av vilt som forårsaker vesentlig skade, i samsvar med gjeldende lovverk.
3. Utvidelse av farled til Tønsberg Havn, herunder utdyping/utviding ved mudring, og oppføring av nødvendige navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak for å trygge ferdsel til sjøs.
4. Mudring av adkomst til steinbrygga ved Holmen.
5. Å opparbeide faste fiskeplasser på nordsida av Aulielva fra tidligere reservatgrense og oppstrøms. Plassering, utforming og antall fastlegges i forvaltningsplan.
6. Organisert padling og roing til og fra treningsbane i Aulielva, samt bruk av motorbåt som følgebåt ved slik ferdsel.
7. Avgrenset bruk av naturreservatet for aktiviteter nevnt i § 3 nr. 4.
8. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4 nr. 7.
9. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering/fornyelse av kraftledninger, jf. § 4 nr. 7 og § 7 nr. 8.
10. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, jf. § 4 nr. 6.
11. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet.
12. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter og tiltak som det gis dispensasjon til med hjemmel i § 7 nr. 3 og 4.
13. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med bruk av eksisterende rett til tømmerlegg, utslag og slep av tømmer for borttransport.

§ 8. Generelle dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. Skjøtsel

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet.

§ 10. Forvaltningsplan

Det skal utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning og skjøtsel av naturreservatet.

§ 11. Forvaltningsmyndighet

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. Ikrafttredelse

Denne forskriften trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift 2. oktober 1981 nr. 4745 om fredning for Ilene naturreservat, Sem kommune, Vestfold.

1.2 Forskrift om vern av Presterødkilen naturreservat, Tønsberg kommune, Vestfold

Dato	FOR-2012-12-14-1316
Publisert	II 2012 hefte 5
Ikrafttredelse	14.12.2012
Sist endret	
Endrer	FOR-1985-06-28-1354
Gjelder for	Tønsberg kommune, Vestfold
Hjemmel	LOV-2009-06-19-100-§34 , LOV-2009-06-19-100-§37 , LOV-2009-06-19-100-§62 , LOV-2009-06-19-100-§77
Kunngjort	20.12.2012 kl. 15.50
Rettet	
Korttittel	Forskrift om Presterødkilen naturreservat

Hjemmel: Fastsatt ved kgl.res 14. desember 2012 med hjemmel i lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) § 34, jf. § 37, § 62 og § 77. Fremmet av Miljøverndepartementet.

§ 1. Formål

Formålet med naturreservatet er å bevare et våtmarksområde med sitt naturmangfold i form av naturtyper, økosystemer, arter og naturlige økologiske prosesser. Området har også særskilt naturvitenskapelig betydning som referanseområde, har særskilt betydning for trekkende fugl langs Oslofjorden.

Videre er formålet med naturreservatet å ta vare på:

- de viktige naturtypene strandeng og strandsump, inkludert brakkvassmudderflate
- en grunn fjordarm i hvor store mudderflater blottlegges ved lavvann
- gruntvannsområder som er viktige rasteplasser og tilholdssteder for vadefugl, ender, gjess og svaner
- strandsump med takrør som er viktig hekkeplass og tilholdssted for fugler tilpasset denne naturtypen.

§ 2. Avgrensing

Naturreservatet berører følgende gnr./bnr.:

151/1, 151/2, 154/1, 154/3, 154/6, 154/11, 154/14, 154/27, 154/30, 154/50, 154/70, 154/230, 155/1, 1006/6, 1006/7, 1006/10, 1006/15, 1006/16, 1006/203, 1006/229, 1007/5, 1007/11 og 1008/6 i Tønsberg kommune.

Naturreservatet dekker et totalareal på ca. 1087 dekar, hvorav ca. 237 dekar er landareal.

Grensene for naturreservatet går fram av kart i målestokk 1:10 000 datert Miljøverndepartementet desember 2012. De nøyaktige grensene for naturreservatet skal avmerkes i marka. Knekkpunktene skal koordinatfestes.

Verneforskriften med kart oppbevares i Tønsberg kommune, hos Fylkesmannen i Vestfold fylke, i Direktoratet for naturforvaltning og i Miljøverndepartementet. Det samme gjelder jordskiftekartet som lages etter grensemerking.

§ 3. Vernebestemmelser

I naturreservatet må ingen foreta noe som forringer verneverdiene angitt i verneformålet.

I naturreservatet gjelder følgende vernebestemmelser:

1. Vegetasjonen, herunder døde busker og trær, er vernet mot skade og ødeleggelse. Det er forbudt å fjerne planter og sopp (inkludert lav) eller deler av disse fra naturreservatet. Planting eller såing av trær og annen vegetasjon er forbudt.
2. Dyrelivet, herunder reirplasser og hiområder, er vernet mot skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse. Bruk av skytevåpen er forbudt. Hunder skal holdes i bånd. Utsetting av dyr er forbudt.
3. Området er vernet mot ethvert tiltak som kan endre naturmiljøet, som f.eks. oppføring av bygninger, anlegg, gjerder, andre varige eller midlertidige innretninger, parkering av campingvogner, brakker e.l., opplag av båter, bøyelegging, framføring av luftledninger, jordkabler, kloakkledninger, bygging av veier, oppdyrking, drenering eller annen form for tørrlegging, uttak, oppfylling og lagring av masse, utføring av kloakk eller andre konsentrerte forurensningstilførsler, henleggelse av avfall, gjødsling, kalking eller bruk av kjemiske bekjempingsmidler. Forsøpling er forbudt. Oppstillingen av tiltak er ikke uttømmende.
4. Bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er forbudt, likeså oppsetting av kamouflasjeinnretninger for fotografering.
5. Det er forbudt å gjøre opp åpen ild, herunder å bruke grill.

§ 4. Generelle unntak fra vernebestemmelsene

Vernebestemmelsene er ikke til hinder for:

1. Sanking av bær og matsopp.
2. Fiske i samsvar med gjeldende lovverk.
3. Beiting.
4. Vedlikehold av beiter med manuell fjerning av kratt og ugras.
5. Vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet.
6. Drift, vedlikehold og nødvendig istandsetting ved akutt utfall på eksisterende energi-

og kraftanlegg.

7. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.
8. Bruk av eksisterende båtrett/bryggerett på Træleborgodden og på reservatets østside på strekningen fra og med gnr./bnr. 154/3 til og med gnr./bnr. 154/70, samt vedlikehold av bryggene. Disse enkeltretter bortfaller ved oppføring av fellesanlegg som nevnt i § 7 nr. 9.
9. Drift og vedlikehold av anlegg i forbindelse med tilliggende jord- og skogbruk, herunder kanaler og avløp som drenerer områder med naturlig fall til reservatet, etter at forvaltningsmyndigheten er varslet.
10. Vedlikehold av kommunale overløpsledninger, etter at forvaltningsmyndigheten er varslet.

§ 5. Regulering av ferdsel

I naturreservatet gjelder følgende bestemmelser om ferdsel:

1. All ferdsel skal skje varsomt og ta hensyn til vegetasjon, dyreliv og kulturminner.
2. Motorisert ferdsel til lands og til vanns er forbudt, herunder start og landing med luftfartøy og lavtflyging under 300 meter. Forbudet gjelder også bruk av modellbåter og modellfly.
3. Bruk av sykkel, hest og kjerre samt ridning er forbudt.
4. Vannsport, herunder bruk av vannskuter, vannski, seilbrett, kiting, paragliding o.l. er forbudt.

§ 6. Generelle unntak fra ferdselsbestemmelsene

Ferdselsbestemmelsene er ikke til hinder for:

1. Gjennomføring av militær operativ virksomhet og tiltak i forbindelse med ambulanses-, politi-, brannvern-, rednings- og oppsynsvirksomhet, samt gjennomføring av skjøtsels- og forvaltningsoppgaver som er bestemt av forvaltningsmyndigheten. Unntaket gjelder ikke øvingskjøring.
2. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med uttransport av syke og skadde bufe. Kjøretøy som benyttes skal være skånsomt mot markoverflaten. Det skal gis melding til ansvarlig oppsyn for verneområdet i forkant av kjøring.
3. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på eksisterende energi- og kraftanlegg. Det skal i etterkant sendes melding til forvaltningsmyndigheten.
4. Ferdsel med båt, herunder med motorbåt, til og fra eksisterende brygger på Træleborgodden og på reservatets østside på strekningen fra og med gnr./bnr. 154/3 til og med gnr./bnr. 154/70. Slik ferdsel skal skje korteste vei mot farleden.
5. Motorferdsel i forbindelse med ervervsmessig fiske og fangst med merkeregistrert fartøy samsvar med gjeldende lovverk.
6. Ferdsel med alle typer båt i farleden til Tønsberg Havn.

§ 7. Spesifiserte dispensasjonsbestemmelser

Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi dispensasjon til:

1. Felling av vilt som forårsaker vesentlig skade, i samsvar med gjeldende lovverk.
2. Rydding av vegetasjon som er til ulempe for tilgrensende jordbruk eller annen

næringsvirksomhet.

3. Utvidelse av farled til Tønsberg Havn, herunder utdyping/utviding ved mudring, og oppføring av nødvendige navigasjonsinstallasjoner og andre farledstiltak for å trygge ferdsel til sjøs.
4. Tiltak for skjerming mot veitrafikkstøy i reservatet fra RV 311.
5. Gjenopptakelse av beiting og nødvendige tiltak i denne forbindelse.
6. Framføring av enkel turveg i området.
7. Avgrenset bruk av naturreservatet for aktiviteter nevnt i § 3 nr. 4.
8. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under § 4 nr. 7.
9. Oppføring av fellesanlegg som erstatter eksisterende båt- og bryggeretter som nevnt i § 4 nr. 8.
10. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med oppgradering/fornyelse av kraftledninger, jf. § 4 nr. 7 og § 7 nr. 8.
11. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg, jf. § 4 nr. 6.
12. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av bygninger, veier og andre anlegg og innretninger som er i bruk på vernetidspunktet.
13. Nødvendig motorferdsel i forbindelse med aktiviteter og tiltak som det gis dispensasjon til med hjemmel i § 7 nr. 2, 3, 4, 5 og 7.

§ 8. *Generelle dispensasjonsbestemmelser*

Forvaltningsmyndigheten kan gjøre unntak fra forskriften dersom det ikke strider mot vernevedtakets formål og ikke kan påvirke verneverdiene nevneverdig, eller dersom sikkerhetshensyn eller hensynet til vesentlige samfunnsinteresser gjør det nødvendig, jf. naturmangfoldloven § 48.

§ 9. *Skjøtsel*

Forvaltningsmyndigheten, eller den forvaltningsmyndigheten bestemmer, kan iverksette tiltak for å opprettholde eller oppnå den natur- eller kulturtilstand som er formålet med vernet.

§ 10. *Forvaltningsplan*

Det skal utarbeides forvaltningsplan med nærmere retningslinjer for forvaltning og skjøtsel av naturreservatet.

§ 11. *Forvaltningsmyndighet*

Direktoratet for naturforvaltning fastsetter hvem som skal ha forvaltningsmyndighet etter denne forskriften.

§ 12. *Ikrafttredelse*

Denne forskriften trer i kraft straks. Samtidig oppheves forskrift 28. juni 1985 nr. 1354 om fredning for Presterødkilen naturreservat, Tønsberg og Sem kommuner, Vestfold

2. VEDLEGG 2

2.1 Kart over Ilene med tegnforklaring og grenser

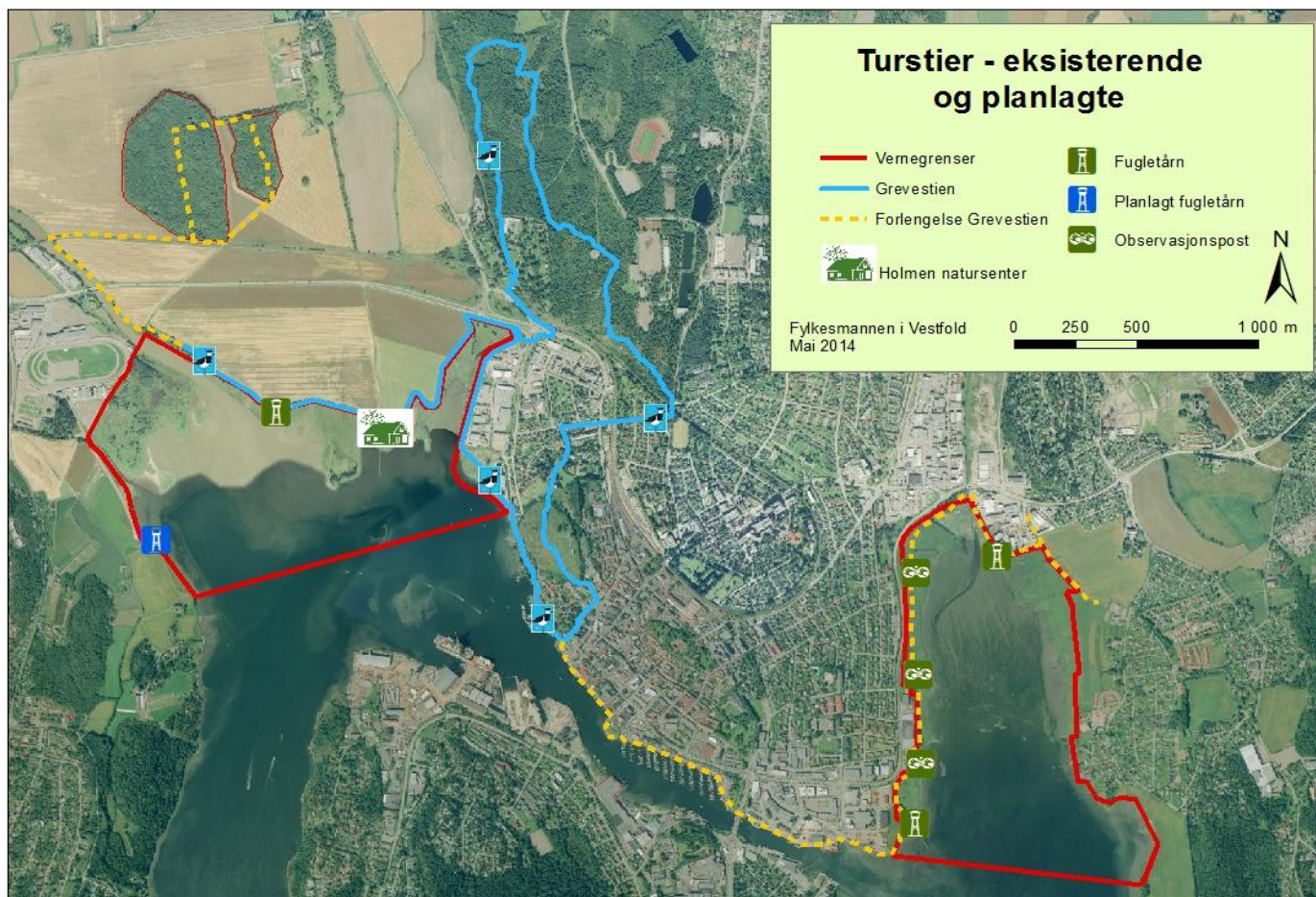
2.2 Kart over Presterød-kilen med tegnforklaring og grenser

3. VEDLEGG 3

3.1 Mulig fremtidig trasé for Grevestien, kart

NB! Stien vil på sikt legges om, korrekt kart vil til enhver tid kunne finnes på ilene.no.

4. VEDLEGG 4

4.1 Ramsar-konvensjonen om våtmark

The Convention on Wetlands text, as amended in 1982 and 1987

Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat

Ramsar, Iran, 2.2.1971
as amended by the Protocol of 3.12.1982
and the Amendments of 28.5.1987

Paris, 13 July 1994
Director, Office of International Standards and Legal Affairs
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO)

The Contracting Parties,

RECOGNIZING the interdependence of Man and his environment;

CONSIDERING the fundamental ecological functions of wetlands as regulators of water regimes and as habitats supporting a characteristic flora and fauna, especially waterfowl;

BEING CONVINCED that wetlands constitute a resource of great economic, cultural, scientific, and recreational value, the loss of which would be irreparable;

DESIRING to stem the progressive encroachment on and loss of wetlands now and in the future;

RECOGNIZING that waterfowl in their seasonal migrations may transcend frontiers and so should be regarded as an international resource;

BEING CONFIDENT that the conservation of wetlands and their flora and fauna can be ensured by combining far-sighted national policies with co-ordinated international action;

Have agreed as follows:

Article 1

1. For the purpose of this Convention wetlands are areas of marsh, fen, peatland or water, whether natural or artificial, permanent or temporary, with water that is static or flowing, fresh, brackish or salt, including areas of marine water the depth of which at low tide does not exceed six metres.

2. For the purpose of this Convention waterfowl are birds ecologically dependent on wetlands.

Article 2

1. Each Contracting Party shall designate suitable wetlands within its territory for inclusion in a List of Wetlands of International Importance, hereinafter referred to as "the List" which is maintained by the bureau established under Article 8. The boundaries of each wetland shall be precisely described and also delimited on a map and they may incorporate riparian and coastal zones adjacent to the wetlands, and islands or bodies of marine water deeper than six metres at low tide lying within the wetlands, especially where these have importance as waterfowl habitat.

2. Wetlands should be selected for the List on account of their international significance in terms of ecology, botany, zoology, limnology or hydrology. In the first instance wetlands of international importance to waterfowl at any season should be included.

3. The inclusion of a wetland in the List does not prejudice the exclusive sovereign rights of the Contracting Party in whose territory the wetland is situated.
4. Each Contracting Party shall designate at least one wetland to be included in the List when signing this Convention or when depositing its instrument of ratification or accession, as provided in Article 9.
5. Any Contracting Party shall have the right to add to the List further wetlands situated within its territory, to extend the boundaries of those wetlands already included by it in the List, or, because of its urgent national interests, to delete or restrict the boundaries of wetlands already included by it in the List and shall, at the earliest possible time, inform the organization or government responsible for the continuing bureau duties specified in Article 8 of any such changes.
6. Each Contracting Party shall consider its international responsibilities for the conservation, management and wise use of migratory stocks of waterfowl, both when designating entries for the List and when exercising its right to change entries in the List relating to wetlands within its territory.

Article 3

1. The Contracting Parties shall formulate and implement their planning so as to promote the conservation of the wetlands included in the List, and as far as possible the wise use of wetlands in their territory.
2. Each Contracting Party shall arrange to be informed at the earliest possible time if the ecological character of any wetland in its territory and included in the List has changed, is changing or is likely to change as the result of technological developments, pollution or other human interference. Information on such changes shall be passed without delay to the organization or government responsible for the continuing bureau duties specified in Article 8.

Article 4

1. Each Contracting Party shall promote the conservation of wetlands and waterfowl by establishing nature reserves on wetlands, whether they are included in the List or not, and provide adequately for their wardening.
2. Where a Contracting Party in its urgent national interest, deletes or restricts the boundaries of a wetland included in the List, it should as far as possible compensate for any loss of wetland resources, and in particular it should create additional nature reserves for waterfowl and for the protection, either in the same area or elsewhere, of an adequate portion of the original habitat.
3. The Contracting Parties shall encourage research and the exchange of data and publications regarding wetlands and their flora and fauna.
4. The Contracting Parties shall endeavour through management to increase waterfowl populations on appropriate wetlands.
5. The Contracting Parties shall promote the training of personnel competent in the fields of wetland research, management and wardening.

Article 5

1. The Contracting Parties shall consult with each other about implementing obligations arising from the Convention especially in the case of a wetland extending over the territories of more than one Contracting Party or where a water system is shared by Contracting Parties. They shall at the same time endeavour to coordinate and support present and future policies and regulations concerning the conservation of wetlands and their flora and fauna.

Article 6

1. There shall be established a Conference of the Contracting Parties to review and promote the implementation of this Convention. The Bureau referred to in Article 8, paragraph 1, shall convene ordinary meetings of the Conference of the Contracting Parties at intervals of not more than three years, unless the Conference decides otherwise, and

extraordinary meetings at the written requests of at least one third of the Contracting Parties. Each ordinary meeting of the Conference of the Contracting Parties shall determine the time and venue of the next ordinary meeting.

2. The Conference of the Contracting Parties shall be competent:

- a) to discuss the implementation of this Convention;
- b) to discuss additions to and changes in the List;
- c) to consider information regarding changes in the ecological character of wetlands included in the List provided in accordance with paragraph 2 of Article 3;
- d) to make general or specific recommendations to the Contracting Parties regarding the conservation, management and wise use of wetlands and their flora and fauna;
- e) to request relevant international bodies to prepare reports and statistics on matters which are essentially international in character affecting wetlands;
- f) to adopt other recommendations, or resolutions, to promote the functioning of this Convention.

3. The Contracting Parties shall ensure that those responsible at all levels for wetlands management shall be informed of, and take into consideration, recommendations of such Conferences concerning the conservation, management and wise use of wetlands and their flora and fauna.

4. The Conference of the Contracting Parties shall adopt rules of procedure for each of its meetings.

5. The Conference of the Contracting Parties shall establish and keep under review the financial regulations of this Convention. At each of its ordinary meetings, it shall adopt the budget for the next financial period by a two-third majority of Contracting Parties present and voting.

6. Each Contracting Party shall contribute to the budget according to a scale of contributions adopted by unanimity of the Contracting Parties present and voting at a meeting of the ordinary Conference of the Contracting Parties.

Article 7

1. The representatives of the Contracting Parties at such Conferences should include persons who are experts on wetlands or waterfowl by reason of knowledge and experience gained in scientific, administrative or other appropriate capacities.

2. Each of the Contracting Parties represented at a Conference shall have one vote, recommendations, resolutions and decisions being adopted by a simple majority of the Contracting Parties present and voting, unless otherwise provided for in this Convention.

Article 8

1. The International Union for Conservation of Nature and Natural Resources shall perform the continuing bureau duties under this Convention until such time as another organization or government is appointed by a majority of two-thirds of all Contracting Parties.

2. The continuing bureau duties shall be, inter alia:

- a) to assist in the convening and organizing of Conferences specified in Article 6;
- b) to maintain the List of Wetlands of International Importance and to be informed by the Contracting Parties of any additions, extensions, deletions or restrictions concerning wetlands included in the List provided in accordance with paragraph 5 of Article 2;
- c) to be informed by the Contracting Parties of any changes in the ecological character of wetlands included in the List provided in accordance with paragraph 2 of Article 3;
- d) to forward notification of any alterations to the List, or changes in character of wetlands included therein, to all Contracting Parties and to arrange for these matters to be discussed at the next Conference;
- d) to make known to the Contracting Party concerned, the recommendations of the Conferences in respect of such alterations to the List or of changes in the character of wetlands included therein.

Article 9

1. This Convention shall remain open for signature indefinitely.
2. Any member of the United Nations or of one of the Specialized Agencies or of the International Atomic Energy Agency or Party to the Statute of the International Court of Justice may become a Party to this Convention by:
  - signature without reservation as to ratification;
  - signature subject to ratification followed by ratification;
  - accession.
3. Ratification or accession shall be effected by the deposit of an instrument of ratification or accession with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (hereinafter referred to as "the Depositary").

Article 10

1. This Convention shall enter into force four months after seven States have become Parties to this Convention in accordance with paragraph 2 of Article 9.
2. Thereafter this Convention shall enter into force for each Contracting Party four months after the day of its signature without reservation as to ratification, or its deposit of an instrument of ratification or accession.

Article 10 bis

1. This Convention may be amended at a meeting of the Contracting Parties convened for that purpose in accordance with this article.
2. Proposals for amendment may be made by any Contracting Party.
3. The text of any proposed amendment and the reasons for it shall be communicated to the organization or government performing the continuing bureau duties under the Convention (hereinafter referred to as "the Bureau") and shall promptly be communicated by the Bureau to all Contracting Parties. Any comments on the text by the Contracting Parties shall be communicated to the Bureau within three months of the date on which the amendments were communicated to the Contracting Parties by the Bureau. The Bureau shall, immediately after the last day for submission of comments, communicate to the Contracting Parties all comments submitted by that day.
4. A meeting of Contracting Parties to consider an amendment communicated in accordance with paragraph 3 shall be convened by the Bureau upon the written request of one third of the Contracting Parties. The Bureau shall consult the Parties concerning the time and venue of the meeting.
5. Amendments shall be adopted by a two-thirds majority of the Contracting Parties present and voting.
6. An amendment adopted shall enter into force for the Contracting Parties which have accepted it on the first day of the fourth month following the date on which two thirds of the Contracting Parties have deposited an instrument of acceptance with the Depositary. For each Contracting Party which deposits an instrument of acceptance after the date on which two thirds of the Contracting Parties have deposited an instrument of acceptance, the amendment shall enter into force on the first day of the fourth month following the date of the deposit of its instrument of acceptance.

Article 11

1. This Convention shall continue in force for an indefinite period.
2. Any Contracting Party may denounce this Convention after a period of five years from the date on which it entered into force for that party by giving written notice thereof to the Depositary. Denunciation shall take effect four months after the day on which notice thereof is received by the Depositary.

Article 12

1. The Depositary shall inform all States that have signed and acceded to this Convention as soon as possible of: signatures to the Convention;

- a) deposits of instruments of ratification of this Convention;
- b) deposits of instruments of accession to this Convention;
- c) the date of entry into force of this Convention;
- d) notifications of denunciation of this Convention.

2. When this Convention has entered into force, the Depositary shall have it registered with the Secretariat of the United Nations in accordance with Article 102 of the Charter.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized to that effect, have signed this Convention.

DONE at Ramsar this 2nd day of February 1971, in a single original in the English, French, German and Russian languages, all texts being equally authentic* which shall be deposited with the Depositary which shall send true copies thereof to all Contracting Parties.

* Pursuant to the Final Act of the Conference to conclude the Protocol, the Depositary provided the second Conference of the Contracting Parties with official versions of the Convention in the Arabic, Chinese and Spanish languages, prepared in consultation with interested Governments and with the assistance of the Bureau.

**Protocol to Amend the Convention on Wetlands of International Importance especially as Waterfowl Habitat,
1982**

For further information about the Ramsar Convention on Wetlands, please contact the Ramsar Convention Secretariat,
Rue Mauverney 28, CH-1196 Gland, Switzerland (tel +41 22 999 0170, fax +41 22 999 0169, e-mail:
ramsar@ramsar.org)

4.2 CEPA-action plan for wetlands 2011-2014 (M76-2013) – Summary

Wetlands comprise a number of different types of nature that make up the border area between land and water. These areas are of great importance for taking care of biodiversity, for human society, financial development and life quality. Knowledge of the importance of wetlands and sustainable use of wetlands is however not very widespread in the population and globally wetlands are diminishing quicker than any other type of nature. The wetlands convention, called the Ramsar Convention, is an international agreement for the preservation and sustainable use of wetlands. The Ramsar Convention uses the CEPA concept in its communications work, which stands for Communication, Education, Participation and Awareness. A group nominated by the Norwegian Environment Agency has prepared an action plan for how the communication of the value of wetlands can be strengthened in Norway, and has used the CEPA approach in its work. The vision for the CEPA action plan is to contribute to better care of wetlands in Norway by increasing knowledge of wetlands' value for people and biodiversity. The CEPA group has seen it expedient to concentrate the focus on a few selected target groups and actors who are central for reaching them. The target groups are defined by their potential important role in contributing to the good or bad management of wetlands. The actors who are defined as central will have a role as executor, or will in another way be directly involved in the implementation of the action plan and communication with the selected target groups. The group has also named selected existing initiatives that would be relevant to cooperate with in connection with the implementation of the action plan. The CEPA group has defined ten aims that comprise activities that shall contribute to the implementation of the action plan. Each aim is justified and includes a selection of concrete initiatives with the accompanying target groups and actors, and a cost estimate and schedule for implementation. The ten aims are as follows:

- Aim 1: Authorise a number of well-functioning wetland centres as central arenas for communicating knowledge of wetlands in Norway
- Aim 2: Design an information package on wetlands and the Ramsar Convention that can be used by various bodies to communicate the value of wetlands
- Aim 3: Nominate national CEPA contacts from the Ramsar Authority and from a voluntary organisation • Aim 4: Mark World Wetlands Days 2 February and 2 September
- Aim 5: Strengthen the cooperation with the Sustainable Backpack program and the Norwegian Centre for Science Education on the development of learning resources with the topic of wetlands
- Aim 6: Strengthen knowledge and understanding of the value of wetlands by those involved in water management
- Aim 7: Increase knowledge of wetlands in environment protection and area management at national level, county level and municipal level
- Aim 8: Cooperate with relevant stakeholders within agricultural management with the aim of increasing understanding of the value of sustainable use of wetlands
- Aim 9: Ensure that all new administration plans for Norwegian Ramsar areas (and other protected wetlands) include the communication perspective
- Aim 10: Map good examples of communication connected to wetlands in other countries and recommend initiatives based on these A central part of the action plan comprises a proposal for an authorisation scheme for wetland centres in Norway. In recent years a number of initiatives have appeared that use the name wetland centre or similar, and a need has been expressed to regulate and quality assure the centres' activities to a greater degree. The CEPA group proposes a set of requirements and guidelines for the establishment of an authorised wetland centre. The aim is that the centres shall contribute to creating an understanding of the value of the

Norwegian wetland heritage and communicate knowledge of the use and protection of wetland areas, including Ramsar areas. The group has proposed minimum requirements for operation and for buildings/premises, and prepares a financial scheme that covers basic support, and the option to apply for extra resources for information initiatives.

4.3 Information Sheet on Ramsar Wetlands (RIS) – 2009-2014 version

Available for download from http://www.ramsar.org/ris/key_ris_index.htm.

Categories approved by Recommendation 4.7 (1990), as amended by Resolution VIII.13 of the 8th Conference of the Contracting Parties (2002) and Resolutions IX.1 Annex B, IX.6, IX.21 and IX. 22 of the 9th Conference of the Contracting Parties (2005).

Notes for compilers:

1. The RIS should be completed in accordance with the attached *Explanatory Notes and Guidelines for completing the Information Sheet on Ramsar Wetlands*. Compilers are strongly advised to read this guidance before filling in the RIS.
2. Further information and guidance in support of Ramsar site designations are provided in the *Strategic Framework for the future development of the List of Wetlands of International Importance* (Ramsar Wise Use Handbook 7, 2nd edition, as amended by COP9 Resolution IX.1 Annex B). A 3rd edition of the Handbook, incorporating these amendments, is in preparation and will be available in 2006.
3. Once completed, the RIS (and accompanying map(s)) should be submitted to the Ramsar Secretariat. Compilers should provide an electronic (MS Word) copy of the RIS and, where possible, digital copies of all maps.

1. Name and address of the compiler of this form:

Miljøfaglig Utredning AS commissioned by Norwegian
Directorate for Nature Management (DN), Tungasletta 2, 7485
Trondheim
Tlf +47 73580500
Fax: +47 73580501
E-mail: postmottak@dirnat.no

2. Date this sheet was completed/updated:

August 2009

3. Country:

Norway

4. Name of the Ramsar site:

Ilene & Presterødkilen
International No. 308, National No. 5

5. Designation of new Ramsar site or update of existing site:

This RIS is for (tick one box only):

- a) Designation of a new Ramsar site ; or
b) Updated information on an existing Ramsar site

6. For RIS updates only, changes to the site since its designation or earlier update:

- a) Site boundary and area

The Ramsar site boundary and site area are unchanged:

FOR OFFICE USE ONLY.
DD MM YY

Designation date Site Reference Number **Information Sheet on Ramsar Wetlands (RIS), page 2**

or

If the site boundary has changed:

- i) the boundary has been delineated more accurately ; or
- ii) the boundary has been extended ; or
- iii) the boundary has been restricted**

and/or

If the site area has changed:

- i) the area has been measured more accurately ; or
- ii) the area has been extended ; or
- iii) the area has been reduced**

** Important note: If the boundary and/or area of the designated site is being restricted/reduced, the Contracting Party should have followed the procedures established by the Conference of the Parties in the Annex to COP9 Resolution IX.6 and provided a report in line with paragraph 28 of that Annex, prior to the submission of an updated RIS.

b) Describe briefly any major changes to the ecological character of the Ramsar site, including in the application of the Criteria, since the previous RIS for the site:

Changes have most probably occurred due to extensive road construction and other minor impacts from sewage disposal and pollution. This matter has been reported to the Ramsar secretariat.

7. Map of site:

Refer to Annex III of the *Explanatory Note and Guidelines*, for detailed guidance on provision of suitable maps, including digital maps.

a) A map of the site, with clearly delineated boundaries, is included as:

- i) a hard copy (required for inclusion of site in the Ramsar List): ;
- ii) an electronic format (e.g. a JPEG or ArcView image) ;
- iii) a GIS file providing geo-referenced site boundary vectors and attribute tables ;

b) Describe briefly the type of boundary delineation applied:

e.g. the boundary is the same as an existing protected area (nature reserve, national park etc.), or follows a catchment boundary, or follows a geopolitical boundary such as a local government jurisdiction, follows physical boundaries such as roads, follows the shoreline of a waterbody, etc.

The boundary is the same as for Ilene Nature Reserve and Presterødkilen Nature Reserve.

8. Geographical coordinates (latitude/longitude):

Ilene 59° 16'30" N 10° 23'50" E

Presterødkilen 59° 16' 01" N 10° 26' 05" E

9. General location:

Include in which part of the country and which large administrative region(s), and the location of the nearest large town.

Ilene is situated to the west of the town of Tønsberg in the county of Vestfold on the west side of the Oslofjord. Presterødkilen is situated to the east of Tønsberg. These areas are close to the town, which has 36000 inhabitants.

10. Elevation: (average and/or max. & min.) **11. Area:** (in hectares)

0 m.a.s.l. 177 ha (Ilene 91.6 ha, Presterødkilen 85.4 ha) **Information Sheet on Ramsar Wetlands (RIS), page 3**

12. General overview of the site:

Provide a short paragraph giving a summary description of the principal ecological characteristics and importance of the wetland. Ilene is a classic delta and area of shallow water in the inner part of a narrow fjord arm around the mouth of the Aulielva river. The area has a mosaic of mudflats, saltmarsh, reedbeds, sedge belts and heather covered areas of pinewood. Presterødkilen is a shallow coastal bay surrounded by reedbeds. The shallow waters are built up with alluvial deposits and postglacial marine clay and have a high productivity of algae, snails, mussels and other invertebrates. These areas are exposed at low tide and are important feeding sites for ducks and waders in particular. In the permanently water covered areas *Zostera marina* and *Enteromorpha intestinalis* grow. A total of 240 bird species and 200 plant species are recorded from the area.

13. Ramsar Criteria:

Circle or underline each Criterion applied to the designation of the Ramsar site. See Annex II of the *Explanatory Notes and Guidelines* for the Criteria and guidelines for their application (adopted by Resolution VII.11).

1 • 2 • 3 • 4 • 5 • 6 • 7 • 8

14. Justification for the application of each Criterion listed in 13. above:

Provide justification for each Criterion in turn, clearly identifying to which Criterion the justification applies (see Annex II for guidance on acceptable forms of justification).

Criterion 2. Large numbers of wetland birds use the two areas as staging sites during migration, although they are also important for wintering birds and as breeding sites for several species, including several red-listed species. Osprey *Pandion haliaetus* (NT) are observed almost daily from spring until early autumn, whooper swan *Cygnus Cygnus* (NT) is common on migration and as a wintering species, water rail *Rallus aquaticus* (VU) is observed during migration and is a regular breeder, corn crake *Crex crex* (CR) have been recorded (less than annual) as well as little ringed plover *Charadrius dubius* (NT). Many migrating birds of prey are passing through, most of them in autumn. Peregrine falcon, goshawk, merlin and marsh harrier are regularly observed. The red-listed plant *Centaurium pulchellum* (VU) has been found at Ilene, and it is likely that a number of other red-listed species may well occur at Ilene. The Norwegian Red List is used. Criterion 3. The nutrient-rich large mudbanks and shallow waters have a high productivity of snails, mussels and other invertebrates. The extensive shallow areas are exposed at low tide despite the small tidal variations in the region. The areas which are exposed are very good feeding places for ducks and waders throughout much of the year, and in particular for wildfowl and waders on migration. Large wetlands of this type have become scarce and have often been filled in for industry and other economic developments. The fauna and flora of Ilene and Presterødkilen includes threatened species as well as species which are typical or representative for the biogeographical region. Many national rarities have been recorded.

15. Biogeography (required when Criteria 1 and/or 3 and /or certain applications of Criterion 2 are applied to the designation):

Name the relevant biogeographic region that includes the Ramsar site, and identify the biogeographic regionalisation system that has been applied.

a) biogeographic region:

Boreonemoral vegetation zone, slightly oceanic section (Bn-O1).

b) biogeographic regionalisation scheme (include reference citation): **Information Sheet on Ramsar Wetlands (RIS), page 4**

Zonal division showing the variation in vegetation from south to north and from the lowlands to the mountains, and sectional graduation showing the variation between the coast and inland (In: Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge; vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss).

16. Physical features of the site:

Describe, as appropriate, the geology, geomorphology; origins - natural or artificial; hydrology; soil type; water quality; water depth, water permanence; fluctuations in water level; tidal variations; downstream area; general climate, etc.

Geology

Mainly rombeporphyr, some monzonite in the west.

Geomorphology

Two shallow bays on each side of the town of Tønsberg. Both are relatively sheltered from wind and weather. Vestfold county's second largest river and two streams flow into Ilene, and a large stream flows into Presterødkilen. There are indications that there is transport of river bottom material into Ilene.

Origins

Natural

Substrate/soil type

Mainly marine clay and marine mud, seaweed remains and shellsand crate very nutrient-rich soils.

Water quality

Water quality is relatively good, although pollution of groundwater from the river / inlet streams occurs during periods of heavy precipitation and flooding.

Water depth/fluctuations

Large areas are exposed at low tide. The tidal variation in the Oslofjord is small, usually only 0.5 m. Water depth in the area are only a few metres.

Climate

The area has a coastal climate and the average temperature in the period 1961-1990 was -3.2°C in January and 16,8°C in July. Annual precipitation in the same period was about 930 mm.

5. VEDLEGG 5

5.1 Informasjonsskilt for Presterødkilen naturreservat

GRAVANDFAR (hannen bene). Karakterfugl på mudderflatene.

RØDSTILKJEN kjennes lett på sine røde bein og klare flytstoner.

KRICKAND (hann i viltbute). Lite and, varig på bein.

RØRSANCEIL Nykketmer i nordk fauna, hekket i takrørskogen.

NATURRESERVAT

PRESTERØDKILEN

FORMÅL

Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde med et spesielt og rikt fugleliv, plantesamfunn og annet dyreliv.

RAMSAR-OMRÅDE

Du befinner deg nå i et verneområde av internasjonalt format. Presterødkilen naturreservat har status som Ramsar-område. Ramsarkonvensjonen er en internasjonal avtale om forvaltning av viktige våtmarksområder. Hele 234 fuglearter er observert her. Dette underbygger områdets unike betydning som fuglelokalitet.

FLERE ØKOLOGISKE SONER

Presterødkilen er et langgrunt, næringsrikt område i overgangen mellom brakkvann og saltvann. Dette gir grunnlag for stor biologisk produksjon og ulike livsmiljøer. Vegetasjonsbeltet innerst,

de tidvis oversvømte mudderflatene og sjøområdene utenfor huser vidt forskjellige plante- og dyresamfunn. Også over tid endrer området karakter. Strandengene som tidligere var husdyrbeite, har nå grodd igjen. Slike miljøforandringer gjenspeiles i fuglefaunaen. Noen arter forsvinner, andre kommer til.

ILY AV TAKRØRSKOGEN

Karakteristisk for området er det nesten ugjennomtrengelige beltet av takrør som på enkelte steder er mer enn 100 meter bredt. Takrørskogen gir skjul og næringsgrunnlag for en rekke fuglearter, for eksempel løvsanger, myrsanger, rørsanger og sivspurv. I overgangen juli- august beiter store mengder løvsangere og andre småfugler på bladlus i takrørskogen. Den sjeldne skjeggmeisen viser seg særlig vinterstid, og høres med sin karakteristiske lyd; "psjing".

VADERE PÅ MUDDERFLATENE

På de åpne mudderflatene er det registrert hele 35 vadefuglearter. Noen av disse er svært sjeldne. Rødstilk, gluttsnipe, myrsnipe, storspove, tjeld og vipe er de vanligste. Her finnes også ender som stokkand, gravand og krickand. Det rike "matfattet" består av alger, snegler, krepsdyr og mark som blottlegges ved lavvann.

ENDER OG SVANER I ÅPENT VANN

Ute på åpent vann er det knoppsvaner i stort antall, laksand, kvinand og siland. Er du heldig kan du også få oppleve fiskeørn! Vinterstid kan du se den sjeldne lappfisksanda eller flokker av brunnakker. Store undervannsengeter av ålegras er jakt- og beitemarker for fuglene.

HVILE- OG RASTEPLASS

Under fugletrekket vår og høst, har området en magisk tiltrekning på en rekke fuglearter. Etter hekking i skjærgården bruker grågås Presterødkilen til hvile og overnatting, og beiter på jordene omkring. Mange fugler i Presterødkilen flyr gjerne over til naturreservatet på Ilene, og motsatt. Ser du gåsepløyer i retning øst-vest på himmelen, kan det hende de er på vei fra det ene reservatet til det andre!

SUS AV VIKINGETID

Osebergskipet kan fortelle en historie fra den gang havet sto noen meter høyere. På 800-tallet seilte det inn fjordarmen, der Vellebekken renner i dag, mot sitt siste bestemmelsessted i Slagendalen.

Presterødkilen ligger som en oase for fuglene midt i bylandskapet.

I Vestfold er 110 områder og objekter (geologiske forekomster og trær) vernet etter naturvernloven. I tillegg er det foreslått ca. 40 nye verneområder langs kysten. Medregnet disse vil ca. 2 % av fylkets landareal ha vernestatus. Formålet er å ta vare på sjeldne, sårbare, uvanlige og typiske naturtyper, landskap, plante- og dyrearter. Presterødkilen naturreservat er et av 11 våtmarksområder der fuglelivet er et hovedmotiv for vern. Sammen med Ilene naturreservat vest for byen har Presterødkilen internasjonal status som våtmarksområde (Ramsar-område).

VERNEFORSKRIFTEN

Presterødkilen ble fredet som naturreservat ved kgl.res. av 4. juli 1969, revidert 28. juni 1985. For området gjelder blant annet følgende bestemmelser:

All vegetasjon i vann og på land er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Alt villt, herunder deres hi, reir og egg er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unødige forstyrrelse.

Jakt, fangst, bruk av skytevåpen samt slipp av hund er forbudt. Motorisert ferdsel til lands og til vanns samt lavtbygning under 300 meter er forbudt (gjelder også modellbåter og modellfly).

Det er forbudt å gjøre opp åpen ild. Teltslagning og oppsetting av kamuflasjeinnretninger for fotografiering er forbudt.

FORVALTNING OG SKJØTSEL

Fylkesmannen i Vestfold, miljøvernsdivisjonen, telefon 33 27 10 00, www.fylkesmannen.no

OPPSYN

Statens Naturoppsyn Vestfold, telefon 95 88 18 74

5.2 Informasjonsskilt for Ilene naturreservat

KVINAND par (hunnen nærmest), vanlig på vår- og høsttrekk

SANDLO, liten vadefugl som piler over muddreflatene

NATURRESERVAT

GLUTTSNIPE, stor vader som gir seg høylytt til kjenne

GRÅHEGRE, en årvåken fisker på grunna

ILENE

UNGE VÅTMARKER

For 1200 år siden lå elvemunningen omtrent der E18 går i dag, og vikingene hadde en romsligere "Byfjord" å seile på. For bare noen få hundre år siden var våtmarkene på Ilene fremdeles sjøbunn. I flate kystlandskap blir virkningen av landhevingen etter istiden sørlig tydelig. Ennå stiger landet rundt Oslofjorden med 20-30 cm på 100 år, nok til at Ilene langsomt endrer karakter.

DYNAMISK OG HØYPRODUKTIVT

Store deler av sjøarealet er et delta i stadig endring, formet av bunnefalte finstoffer fra Aulielva i møte med tidevann og bølger. Der ferskvann og saltvann møtes over vide, langgrunne flater, oppstår et næringsrikt miljø med stor produksjon av planter, fisk og små dyr. Ved fjære sjø åpnes dette rike "matfattet" for vadefugler, ender og gress. Hele 253 fuglearter er observert her, men på langt nær alle er typiske våtmarksfugler.

VERNEFORSKRIFTEN

Ilene naturreservat ble opprettet 2. oktober 1981. Formålet med fredningen er å bevare et viktig våtmarksområde med et spesielt og rikt fugleliv, vegetasjon og dyreliv. For området gjelder blant annet følgende bestemmelser:

Vegetasjonen i vann og på land er fredet mot enhver form for skade og ødeleggelse. Dyrelivet, herunder fuglenes reir og egg, er fredet mot enhver form for skade, ødeleggelse og unadig forstyrrelse.

Jakt, fangst, bruk av skytevåpen og slipp av hund er forbudt.

Teltslagning og oppsetting av fotokamufasje er forbudt.

"BENSINSTASJON" FOR FUGLENE

Våtmarkene på Ilene er spesielt viktige for fuglene under vår- og høsttrekket. Reservatet ligger langs naturlige trekk-ruter, og kan tilby hvile og "drivstoff" for nye, krevende etapper på vingene.

SALTTÅLENDE PLANTER

Ilene rommer et mangfold av naturmiljøer. Plantenes toleranse for tidevann, salt og bølger avspeiles i vegetasjonen, ofte som tydelige soner. Undervannsenger med ålegras, og strandenger som oversvømmes mer eller mindre hyppig av tidevannet, er eksempler på naturtyper og plantesamfunn med vid utbredelse. Godt over 200 plantearter er kjent fra området.

STORE AREAL DRENERT

Frem til 1952 gikk strandengene på Ilene helt nord til Jernbanelinja. De påfølgende år ble mesteparten av dette store våtmarksområdet drenert og dyrket.

Tørrleggingen var et pionerarbeid med bistand fra hollandske ingeniører.

SKJØTTES AV BEITEDYR

Ilene har vært beitet i århundrer. Også i dag holdes strandenger åpne av husdyr; storfe ved Tjuvholmen, hester på Vestre Ilene. Dette er avgjørende for mange arter våtmarksfugl, som bruker de fuktige engene til hekking, hvile og næringsøk. Uten beite gror engene snart igjen med takrør, busker og trær. Forskjellen på hver side av gjerdet med fugletårnet illustrerer dette tydelig.

Eksempler på fuglearter du kan se gjennom året:

- JANUAR - FEBRUAR (ofte islagt): Kråker, knoppsvane, sivspurv
- MARS: Gravender, brunnakke, krikand, vipe, sangsvane, lappfiskand, sanglerke
- APRIL: Storspove, lappspove, rødstilk, sandlo, gluttsnipe, musvåk, vandrefalk, spurvehauk, hønsehauk
- MAI: Stjertand, knekkand, snadderand, skeand, temer, skogsnipe, grønstilk, myrsnipe, heilo
- JUNI - JULI: Grågås
- AUGUST: Tundragås, sædgås, kortnebbgås, rødstilk, gluttsnipe, sandlo, storspove, grønstilk, skogsnipe, fjellmyrloper, kvarbekkasin, svarthalespove, gråhegre
- SEPTEMBER: Musvåk, spurvehauk, hønsehauk, myrhauk, sivhauk, fiskeørn, vandrefalk
- OKTOBER: Stokkand, kvinnand, ærfugl
- NOVEMBER - DESEMBER: Isen kommer. Fuglene flytter seg utover i skjærgården.

Trekkende våtmarksfugl kan vanskelig motstå denne "landingsstripen"!

I Vestfold er rundt 150 områder og objekter (geologiske forekomster og trær) vernet etter naturvernloven, ca. 2 % av fylkets landareal. Formålet er å ta vare på sjeldne, sårbare, urørte og typiske naturmiljøer, landskap, plante- og dyrearter. Ilene naturreservat er et av 14 våtmarksområder der fuglelivet er et hovedmotiv for vern. Ilene inngår i et internasjonalt nettverk av særlig viktige våtmarksområder, som beskyttes av den såkalte Ramsar-konvensjonen. Presterødkilen naturreservat øst for byen inngår i samme Ramsar-område.

FORVALTNING OG SKJØTSEL
Fylkesmannen i Vestfold, miljøvernavdelingen, telefon 33 37 10 00, www.fylkesmannen.no
OPPSYN
Statens Naturoppsyn Vestfold, telefon 95 88 18 74

5.3 Holmen

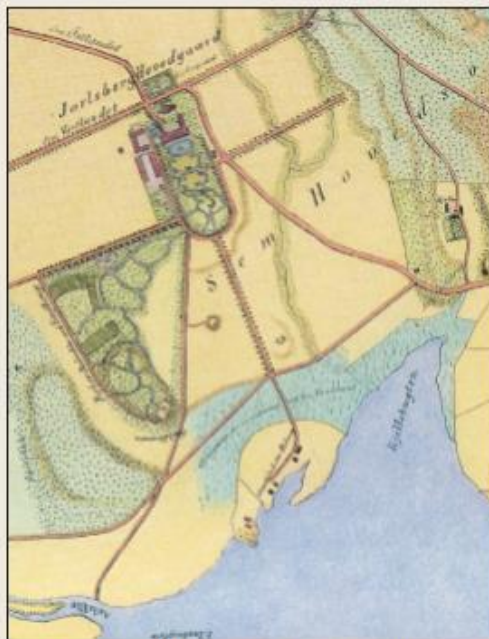
HOLMEN

Husmannsplassen Søndre Holmen

Husmannstida hadde sin hovedtyngde fra 1650 til 1900. Søndre Holmen var en av rundt 30 husmannsplasser under greveresidensen Stamhuset Jarlsberg. Den første husmannen vi kjenner til på Søndre Holmen var Peder Rytter. Han døde i 1716. Husmannen på Søndre Holmen hadde skriftlig kontrakt med gårdeier om arbeid på hovedgården. Til husmannsplassen hørte litt beite og innmark som husmannen kunne disponere. Søndre Holmen opphørte som plass i 1940.

Husmannskontrakt fra 1849

Husmannskontrakten fra 1849 mellom Thor Olsen Søndre Holmen og Peder Anker Wedel Jarlsberg viser at Thor Olsen skulle arbeide hundre dager i året på hovedgården for egen kost og med egen jordbruksredskap. I tillegg skulle han være leder for de andre gårdsarbeiderne. Han skulle også holde jorda på husmannsplassen i god hevd, og hus skulle holdes i stand. Til gjengjeld fikk han 65 specidaler i året, 10 tønner kom, salt, flekk og ull og rett til hogst av 8 favner ved. Sammenliknet med kontrakter andre steder på Østlandet på den tiden, var dette en gunstig avtale.

Kart fra cirka 1870. Jarlsberg Hovedgård i nord og husmannsplassene Nordre og Søndre Holmen i sør. Nordre Holmen ble revet i 1984.

Steinbrygge med badehus

Rett nedenfor Holmen går en 110 meter lang steinbrygge ut i fjorden. Her lå grev Peders dekkbåt "Caroline". Den ble brukt til å reise ut til Bolærne, der familien Wedel Jarlsberg hadde landsted. Ytterst på steinbrygga lå badehuset som ble brukt helt frem til det i 1914 ble tatt av en springflo.

Holmen - et informasjonssenter for natur og miljøvern

I 1984 ble det underskrevet en festekontrakt mellom Stamhuset Jarlsberg og Miljøverndepartementet om leie av Søndre Holmen. I juni 1988 åpnet Holmen dørene for allmennheten. Her gir Fylkesmannen i Vestfold informasjon om natur og miljøvern. Foreninger med interesseområde innenfor naturvern og skoler kan bruke lokalene.

Fylkesmannen i Vestfold
Telefon 33 37 10 00
Internett www.fylkesmannen.no/vestfold

5.4 Fugler i Vestfolds våtmarker

FUGLER I VESTFOLDS VÅTMARKER

X Kryss av fuglene du ser!

NATURRESERVAT

Grøsvand. Vanlig hekkefugl i skjærgården.

Krickand. Vanlig trekkfugl. Liten and med "krik" lyd.

Rødtatt. Hekker på strandenger.

Hettebams. Trekkfugl med skratte lyd.

Gluttenipa. Høylydt vadler på trekk til og fra hekkeplasser i fjellet.

Brunnakk. Vanlig på trekk til og fra hekkeplasser i fjellet.

Grågås. Kommer i stort antall etter hekking i skjærgården.

Enkeltbekkarin. Stillestående gjest i trekkidene. Hekker på myrer.

Lakand. Dykkende fiskespiser. Hekker i høyere skogstrakter.

Gråhag. Fiskefugl og annen småfugl på grunt vann.

Strandenipa. Liten vadefugl. Vanlig på trekk.

Tjeld. Navnet betyr kjeffermelle på gammel norsk.

Gråmåke. Opptrer tallrikt så lenge det er isfritt.

Storpeve. Vår største vadefugl. Vanlig på trekk.

Sandlo. Liten tess som piler av gårde på stranda. Hekker i skjærgården.

Stokkand. Vår vanligste and. Hekker mange steder i nærheten.

Volken fugl

Knoppvane. Kommer for å beite på klegressengene.

Vipe. Vanlig på trekk. Hekker på dyrket mark.

Årtfugl. Stor dykkand som hekker i skjærgården.

Ung fugl

Storkarv. Tarkevingene etter dykking. Spiser fisk.

Forvaltningsplan for Ilene og Presterødkilen våtmarkssystem – Vedlegg

5.5 Planter på Ilene og Holmen

PLANTER PÅ ILENE OG HOLMEN

X Kryss av det du ser!

Hegg. Kvister av hegg ble brukt til å holde rotter og mus unna bygninger.

Rødkløver. Engplante med tilnavn som "sukkertopp" og "søtknapp". Mye besøkt av insekter.

Morell. Fruktre som i Danmark kalles fuglebær.

Hundekjeks. En eneste plante kan ha 5000 blomster.

Reinfann. Har en sterk krydderlukt. Blomstrer sommer og høst.

Engsoleie. Blir også kalt smørblomst. Giftig.

Geitrams. Blomstrer sommer og tidlig høst. Har frø med lange hvite hår.

Groblad. Ble i folkemedisinen brukt til å få sår til å gro fortere.

Rød jonsokblom. Blomstrer fra mai til rundt jonsok (St. Hans).

Ormetelg. Ble tidligere brukt til å fjerne bendelorm hos mennesker og dyr. Giftig.

Groblad. Ble i folkemedisinen brukt til å få sår til å gro fortere.

Fuglevikke. En klatreplante som vikler seg rundt andre planter. Blomstrer i juni og juli.

Lønn. "Lønnenesene" er fruktene til lønnen. Trevirket brukes mye til møbler.

Prestekrage. Ved å nappe ut de hvite randkronene kan man spå om lykke og giftermål.

Takrør. Et gress som kan bli opptil tre meter høyt. Har blitt brukt til takteking.

Burot. Blomstrer fra juli til september. Fryktet av mange allergikere.

Vendelrot. Saft fra røttene har blitt brukt som beroligende middel.

Mjødur. Ble tidligere brukt som smakstilsetning i øl. Blomstrer sommer og høst.

Timotei. Et gress som brukes mye til dyrefôr.

Andemat. Vokser i stillestående, næringsrike dammer, grøfter o. l.

Osp. Bladstilkene er flattrykt, slik at den minste bevegelse i luften får bladene til å skjelve.

Formgivning: Bård Design
Fylkesmannen i Vestfold 2008
www.fylkesmannen.no

5.6 Kulturlandskap rundt Ilene

KULTURLANDSKAPET RUNDT ILENE

✕ Kryss av det du ser!

Drenert våtmark. Frem til 1950-tallet var området mellom den røde pumpestasjonen og jernbanelinja sammenhengende våtmarker som ble oversvømt ved høyvann. Senere ble mesteparten drenert og dyrket opp med hjelp fra hollandske ingeniører. Pumpestasjonen ved Holmen er en av seks som holder vannet borte fra jordene. Vollen skal hindre at høyvann trenger inn over dyrket mark.

Farmannshaugen. Ute på jorden syd for Jarlsberg hovedgård ligger en åkerholme med trær. I følge Snorres kongesagaer ble Bjørn Farmann gravlagt her. Bjørn var sønn av Harald Hårfagre og konge i Tunsberg. I 927 ble han drept av sin bror Eirik Blodøks.

Jarlsberg hovedgård. Jarlsberg hovedgård er Norges største jordbruks-eiendom. Bygningene slik vi kjenner dem i dag fikk sin form på slutten av 1600-tallet. Alleene i området ble anlagt på 1700-tallet. Nåværende eier er trettende generasjon.

Steinbrygga. Rett nedenfor Holmen går en 110 meter lang steinbrygge ut i fjorden. Her lå grevens dekkbåt "Caroline". Den ble brukt til å reise ut til Mellom Bolærne, der familien fra 1845 hadde landsted. Ytterst på steinbrygga lå et badehus som ble brukt helt frem til 1914. Da ble det tatt av en springflo.

Søndre Holmen. Søndre Holmen var en av rundt 30 husmannsplasser under Jarlsberg hovedgård. Husmennene jobbet på hovedgården og hadde sin egen åkerlapp som de fikk drive på fritiden. Søndre Holmen opphørte som husmannsplass i 1940. I dag leier Fylkesmannen bygningene av Wedel Jarlsberg.

Tjuvholmen. En gammel historie forteller at tre farlige tyver en gang ble forfulgt av lensmannen. Ved Rambergåsen på Natterøy ble de omringet, og i et forsøk på å unnsnippe kastet de seg ut for den 45 meter høye og stupbratte skrenten på Rambergåsen. To av dem mistet livet, mens den tredje klarte seg og svømte over til det som senere fikk navnet Tjuvholmen.

Gullkronene naturreservat. Løvkogene Store og Lille Gullkrone ligger vest for Jarlsberg hovedgård. Skogene er utviklet gjennom skjøtsel i århundrer. I dag er de fredet som naturreservat, blant annet på grunn av sin artsrikdom. Hele 374 sopparter er kjent fra Gullkronene. Det er en rekke gravhauger fra jernalder og vikingtid i Gullkronene.

Virkningen av beite. Ved fugletårnet kan man se et tydelig skille i vegetasjonen. Innenfor gjerdet har kuer og okser beitet, og sørget for å holde strandengene åpne. Utenfor gjerdet har det høye gresset takrør overtatt. De åpne strandengene er leveområder for et stort mangfold av planter, fugler og dyr. Disse artene vil forsvinne dersom strandengene gror igjen.

5.7 Årssyklus for lønnetreet

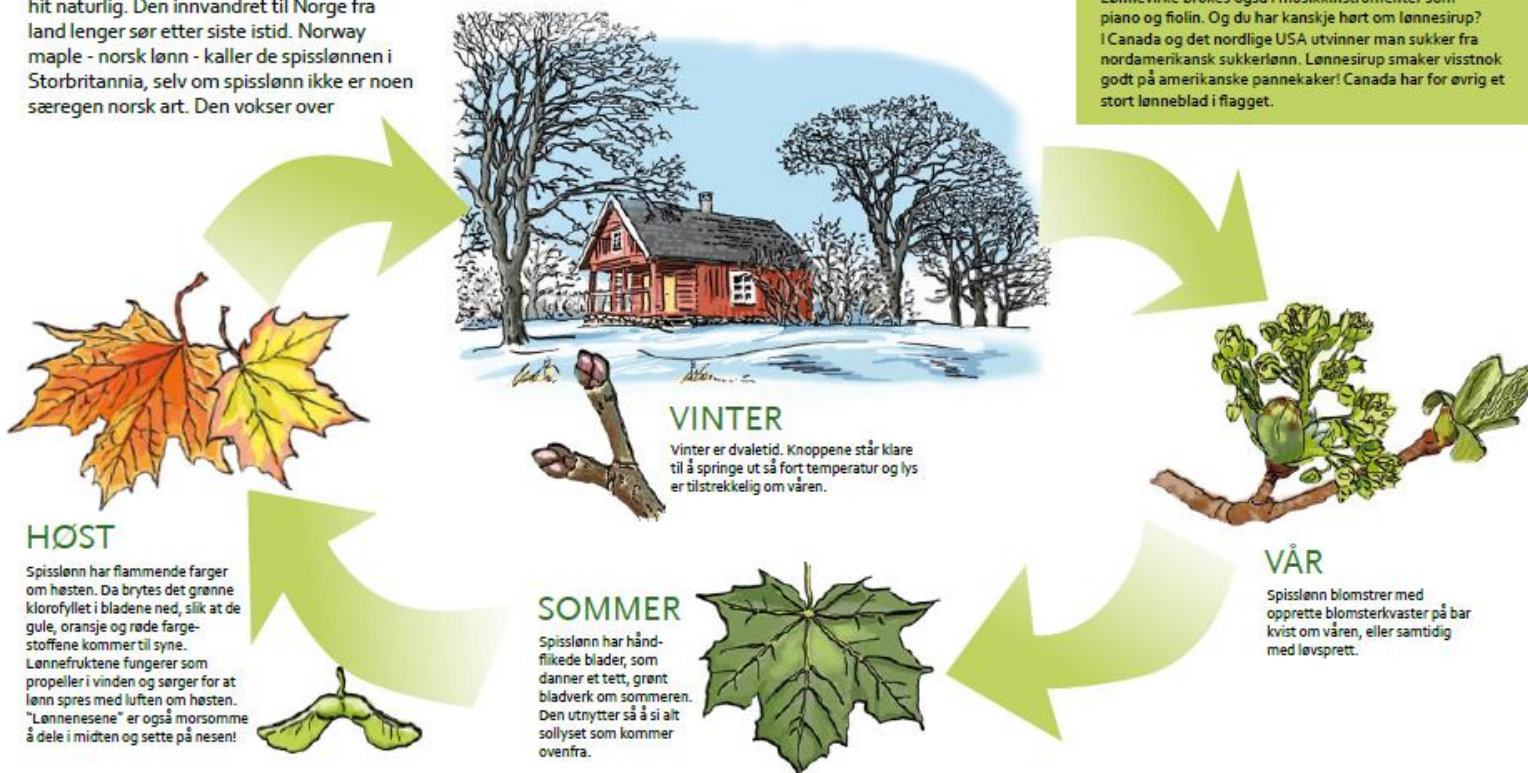
ÅRSSYKLUS FOR LØNN

Lønn er kanskje det aller vakreste løvtreet vi har. Med sine flammende gule, oransje og røde farger på bladene er den litt av et syn om høsten. I Norge har vi to lønnearter, *spisslønn* og *platanlønn*. *Spisslønn* har kommet hit naturlig. Den innvandret til Norge fra land lenger sør etter siste istid. Norway maple - norsk lønn - kaller de spisslønnen i Storbritannia, selv om spisslønn ikke er noen særegen norsk art. Den vokser over

store deler av Europa. I Norge vokser den på Sørlandet og Østlandet. *Platanlønn* ble innført til Norge som prydtre fra Syd- og Mellom-Europa midt på 1700-tallet. Platanlønnen trives så godt i det norske klimaet at den er i ferd med å utkonkurrere andre, naturlige arter. På Holmen er alle de store, flotte trærne spisslønn.

Lønn er et treslag som er godt egnet til møbler, særlig der det trengs bøyde emner. Trevirke av lønn avgir ikke smak. Lønn er derfor mye brukt i kjøkkenredskaper og bestikk. Ellers brukes dette lyse treslaget mye som parkett, panel, trapper og lister, dessuten i leketøy og sportsutstyr. Lønnevirke brukes også i musikkinstrumenter som piano og fiolin. Og du har kanskje hørt om lønnesirup? I Canada og det nordlige USA utvinnes man sukker fra nordamerikansk sukkerlønn. Lønnesirup smaker visstnok godt på amerikanske pannekaker! Canada har for øvrig et stort lønneblad i flagget.

6. VEDLEGG 6

6.1 Forvaltningsplan for Ilene og Presterødkilen naturreservater - uttalelser til høringen:

Statens vegvesen 11.07.2014:

Forvaltningsplan for Ilene og Presterødkilen naturreservater - høringsforslag - uttalelse

Vi viser til brev fra Fylkesmannen i Vestfold datert 01.07.2014, om høring av forslag til forvaltningsplan for Ilene og Presterødkilen naturreservater.

Forvaltningsplanen er delt i tre hoveddeler. Del I omtaler felles interesser og utfordringer for begge reservatene. Del II og III omhandler områdebeskrivelser, utfordringer, mål og tiltak i henholdsvis Ilene og Presterødkilen.

Begge naturreservatene er påvirket av veg og vegtrafikk knyttet til fylkesveg. Støy og forurensning er bl. a. nevnt som trusler mot verneverdiene i forvaltningsplanen. Konseptvalgutredning (KVU) for transportsystemet i Tønsbergregionen er omtalt, først og fremst knyttet til mulig ny Nøtterøyforbindelse i korridor mellom Kaldnes-Korten eller Ramdal-Smørberg. Det er pekt på at alternativet kan påvirke Ilene naturreservat, og at vernemyndigheten vil delta tett i videre prosesser etter plan- og bygningsloven dersom Samferdselsdepartementet slutter seg til alternativet. Statens vegvesen ser verdiene i reservatområdene og vil ta initiativ til tett dialog om hvordan verdiene kan ivaretas i prosesser knyttet til et framtidig transportsystem for Tønsbergregionen. Vegvesenet er bevisst at det er utfordringer både i anleggsfaser og i driftsfase for veg, og at det innenfor mange saksområder kan være behov for dialog og ev. tiltak. Vi ønsker et godt samarbeid med vernemyndigheten om dette.

Fylkesmannen påpeker bl. a. behov for støyskjermingstiltak. Statens vegvesen ser positivt på arbeidet Fylkesmannen har igangsatt for tilrettelegging av turveg langs Presterødkilen og for utvidelse/bedre skilting/merking av Grevestien. Turvegene har til en viss grad transportfunksjon, og bidrar til mer miljøvennlig transport. Det kan være forhold knyttet til bl. a. trafiksikkerhet opp mot fylkesveg som må avklares.

Fylkesmannens kommentar:

Planlagt tursti langs Presterødkilen er en natur- og opplevelsessti lagt inne i verneområdet, og vil ikke bli tilrettelagt med sikte på transportfunksjon. Negative forstyrrelser fra omfattende ferdsel vil komme i konflikt med verneformålet. Sykling er forbudt i reservatet, og tilrettelegging for sykkelbruk er derved ikke aktuelt. Til sammenligning ligger Grevestien utenfor Ilene naturreservat, bak sammenhengende terrengvoll mot reservatet. Dette gjør at ferdselen skaper mindre forstyrrelser i reservatet. Uttalelsen fra Statens vegvesen tas ellers til orientering.

Tønsberg renseanlegg IKS:

Høringsuttalelse: Forvaltningsplan for Ilene og Presterødkilen naturreservater
Jeg viser til deres oversendelse den 1.7.2014.

Forvaltningsplanen fremstår som et svært godt gjennomarbeidet dokument med gode kart og illustrasjoner som gjør det lett å forholde seg til forslagene i dokumentet. Tønsberg renseanlegg har tekniske anlegg i områdene og berøres dermed av planen. De tiltakene som berører oss vedrørende drift og vedlikehold er i tråd med ordlyden i forskriftene og innebærer derfor ingen konflikter i

forhold til våre interesser. Vi har ikke vurdert øvrige punkter i forvaltningsplanen. Vi har derfor ingen merknader til planen slik den nå foreligger.

Fylkesmannens kommentar:

Uttalelsen fra Tønsberg renseanlegg tas til orientering, og medfører ingen endringer i forvaltningsplanen.

Jarlsberg Hovedgård, 25.09.2014:

Høringsuttalelse til Forvaltningsplan for Ilene og Presterødkilen naturreservater.

Viser til mottatte forslag til forvaltningsplan. Jeg vil kun kommentere det generelle kapitlet og kapitlet om Ilene Naturreservat:

Del I

Pkt 3.3 Omhandlet utvidelse av Grevestien også på Jarlsbergs eiendom, nærmere bestemt en utvidelse for å knytte Gullkronene sammen med Ilene uten at publikum må krysse en sterkt trafikkert vei og jernbane. Jeg stiller meg positiv til den tenkte traseen, men avventer en endelig aksept i forbindelse med detaljplanlegging og endelig forslag.

Del II

Figur 11. Det beites ikke med storfe på Vestre Ilene, men med hest. Bildet viser storfe på østre Ilene. Pkt 3.1 Her kan det virke som om det kun er beiting med hest på Vestre Ilene som er avtalt med Jarlsberg Hovedgård. Det er avtaleforhold om beiting både på Østre og Vestre Ilene mellom dyreholdere og Jarlsberg Hovedgård. I dette kapitlet blir det også beskrevet at det er pumpeanlegg med kanalsystem og voller i Ilene naturreservat, jeg oppfatter det annerledes, pumpeanlegg med kanalsystem og voller ligger i umiddelbar nærhet til reservatet, mens utløp og det kanaliserte bekkeløpet (Homannsbekken) befinner seg innenfor reservatet. Beskrevne kanalsystem blir vedlikeholdt etter behov. I kommende rullingsperiode vurderer vi det slik at kanalen fra parkeringsplassen ved tømmerlunden til Holmen og kanalen fra Holmen og mot Kjelle bør renskes stedvis. Dette er i utgangspunktet utenfor reservatet og vil utføres utenfor vekstsesongen, så det er ikke et direkte tema i denne sammenheng. Vi kommer også til å fjerne en del trær som står i kanalen. I denne sammenheng er det tidligere sett på landskapsvirkningen av trerekken oppe på vollen, og det faktum at trerekken hindrer sikten i landskapet. Trærne oppe på vollen står i grensen til reservatet (den går oppe på vollen). Jeg ønsker at det åpnes opp i den massive trerekken oppe på vollen slik at det går an å se de lange linjene i landskapet (se vedlegg). Spesielt i denne sammenheng er de to store gravhaugene Ratsebu høi og Farmandshaugen (jernalder), disse lå i sin tid like ved stranden, og jeg synes det er riktig at disse viktige monumentene kan skimtes for dagens sjøfarere. Samtidig vil dette gi mulighet til turgåere i landskapet å se fjorden ut. Vernemyndighetene må ta stilling til om trærne på reservatsiden av vollen kan reduseres. Fra jordbrukets synspunkt er det positivt at trærne demper sønnavinden, negativt at de skygger for solen. Samtidig har trærne en viktig funksjon ved at de binder vollen slik at den ikke vaskes ut ved flom og stormvær. Man kunne stedvis plante lavere busker istedenfor de store bjørketrærne.

Tømmerlunden. Viken skog har ikke benyttet muligheten til å slå ut tømmer og slepe det ut fjorden de senere år, men plassen blir stadig brukt til mellomagringsplass av tømmer.

Pkt 3.4 Det står beskrevet første avsnitt at overløpene fra hovedkloaknettet fra tid til annen krever opprensning for ikke å gro igjen. Det er nevnt at noen småvassdrag er kanalisert. Jeg savner en beskrivelse av Jarlsberg Hovedgårds rett til å vedlikeholde avløp i reservatet fra eksisterende bakenforliggende jordbruksarealer. Det er inngått en forliksavtale med Miljødirektoratet grunnet at unntak for forbudet mot motorferdsel i verneforskriften «forsvant» i denne revisjonen. Det er underlig at denne retten ikke blir stadfestet i forvaltningsplanen da der innledningsvis understrekes

at planen skal være et verktøy også for grunneiere. Jeg ser at siste avsnitt under pkt 4.5 også sier noe om dette, men understreker ikke grunneiers rett slik jeg leser det.

Pkt 4.2 Beskriver en rekke tiltak Jarlsberg Hovedgård har akseptert som grunneier, men også har utført fysisk på. Oppdrag fra Fylkesmannen. Tilsvarende har Jarlsberg Hovedgård det i andreverneområder på eiendommen hvor vi utfører skjøtsel etter tilskudd eller på direkte oppdrag. Det er i lovverket, bla. i Naturmangfoldlovens § 47, utredet grunneiers rett, men ikke plikt, til å utføre skjøtselsoppdrag, samt at dette også beskrives i denne planen og i planen for de andre områdene jeg er berørt av. Utfordringen jeg ser i løpet av den siste perioden er at flere aktører har utført oppdrag uten min kjennskap selv om jeg har utført tilsvarende oppgaver tidligere og har kompetanse. Dette omhandler i hovedsak SNO, som jo har fått en tydeligere plass enn tidligere. Det har også i perioden fungert slik at SNO har hentet inn andre statlige aktører som har utført skjøtsel. Det er kun på Ilene (av verneområdene) jeg har erfart at SNO har kommet inn som en aktør som faktisk skal utføre skjøtsel. Jeg ser da også at SNO har ansvaret for flere av oppgavene som er listet opp i matrisen 4.10. Jeg har en maskinpark som er tilpasset drift og skjøtsel av egen eiendom, noen eksterne oppdrag og leiekjøring på faste årlige kontrakter. Jeg ønsker klare retningslinjer for hvordan skjøtselsoppdrag i verneområdene gjøres kjent og tildeles., og selvfølgelig en dialog om fremtidige forventninger og de eventuelle rutinemessige skjøtselsoppdragene som skal utføres, eksempelvis plukking av søppel og rekved på Ilene. Ved en slik dialog er det mulig å tilpasse driftsapparatet, når man får et oppdrag det ene året, mens SNO får samme oppdrag neste år blir dette helt feil – også for SNO!

Pkt. 4.6 Omhandler en mulig ny fiskeplass ved tømmerlunden. Jeg er positiv til at det evt. opparbeides platting(er), men de bør tilpasses slik at de også letter utsett av kano i elven..

Vi har en lokalisering utfordring med lasting av sau for uttransport til Jarlsbergs øyer i Nasjonalparken. Den omtalte fiskeplassen er en plass som har vært aktuell uten at det er funnet den endelige gode løsningen fra vår side. Vi ønsker helst en annen plassering for lastested for sau, men den plasseringen avventer KVVU for framtidige veisløsninger i Tønsbergregionen. Hvis KVVU'en og videre prosess tilsier at løsningen ikke er gjennomførbar, vil vi på ny se på muligheten i Aulielven.

Pkt 4.10 I matrisen står det oppført et ønske om intensivert beiting på Vestre Ilene. Jeg oppfatter intensjonen å samarbeide sau og hest, da det tidligere i planen er uttrykt positivitet ved hest og at det beites med forskjellige dyr på østre og vestre Ilene. Dette kan være mulig, men det er utfordrende å beite hest og sau samtidig, da hesten gjerne oppfatter sauene som «hår i suppa» og behandler den deretter. Her et det behov for å innhente erfaringer og finne en fornuftig løsning for alle parter.

Fylkesmannens kommentar:

Del I: Pkt. 3.3: Det er svært positivt at Jarlsberg Hovedgård støtter en fremtidig gangforbindelse mellom Ilene og Gullkronene naturreservater. Endelig aksept utstår til en mer detaljert plan foreligger.

Del II: Tekst på figur 11 endres fra Vestre Ilene til Østre Ilene

Pkt. 3.1: Det vil bli presisert i teksten at avtale om beiting er inngått både med på Østre og Vestre Ilene mellom forvaltningsmyndighet og Jarlsberg Hovedgård. Plassering av pumpeanlegg rettes i teksten slik at det fremgår at anlegget ligger utenfor reservatet

Vi merker oss behovet for rensk og vedlikehold av kanalsystemet. Dette ligger utenfor verneområdet, og behandles derfor ikke etter verneforskriften. Av hensyn til ferdselen på Grevestien er det likevel viktig at vernemyndigheten varsles i god tid før arbeidet igangsettes.

Vi merker oss videre ønsket om å åpne opp i trebestanden på vollen av hensyn til sikten fra sjøen til gravhaugene Farmannshaugen og Ratsebu Høi. Grunneier kan selv tynne i trevegetasjon på areal utenfor vernegrensen, men vi anmoder om å beholde spredt trevegetasjon på vollen og langs Grevestien. Innenfor verneområdet ser vi vegetasjonen som en verdifull skjerming langs Grevestien, og den bidrar også til å binde vollen mot uønsket erosjon ved stormflo. Vi ønsker derfor å beholde trevegetasjonen innenfor verneområdet med mindre tungtveiende grunner tilsier dispensasjon etter verneforskriftens § 8. Åpning for sikt som beskrevet i uttalelsen vurderes ikke som et tungtveiende

hensyn som tilsier dispensasjon. Vi kan imidlertid være innstilt på noe uttynning og mindre åpninger i vegetasjonen på vernesiden, og kan stille oss positive til en slik søknad

Pkt. 3.4: Rett til vedlikehold av avløp i reservatet fra eksisterende drensssystem som var i bruk på vernetidspunktet er gitt i verneforskriftens § 4 pkt.5. Denne retten vil presiseres i forvaltningsplanens pkt. 4.5.

Pkt. 4.2: § 47 i naturmangfoldloven understreker at forvaltningsmyndigheten, hvis mulig, skal inngå avtale med grunneieren om at denne utfører nærmere bestemte skjøtselstiltak.

Forvaltningsmyndigheten kan også inngå avtale med andre om slik skjøtsel. I h.h.t. til denne bestemmelsen må regelen være at grunneier først forespørres om skjøtelsoppdrag. Dette vil likevel ikke gjelde skjøtelsoppdrag med krav til særlig spesialisert kompetanse eller utstyr som grunneier ikke innehar. Dette vil presiseres i forvaltningsplanens pkt. 4.2.

Pkt. 4.6: Vi merker oss grunneierens positive holdning til etablering av fiskeplass ved tømmerlunden. Når det gjelder foreslått tilrettelegging for utsett av kano/kajakk kan slik bruk medføre unødig forstyrrelse av dyrelivet, som ikke er tillatt etter verneforskriftens § 3 pkt.2. Tilrettelegging for utsett av kano tas derfor ikke med ved etablering av fiskeplass.

Vi vil av samme grunn ikke anbefale etablere laste-/losseplass for sau i tilknytning til fiskeplassen. Slik lasting antas mest aktuell i mai/juni, og kan medføre unødig forstyrrelse, jf. verneforskriftens § 3 pkt. 2.

Pkt. 4.10: Vi merker oss bekymringen for samarbeide hest og sau på Vestre Ilene. Det vil bli presisert i matrisen at det skal innhentes erfaringer fra samarbeide hest – sau før slikt samarbeide iverksettes, i tillegg til avklaring mot grunneier.

Fiskeridirektoratet, 26.09.2014:

Fiskeridirektoratet region Sør viser til deres oversendelse av 01.07.2014 med anmodning om uttalelse til forvaltningsplan for Ilene og Presterødkilen naturreservater, Tønsberg kommune, Vestfold. Presterødkilen naturreservat ble vernet i 1969 og Ilene naturreservat i 1981. Naturreservatene ble i 1985 tildelt Ramsar-status som våtmarksområder av internasjonal betydning. Begge reservatene fikk reviderte vernegrenser i 2012. Faggrunnlaget for planen er laget på oppdrag fra Fylkesmannens miljø- og samfunnsikkerhetsavdeling. Faggrunnlaget er vesentlig bearbeidet, bl. a. etter faglig gjennomgang i DN. Forvaltningsplanen skal være til praktisk hjelp for å opprettholde og fremme formålet med vernet, og er særlig knyttet opp til fastsatte bevaringsmål. Planen skal veilede til skjøtsel, bruk og tilrettelegging som bidrar til å oppfylle hensikten med vernet. Forvaltningsplanen kan ikke gå lenger enn hva verneforskriften tillater, og er derfor ingen «omkamp» i forhold til nivå og omfang på vernet.

Fiskeridirektoratet region Sør innspill til forvaltningsplanen.:

Fiskeridirektoratet region Sør skal ivareta de marine ressursene i regionen, samt bidra til at fiskeri- og havbruksnæringen får gode rammevilkår. Fiskeridirektoratet som sektormyndighet, har med bakgrunn i dette i tidligere høringer for Ilene og Presterødkilen naturreservater gitt uttalelser til forskriftsarbeidet og vernegrenser. Tidligere ble det fisket etter ål i bekker og sjøområdene omkring Presterødkilen og Ilene. Ålen er nå totalfredet, og slik aktivitet er ikke lenger lovlig etter forskrift om fangst av ål (Havressursloven). Ut i fra våre kartlegginger av kystnære fiskeridata og opplysninger fra det lokale fiskerlaget er det i dag liten fiskeriaktivitet i området.

Gruntvannsområdene som omfattes av Ilene og Presterødkilen naturreservater er viktige oppvekst- og beiteområder for mange marine arter og det er derfor viktig å beskytte og ta vare på slike områder. Fiskeridirektoratet region Sør har gått i gjennom forslag til forvaltningsplan og vil komme med innspill til det første spørsmålet Fylkesmannen har bedt om høringspartenes syn på - "Er det bruk for mer kunnskap om naturverdier, andre interesser, effekter av skjøtsel og for overvåking av naturtilstanden?". Det vil være ønskelig å få bedre oversikt av flora og fauna i det akvatiske miljø (marine- og brakkvannsarter) som omfattes av Ilene og Presterødkilen naturreservater. Med økt

kunnskap vil en være rustet på å kunne følge med forandringer i disse områdene. I forslaget til plan nevnes det spesielt at stillehavsøstersen som er en fremmed art, er registrert på blåskjellbanker i Ilene naturreservat. Stillehavsøstersen er en "trussel" for dette og andre gruntvannsområder langs hele Skagerrakkysten og Oslofjorden, og det er viktig med tiltak som ivaretar disse områdene.

Fylkesmannens kommentar:

Vi merker oss Fiskeridirektoratets ønske om bedre oversikt av flora og fauna i det akvatiske miljø innenfor verneområdet. Likeledes påpekingen av stillehavsøstersen som fremmed art og trussel mot blåskjellbanker og gruntvannsområder generelt langs hele Skagerrakkysten.

Det vises i denne forbindelse til bevaringsmålene for begge reservater, der miljøtilstand i bløtbunnsfunnsamfunn skal måles ved uttak av bunnsubstrat hvert 5. år. Videre skal fremmede arter registreres årlig, herunder stillehavsøsters. Det vurderes å innhente forbedret kunnskap om økologisk tilstand og miljøkvalitet i det akvatiske miljøet. Vi merker oss ellers at det i dag er liten fiskeriaktivitet i verneområdene.

Fuglemiljøet ved Presterødkilen naturreservat v/Fredrik Kræmer

Det aktive fuglemiljøet på Presterødkilen v/ Fredrik Kræmer har studert fuglelivet her i 25 år og vi har noen konkrete kommentarer til forvaltningsplanen.

Bevaringsmål og målemetoder:

Pkt4: Vedrørende strandenga,- det er vesentlig for fuglelivet at strandenga slutter ved den nordligste bekken. Det vil da fortsatt være et belte med takrør derfra og nordover, videre vest til fugletårnet i NØ og nordover. Argumentasjonen for å bevare et belte med takrør her, er at det vil bli betraktelig mer menneskelig trafikk på stien øst og nord for nordre fugletårn i årene fremover jfr. utbyggelsesplanene. Dessuten vil det uten et bufferbelte med takrør, være meget åpent mot verneområdet, slik at fuglene forstyrres lettere. Et annet moment med dette forslaget er at kyrne vil få et mer avgrenset beiteområde å beite på, noe som igjen vil effektivisere restaureringen av strandenga. De få kyrne som beiter, vil aldri kunne bidra sterkt til å få strandengene tilbake. Området er stort og dyra foretrekker å beite der det allerede er gress. (ved Barnehagen) Takrøra vokser opp og er meter-høye før dyra kommer på beite. Det vil være gunstig å få dyra på beite tidligere, eventuelt kutte takrør tidligere enn dagen praksis, samt en ny omgang med kutting senere. Mer drastisk og effektivt vil være å bruke maskiner, fortrinnsvis i april, som "pløyer" opp røttene. Dette vil ikke forstyrre evt. hekkende vannfugl som ankommer på våren. De få trærne/busker som er etablert på beitet, bør beholdes fordi fuglene bruker disse mye til matsøk og skjul. Kanalene på beitet bør graves opp, helt ut til vannspeilet. Det samme gjelder for de mange kanalene på vestsida. Dette har vi tidligere sett er gunstig for fuglenes næringstilgang. Vi har et forslag om å få laget en dam i strandenga i størrelsesorden ca. 35m x 35m lokalisert mellom den nordligste kanalen/bekken og vollen som går i sv-nø retning, sør for nevnte kanal/bekk. Slike dammer har en magnetisk effekt for næringssøkende vannfugl, vadere og småfugl under de frostfrie årstidene. Sågar også hekkelokalitet for uvanlige arter. Dette er en billig investering og svært effektiv.

Pkt6: Forslag til nøkkelarter. Ikke alle er tallrike, men vanlige på Presterødkilen og flere er interessante i overvåkningsøyemed: Knoppsvane, Gravand, Gråhegre, Makrellterne, Hettemåke, Brunnakke, Ærfugl, Vannrikse, Gluttsnipe, Tjeld, Vipe, Toppand, Kvinand, Brushane, Enkeltbekkasin, Rødstilk, Sivspurv, Rørsanger, Myrsanger og Skjeggmeis. Vi kan hjelpe SNO med tellinger, evt. overta ansvaret for tellinger. Det skurrer litt i forvaltningsplanen når det er mål om å registrere overvintrende fugl og den oppgitte tellingsperioden utelukker vinterhalvåret. Vi foreslår vintertelling i perioden 15.11-15.03. Vi foreslår telling på våren utvidet til 30.05. Vi foreslår telling for sommeren og høsten utvidet til 31.10. Vi foreslår hekketakseringer langs linje C-D utvidet til 15.06. På vestsida planlegges det tursti ifm. forlengelse av Grevestien. Her bør det være totalforbud for hunder. Båndtvang er utilstrekkelig i kjernen av et sårbart og lite

Ramsarområde som Presterødkilen. To utkikksposter er planlagt. Det bør være tilstrekkelig med ett siden det allerede er et ved Bilema og et ved Træleborgodden. Eventuelt fire utkikksposter vil være unødvendig. Det er tross alt et tårn i NØ!

Hvilke andre Ramsarområder har 4 permanente faunaforstyrrende installasjoner på et så kort strekk? Angående søppelrydding, og generelt vedlikehold, stiller vi gjerne opp!

For fuglemiljøet i Presterødkilen
Fredrik Kræmer

Fylkesmannens kommentar:

Det er gitt flere innspill og kommentarer til strandeng under restaurering nordøst i Presterødkilen naturreservat. Det påpekes at strandenga bør opphøre ved den nordligste bekken, da opprettholdelse av takrør i et belte mot fugletårn og tursti vil skjerme mot økt menneskelig aktivitet i dette området. Slik fuglemiljøet selv viser til er beiteområdet i stort, og nedbeitingen går sent. Dette er riktig, dels pga. få beitedyr og dels pga. områdets størrelse. Selv om vi vil ta opp med beitedyreieren å øke antall beitedyr og starte beitingen tidligere i beitesesongen, er vår vurdering at det vil ta lang tid før nedbeitingen vil bli så stor at skjermingen mot fugletårn og tursti vil bli vesentlig redusert. Vi ønsker derfor å beholde restaureringsområdet for strandeng som foreslått i planen, men vil nøye følge utviklingen og iverksette skjermingstiltak hvis behovet melder seg. Vi vil bl.a. beholde en vegetasjonsbuffer av trær og busker i skråningen langs turstien mot reservatet.

Det foreslås at det lages en dam i strandenga på østsiden, som et biotopforbedrende tiltak. Vi synes dette er et interessant innspill og vil gjøre forsøk med etablering av en eller flere dammer, gjerne i tilknytning til overvannsutløp. Vi vil også følge opp forslaget om en vedlikeholdsmessig rensk og oppgraving av kanalene innenfor verneområdet, samt gjøre forsøk med utgraving av mindre pytter etter hvert som strandenga etablerer seg på østsiden, slik tilstanden var på vernetidspunktet. Vi tror disse tiltakene vil ha en god effekt.

Vi takker for forslag til 20 nøkkelarter til bruk under måling av bevaringsmål for trekkende, rastende, hekkende og overvintrende fuglearter, jf. bevaringsmål 6. Dette vil bli vurdert nærmere. Det er videre en riktig påpekning at periode for vintertelling må inn, og vi har ikke bemerkninger til forslaget om utvidete tellingsperioder. Dette vil bli innarbeidet i planen. Vi setter ellers pris på tilbudet om å bidra under tellinger. Dette vil bli tatt opp med SNO i den mer detaljerte planlegging for måling av bevaringsmål.

Det foreslås et totalforbud for hunder på planlagt tursti på vestsiden, og at antall utkikksposter reduseres til en i tillegg til eksisterende tårn/utkikksposter. Forskriftens § 3.2 forutsetter at hunder skal holdes i bånd. All skade, ødeleggelse og unødig forstyrrelse av dyrelivet er forbudt etter samme bestemmelse. Det bemerkes at forvaltningsplanen må bygge på gjeldende bestemmelser i forskriften, og det er derfor ikke anledning til å innta en skjerpende bestemmelse i forvaltningsplanen om at heller ikke hunder i bånd er tillatt på turstien. Det vil imidlertid gis informasjon gjennom skilting langs turstien som presiserer gjeldende bestemmelser, herunder at hunder skal holdes i bånd. Når det gjelder antall utkikksposter langs turstien bestemmes ikke dette detaljert i forvaltningsplanen. Vi tar likevel innspillet med oss inn i den videre planlegging av turstien.

Sørøst - Havne- og farvannsavdelingen

Vedrørende høring av forvaltningsplan for Ilene og Presterødkilen naturreservater - Tønsberg kommune - Vestfold fylke

Vi viser til brev av 1. 7.2014 vedrørende høring av forslag til forvaltningsplan for Ilene og Presterødkilen naturreservater i Tønsberg kommune. Vi viser også til e-post fra Pål Otto Hansen vedrørende utsatt frist for uttalelse.

I utkast til forvaltningsplanen kapittel 2.2. side 6, andre avsnitt, står det at "det er tatt inn

unntaksbestemmelser for bruk av farleden til Tønsberg havn, siden grenseutvidelsen går ut til farleden". Etter at den nye havne- og farvannsloven av 17. april 2009 nr 19 trådte i kraft 1. januar 2010 og grensene for naturreservatene ble revidert i desember 2012, ligger deler av Ilene og Presterødkilen naturreservater i arealavgrensningen til hhv hovedled og biled, se vedlagte sjøkart med avmerkede verneområder og arealavgrensning til hovedled (rødt) og biled (blått). Av den grunn ber vi om at ovennevnte setning i forvaltningsplanen side 6 endres til følgende: "Det er tatt inn unntaksbestemmelser for bruk av farleden til Tønsberg havn, siden grenseutvidelsen går ut i arealavgrensningen til farleden". Videre bør beskrivelsen av Presterødkilen naturreservat i forvaltningsplanens del III side 61 og 63 endres iht. det ovennevnte. Kystverket minner for øvrig om at utlegging av bøyer som skal markere grense til naturreservatene krever tillatelse etter havne- og farvannsloven. Ettersom deler av naturreservatene ligger i arealavgrensningen til hovedled/biled er det Kystverket Sørøst som skal behandle søknaden, jf. havne- og farvannsloven § 27 annet ledd.

Med hilsen

Geir Egil Solberg Aase Kristin Eikenæs Marthinsen
senioringeniør rådgiver

Fylkesmannens kommentar:

Anmodningen om endring av tekst side 6, 61 og 63 følges opp. Bøyer for markering av vernegrenser i sjø krever godkjenning av Kystverket Sørøst. Dette følges opp ved etterfølgende utlegginger av merkebøyer, og presiseres i forvaltningsplanen.

Ragnar Syvertsen, Store Færder ornitologiske stasjon

Fra begynnelsen av 1950 tallet har Presterødkilen, som mange andre tilsvarende reservatertyper, hatt en gradvis gjengroing av tidligere åpne strandenger gjennom en massiv tilvekst av takrør (siv). Takrør dekker i dag alle strandengene i overgangen til de åpne mudderflatene. Takrørbelte varierer i bredde fra 30 til 250 m. Takrørbelte er på enkelte steder «ugjennomtrengelig» og har medført store endringer i reservatet både i forhold til vegetasjon og ikke minst fugler. Presterødkilen NR har i alle år vært kjent for et variert og rikt fugleliv. Det gjelder i første rekke ande- og vadefugler. Når strandengene er borte har spesielt vadefuglene et stort problem/hinder når tidevannet står helt inn mot takrørbelte. Dette medfører at vadefuglene «tvinges» ut av reservatet. Tidligere, når det fantes åpne strandenger, kunne vadefuglene bevege seg fritt innover disse og forbli i reservatet. De siste åpne strandengene i Presterødkilen var på 70-tallet lokalisert til østsiden, Kirseboms eiendom, og ved Trelleborgodden. Her ble strandengene, på eiendommen tilhørende Kirsebom, beitet for siste gang i 1972. Etter dette har nevnte områder gradvis vokst til, for det meste med takrør. I dag er hele området rundt Presterødkilen som beskrevet ovenfor. I 2012 besluttet Fylkesmannen at en del av områdene på østsiden av Presterødkilen skulle gjenåpnes og tilbakeføres til opprinnelige strandenger. Det ble avsatt et større område på totalt 37 mål hvor ulike grunneiere ble berørt. Siden eiendommen til Kirsebom var det siste område som hadde beitedyr var det naturlig at dette området ble en del av prosjektet. Ulike tiltak ble gjennomført for om mulig å gjenskape de gamle strandengene. Området ble først inngjerdet. Tanken var på sikt å slippe beitedyr (kyr) på området i sommerhalvåret. Å beite ned et så stort område med store arealer av bla gammelt takrør har vist seg å være vanskelig. SNO har delvis gått inn manuelt og «slått» ned deler av takrørskogen. I disse områdene ser man tydelig, selv om det går sakte, at gamle strandenger kommer til syne. Flere av vadefuglene, bla. bekkasinere, har allerede funnet tilbake til dette området og da ofte i stort antall. Jeg foreslår at man opprettholder det utpekte prosjektområdet og at Kirseboms eiendom må inngå som en del av dette. For om mulig få en fortgang på prosessen forslår jeg man gjennomfører en større maskinell/manuell nedkutting av alt takrør innenfor prosjektområdet. Dette må gjøres på vinteren og på bar bakke og helst med tele i grunnen. Når området for det meste er tilbakestillt er det viktig at området gjenskapes slik det var på 1970 tallet. Strandengene var da et «mosaikkpreget»

område med må «vannpytter» og «tuer» på flatene ut mot de åpne mudderflatene. Dette kan enkelt gjenskapes med en mindre gravemaskin og da fortrinnsvis på vinteren.

Med en kommende utbygging av området «Presterødkilen/Kilden» vil jeg anta at det vil bli økt trafikk på/langs eksisterende gang/sykkelveg på østsiden av reservatgrensen. For å hindre direkte innsyn inn i reservatet, og til de nye åpne strandengene, foreslår jeg at eksisterende gjerde langs gang/sykkelsti flyttes ca. 10-15 meter vekk fra stien. Området mellom gjerde og gang/sykkelsti vil da fungere som en «buffersone» med tilvekst av nytt og høyt takrør.

Dessverre har Vestre Ilene, området som ligger vest for Aulielva og sør for Jarlsberg travbane, utviklet seg negativt. Hvis man ser på gamle flyfoto fra 1950 tallet ser man at området har hatt en sterk gjengroing. Spesielt har busker og furutrær fått fotfeste og det åpne landskapet blir stadig mindre og mindre. På 50-60 tallet var Vestre Ilene et helt åpent landskap bestående av små vanddammer og tuer med innslag av større flater med røsslyng. Det lille som var av kortvokst skog var knyttet opp mot et område øst/sørøst for travbanen. Vestre Ilene har vært meget attraktivt for rastende og hekkende ande- og vadefugler. Som et eksempel på dette hekket bla. storspoven innenfor området i flere år. Storspoven, vår største vadefugl, er en meget sky fugl og foretrekker åpne flater som hekkelokalitet. Jeg foreslår at det gjennomføres en storstilt gjenåpning av området ved at busker og trær fjernes. I tillegg må det utøves et større beitetrykk på område. Nåværende hestebeite vil ikke kunne opprettholde et større og nødvendig beitetrykk. I tillegg bør eksisterende vanddammer «mudres» slik at «vannspeilarealet» kan opprettholdes. Dette kan lett gjennomføres med en liten gravemaskin, jf. vanddammene i Moutmarka på Tjøme.

Ellers foreslår jeg en større opprydding i hele reservatet av ilanddrevet drivved. I enkelte området er strandsonen mot sjø, fylt opp av drivved. Dette gjør strandengene mindre attraktive for ande- og vadefugl.

Fylkesmannens kommentar:

Fylkesmannen merker seg støtten til restaureringsprosjektet av strandeng nordøst i Presterødkilen. For å forsere gjenskapingen av strandenga foreslås maskinell nedkutting av alt takrør. I tillegg foreslås reetablering av vannpytter og tuer på strandenga.

Det vises til Fylkesmannens kommentar til samme punkt i uttalelsen fra Fuglemiljøet i Presterødkilen. Vi ønsker å beholde restaureringsområdet for strandeng som foreslått i planen, da vi ser en positiv utvikling av beitingen og den stedvise slåtten av takrør som er foretatt siden prosjektet ble igangsatt. Vi vil likevel nøye følge utviklingen og iverksette skjermingstiltak hvis behovet melder seg. Det er ikke realistisk å foreta maskinell slått i hele området, men deler av området vil bli slått hvert år. Vi vil gjøre forsøk med utgraving/mudring av en eller flere dammer i restaureringsområdet, og som foreslått lage mindre spredte pytter og tuer etter hvert som strandenga etablerer seg på østsiden, slik tilstanden var på vernetidspunktet. Vi vil også foreta en vedlikeholdsmessig rensk og oppgraving av kanalene innenfor verneområdet.

Det foreslås en omfattende gjenåpning av Vestre Ilene som går lenger enn foreslått ryddetiltak i forvaltningsplanen. Fylkesmannen viser til at de ytre områdene vil bli ryddet, mens det er planlagt tynning i de mindre skogholtene og treklyngene der blant annet gamle og døde trær vil bli spart. Det er også viktig å beholde en vegetasjonsskjerm mot Travbanen. Forslaget om mudring og restaurering av vanddammene på Vestre Ilene tas inn sammen med ryddetiltakene.